

ŞEHİRİMİZ AMASYA

Şehrimiz Amasya

Editör

Yalçın YILMAZ

Yazarlar

ÜNİTE 1 ve 2

Bu materyalin ilk 2 (iki) ünitesinin metin içeriği
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nce oluşturulan komisyon tarafından hazırlanmıştır.

ÜNİTE 3, 4 ve 5

Hakan ULUTAŞ
Engin SOLAK
Serkan ÖZMEN
Nüket YAYLACI
Osman KORKMAZ

DEVLET KİTAPLARI

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve Şekilleri kısmen de olsa hiÇbir surette alınıp yayımlanamaz.

KATKI SAĐLAYANLAR

ÜNİTE 1 ve 2

Bu materyalin ilk 2 (iki) ünitesinin metin içeriği
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nce oluşturulan komisyon tarafından hazırlanmıştır.

ÜNİTE 3, 4 ve 5

Alan Uzmanı
Dr. Gönül Türkan DEMİR

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Dr. Mustafa YILDIZ

Dil Uzmanı
Cemil Aycan BAYOĐLU

Görsel Tasarım
Atakan CİRTLİK

Sayfa Tasarımı
Süleyman ALTUN

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden ilâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

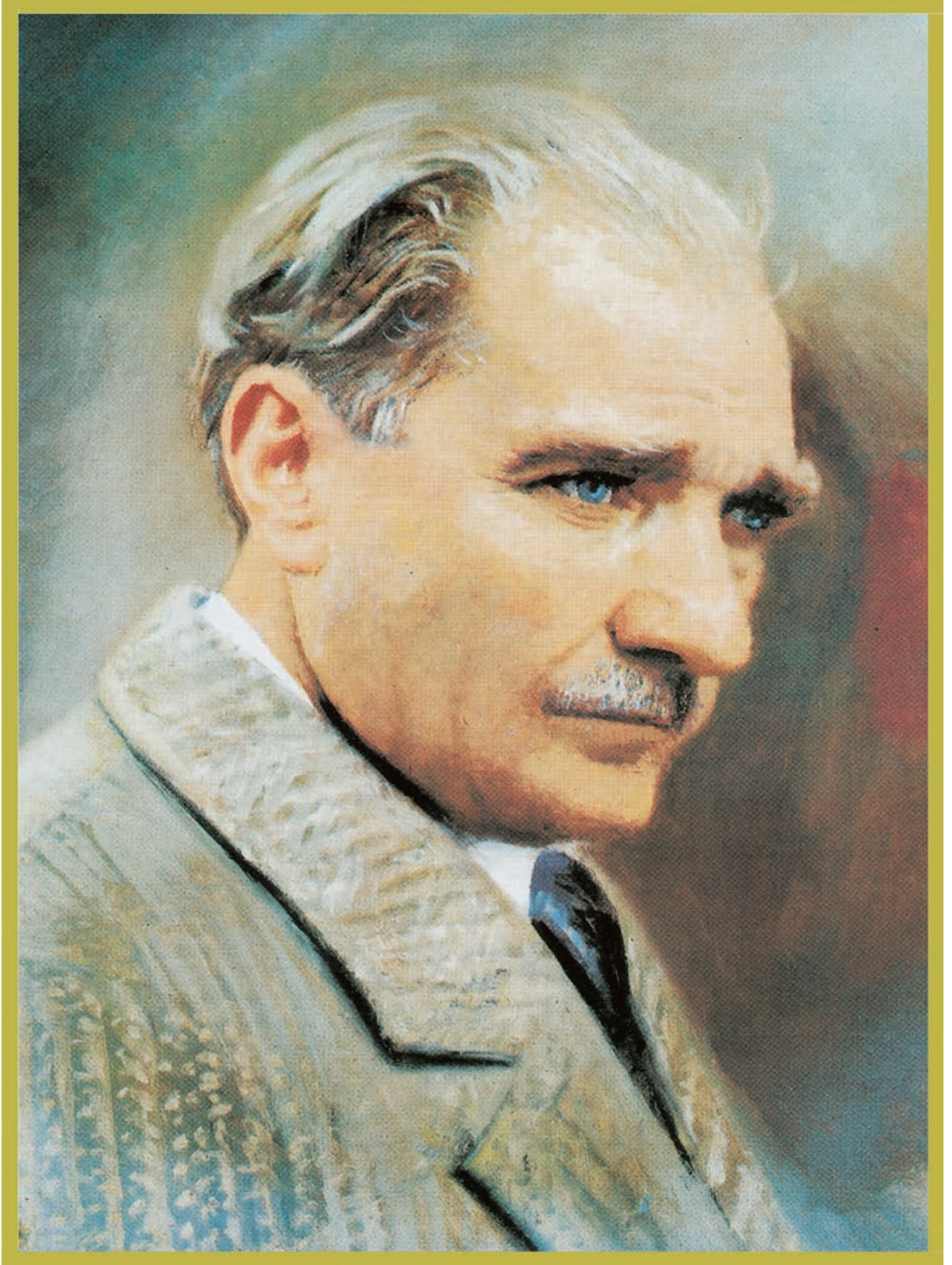
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaî bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İçindekiler

ÜNİTE 1 - Şehirlerin Hikâyesi	11
Birlikte Yaşamın Gerekliği.....	12
Şehri Tanıyoruz.....	15
Şehir ve Medeniyet.....	18
Şehirle İlişkimiz.....	24
ÜNİTE 2 - Şehirde Yaşam	27
Şehir ve Sosyal Yaşam	28
Medeni Yaşantının Gerekliliği	30
Şehrin Fırsatları ve Riskleri	33
Şehrin Fırsatları	37
Eğitim Fırsatları	37
Sağlık Fırsatları.....	37
İş Fırsatları.....	38
Sanat, Spor Fırsatları ve Sosyokültürel Fırsatlar.....	38
Ulaşım Fırsatları	39
Şehirde Karşılaşılabilecek Riskler	40
Deprem.....	40
Sel.....	41
Trafik.....	41
Şiddet	42
Engelsiz Yaşam	43
Şehirdeki Diğer Canlılar	45
ÜNİTE 3 - Şehrimi Tanıyorum	47
İçinden Medeniyet Akan Şehir: Amasya	48
Amasya'nın Simgesi: Misket Elması	53
Yeryüzü Şekilleri.....	55
Yeşilirmak Havzasının Genel Durumu	55
Dağlarımız.....	56
Yaylarımız	58
Vadilerimiz.....	59
Ovalarımız.....	60
Akarsularımız	62
Göllerimiz.....	63
Barajlar.....	64
Soluduğum Nefes: Amasya	66
İklimin İnsan Yaşamına Etkisi	67

Amasya'da Yemek Kültürü	68
Amasya İli Yöresel Kıyafetleri	69
Yaşatan Kent; Amasya.....	71
İş İmkânları.....	75
Turizm	76
Tarım ve Hayvancılık.....	77
Doğal Afetler ve Amasya	78
Deprem.....	78
Orman Yangını	80
Taşkınlar.....	81
Devlet Yönetiminde Amasya	82
Kurtuluş Savaşı'nda Amasya	87
Amasya Genelgesi.....	89
Günümüzde Amasya.....	92
Amasya'nın İlçeleri	92
Komşularımızı Tanıyalım	94
BULMACA.....	102

ÜNİTE 4 - Şehrim Çalışıyor..... 103

Amasya'nın Gelişim Dinamikleri.....	104
Sanayi	104
Ticaret.....	105
Tarım	107
Benim Şehrim Benim Zanaatım.....	108
Bacasız Sanayi Kenti: Amasya.....	110
Karadeniz'in Çıkış Kapısı: Amasya.....	112
Ulaşım.....	112
BULMACA.....	114

ÜNİTE 5 - Şehrimde Ben..... 115

Amasya'da Tarihi ve Kültürel Mekânlar	116
Müzelerimiz	118
Medreseler.....	126
Ören Yerleri	130
Camilerimiz.....	133
Köprüler	140
Türebeler.....	144
Bedesten ve Hanlar	147

Hamamlar	150
Kaplıcalar.....	151
Amasya'nın İnsan Hazinesi.....	152
Şehzadeler.....	157
İlk Kadın Divan Şairi Mihri Hatun.....	162
Türk Sanat Müziğinin Üstadı; İrfan Özbakır	163
Yöresel Halk Oyunları	164
Amasya Yöresel Örf ve Adetleri.....	166
Efsaneler	169
Maniler	172
Türküler.....	173
Deyimler ve Atasözleri.....	174
Ninniler	176
Çocuk Oyunları	177
Dil Özellikleri.....	180
Amasya'da Yerel Medya.....	181
Amasya'da Müzik.....	183
Önemli Günlerimiz.....	185
Şehrimdeki Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumları.....	191
Şehrimizdeki Üniversite	204
Şehrimizdeki Geleneksel ve Güncel Spor İmkânları.....	205
SÖZLÜK	207
KAYNAKÇA	213
GÖRSEL KAYNAKÇASI	215

ÜNİTE 1

Şehirlerin Hikâyesi

Birlikte Yaşamının Gerekliliği

Bir yolcu gemisi aniden kopan bir fırtınanın etkisiyle parçalanır ve dalgalar geminin içindeki yolculardan birini sürükleyerek adaya kadar götürür. Yolcu, kendisiyle birlikte kıyıya sürüklenen sandıklardaki yiyecek ve çeşitli eşyalarla hayatta kalma mücadelesi verir.

Görsel 1

Yolcu günler geçtikçe yaşadıklarını sandığın birinden çıkan deftere not eder. Şimdi onun yazdığı notlara göz atalım:

***Kendime geldikten sonra adayı baştan sona dolaşım.
Hiçbir insana rastlamadım. Galiba uzun süre bu ıssız adada
tek başıma yaşamak zorunda kalacağım.***

***Geminin karaya vuran enkazından kurtarabildiğim eşyaları
toplayarak küçük bir mağarayı barınabileceğim şekilde düzenledim.***

***Adada en büyük sorun vahşi hayvanlar. Bu hayvanlardan korunmak için
mağaranın girişini büyük ağaç dallarıyla kapattım.***

Gemi enkazından kurtarabildiğim yiyeceği saklamak için bir depo inşa ettim.

***Adanın içlerine giderek çeşitli meyveler topladım.
Bu meyveleri kışın da yiyebilmek için kuruttum.***

Adaya sürüklenen yolcu birçok sorunla tek başına mücadele etmek zorunda kalmış. Kendi yaşamımızı düşünelim. Bir gün içinde nelere ihtiyaç duyuyoruz? Bu ihtiyaçları tek başımıza mı yoksa birilerinin desteğiyle mi karşılıyoruz?

Görsel 2

Görsel 3

Pek çok insanın katkısıyla sütüm içmeye hazır. Peki ya öyle olmasaydı. Terziler olmasaydı kıyafetlerimi nasıl dikerdim?

Arkadaşlarımla ne kadar çok şey paylaşıp eğlenceli vakit geçiriyorum. Ya onlar olmasaydı.

Bu yollar yapılmıyaydı, araba ya da şoför olmasaydı okula nasıl ulaşırdım? Öğretmenim olmasa bu kadar bilgiyi nasıl öğrenirdim?

Günlük yaşamımızı sağlıklı şekilde sürdürmek için birçok şeye ihtiyaç duyarız. Yemek yemek, giyinmek, barınmak, eğitim görmek ve çevremizle iletişim kurmak bu ihtiyaçlarımızdan yalnızca bir kaçıdır. Tüm bu ihtiyaçlarımızı tek başımıza karşılamamız mümkün değildir. Bu nedenle toplum hâlinde yaşarız. Yaşadığımız yer bir köy olabileceği gibi bir şehir de olabilir. Nerede yaşarsak yaşayalım her zaman bir iş bölümü ve iş birliği içindeyiz.

Görsel 4

Günlük hayatımızı düşünelim. Sabah kahvaltısında tükettiğimiz yiyecek ve içecekler farklı kişiler tarafından üretilip bizlere ulaştırılmaktadır. Örneğin yediğimiz ekmeğin, soframıza gelinceye kadar birçok aşamadan geçer. Buğdayın ekilmesi, hasat edilmesi, öğütülerek un hâline getirilmesi ve unun da hamur yapılarak pişirilmesi gerekir. Bu işleri yapabilmek için birçok araç gerece ihtiyaç duyulur. Bu araç gereçleri üretebilmek için de çeşitli mesleklerden insanlara ihtiyaç vardır. Tek bir insanın bu işlerin hepsinin üstesinden gelmesi oldukça zordur.

Gün içerisinde ulaşımımızı sağlayan şoförler, okulda eğitim aldığımız öğretmenler iş bölümü içinde ihtiyaçlarımızı karşılayanlardan birkaçıdır. O hâlde iş bölümü yaparak ihtiyaçlarımızı kolaylıkla karşılayabiliriz.

Toplumsal yaşamın temelini kişilerarası iletişim oluşturur. Yaşamımız boyunca ailemiz, arkadaş, akraba ve komşularımız başta olmak üzere toplum ile iletişim hâlinde oluruz. Sosyal çevremizi oluşturan insanlarla sağlıklı ilişki kurmak için doğru bir iletişim kurmak gerekir. Bu iletişim karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı olmalıdır. Böyle bir iletişim bizlere yardımlaşma ve dayanışma duygularını aşılar. Böylece çevremizdeki insanların sorunlarına duyarlı bireyler olarak mutluluklarını ve üzüntülerini paylaşıyoruz.

Şehri Tanıyoruz

“Tarih öncesi dönemlerde insanlar yaşamlarını nasıl sürdürüyorlardı? Hiç düşündünüz mü?”

Şimdi geçmişe bir yolculuk yapalım ve bu sorunun cevabıyla birlikte insanların yerleşik yaşama nasıl geçtiğini ve bu yerlerin şehir hâline nasıl geldiğini öğrenelim.

Günümüzden yaklaşık 12.000 yıl öncesine kadar insanlar yaşamlarını göçebe olarak sürdürüyorlardı.

Yiyecek bulmak için sürekli yer değiştiriyor, hayvanları avlayarak ve bitkileri toplayarak karınlarını doyuruyorlardı. Mağaralarda ya da geçici barınaklarda yaşıyorlardı. Sonra yaşamlarını tamamen değiştirecek bir gelişme yaşandı. İnsanlar tarım yapmaya başladılar ve vahşi hayvanları evcilleştirdiler. Çiftçilik yapmaya başlayan insanlar ekinlerine ve hayvanlarına bakmak için yerleşik yaşama geçtiler. Yerleşim yeri olarak nehir kenarlarındaki düz ve verimli arazileri seçtiler. Böylece arazilerini kolayca sulayabildiler. Kendilerinin ve hayvanlarının su ihtiyacını karşılayabildiler.

Tarım ve hayvancılıkla birlikte besin kaynaklarının artması nüfusun da artmasını sağladı. Nüfus artışıyla birlikte bu ilk yerleşim yerleri köylere dönüştü. Köylerde yaşayan insanlar ihtiyaçlarından fazla ürün elde ettiler. Kendilerini ve ürünlerini saldırılardan korumak için köylerin etrafını çevirdiler. Fazla ürünleri diğer köylerde yaşayanlara takas ettiler. O köylerdeki insanlardan da kendi ihtiyaç duydukları ürünleri aldılar. Böylece ticaret hayatını başlattılar.

İşte bu şekilde ortaya çıkan köylerden bazıları zaman içinde o kadar büyüdü ki köy olmaktan çıkarak şehir hâlini aldı. Şehir olarak nitelendirilebilecek ilk büyük yerleşim yerlerinden biri de Konya’da yer alan Çatalhöyük’tür. Çatalhöyük günümüzden yaklaşık 9.000 yıl önce 10.000’e yakın nüfusa sahip büyük bir şehirdi.

Görsel 5

Çatalhöyük gibi ilk şehirler genellikle su kaynaklarına yakın yerlerde, verimli ovalarda, ulaşım yolları üzerinde, güvenlik açısından savunması kolay yerlerde kuruldu. Kalabalık nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması için şehirde fırıncılık, kasaplık, demircilik, marangozluk, terzilik gibi meslekler ortaya çıktı. Zaman içinde büyüyen şehirlerin belirli bir düzen içinde yönetilebilmesi, dış saldırılardan korunabilmesi gibi ihtiyaçlar yönetim birimlerinin kurulmasını sağladı. Böylece kral ya da meclis tarafından yönetilen şehirler doğdu. Şehirler barınma, güvenlik, eğitim, sağlık gibi insani ihtiyaçların en uygun şekilde karşılanabileceği yerler hâline geldi. Türkiye, Irak, Hindistan ve Mısır yeryüzünde en eski şehirlerin kurulduğu bölgelerdir. İlk Çağ'da kurulan şehirlerde evler, ibadethaneler, idari yapılar, dükkânlar, pazar yerleri şehri meydana getiren başlıca unsurlardır.

Geçmiş çağlarda kurulan şehirlerin bazıları büyüyüp modernleşerek günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Buna karşılık Truva, Efes, Hattuşa gibi ülkemizdeki pek çok şehir deprem, sel ve benzeri doğal afetler, salgın hastalık ve savaş nedeniyle yıkılmış ve yok olmuştur.

Görsel 6

Görsel 7

Görsel 8

Günümüzde bu şehirlerin olduğu bölgelerde yapılan arkeolojik çalışmalar o şehre ait birçok eserin gün yüzüne çıkmasını sağlamaktadır.

Günümüzde şehirler artık eski çağlardaki görüntüsünden çok farklıdır. Teknolojik gelişmeler ve ulaşımın kolaylaşması yeryüzünde şehirlerin kurulmasına imkân sağlamıştır. 19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile fabrikaların yaygınlaşmaya başlaması şehir nüfusunun giderek artmasına neden olmuştur. Dünya nüfusunun büyük bölümü şehirlerde yaşamaktadır.

Ekonomik ve sosyal açıdan gelişmiş şehirler giderek daha fazla göç almaktadır. Deniz, hava, kara veya demir yoluyla insanların kolayca ulaşabildikleri şehirler ekonomik olarak da ön plana çıkmaktadır. Kocaeli, Gaziantep, Bursa bu şehirlere örnek olarak gösterilebilir. Tarihi geçmişi itibarıyla köklü bir medeniyete ev sahipliği yapan ve güçlü devletlerin başkenti olan şehirler ilgi odağı olan şehirlerdir.

İstanbul, Konya gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde ön plana çıkmaktadır. Bu şehirlerdeki tarihî yapılar ve sanat eserleri turizm açısından da insanların ilgisini çekmektedir. Denizi, ormanları, gölleri gibi doğal güzellikleriyle insanların hem yerleşmek hem de tatil yapmak istediği pek çok şehir de bulunmaktadır. Antalya, Bolu, Nevşehir gibi şehirler bu özellikleriyle ülkemizde sayılabilecek pek çok şehirden yalnızca bir kaçıdır.

Şehirler kırsal kesimlere göre nüfusun yoğun; eğitim, sağlık, sanat gibi hizmetlerin yaygın olduğu yerlerdir. Şehirlerde yapılar genellikle çok katlıdır. Sanayi faaliyetleri ve hizmet sektörü gelişmiştir. Kültür, sanat ve eğlence için birçok sosyal mekân bulunmaktadır.

Altyapı ve ulaşım hizmetleri planlıdır. Şehirler iş bölümünün hâkim olduğu planlı bir yönetime sahiptir. Okul, hastane, yol, çarşı, pazar, ibadethane, sinema, tiyatro, park, müze, kütüphane ve fabrika şehri meydana getiren fiziki unsurlardır. Şehir bu özellikleriyle belirli bir mekânı ifade etmektedir. İnsan, yaşadığı bu mekânı yani şehri düzenler ve şekillendirir.

İnsan öncelikle bir mekânı yaşanabilir bir yer olarak seçer. Daha sonra buranın çevre düzenlemesini, altyapısını yapar. Çünkü şehirler insan eliyle yapılan ve geliştirilen yerlerdir. İnsan ve şehir birbirini tamamlar ve etkiler. Biri olmadan diğeri olmaz. Mekâna anlam ve değer katan insanın kendisidir. Terk edilmiş şehirler bunu bize en iyi şekilde anlatır. Örneğin Muğla'nın Fethiye ilçesinde yer alan Kayaköy, burada yaşayan Rumlar'ın Yunanistan'a göç etmesiyle terk edilmiş bir yerleşim yeri hâline gelmiştir.

Görsel 10

Şehir ve Medeniyet

“Medeniyet” ve “şehir”, anlam açısından birbirine yakın kavramlardır. “Medeniyet”; bir toplumun maddi ve manevi varlıklarının, düşünce, sanat, bilim ve teknoloji ürünlerinin tamamını ifade eder. Medeniyet, gelişmişliği ifade eder. Medeniyet kelimesinin kökeni Arapçada şehir anlamına gelen ve kökleri İslam dininin kutsal şehirlerinden biri olan Medine şehrine dayanmaktadır. Medine, peygamberimiz Hz. Muhammed döneminde zamanının sosyal ve kültürel bakımdan en ileri şehirlerinden biri kabul ediliyordu.

Büyüme, nüfusun artışı ve bina sayısındaki artış şehirleşme için yeterli değildir. Şehirler adalet ve hukuk anlayışı ayrıca karşılıklı saygı üzerine kurulur. Şehri oluşturan tüm insanların bu kurallara uyması gerekmektedir. Şehirler bu özellikleri ile farklılıkları buluşturan, insanları bir araya getiren mekânlardır. Günümüzde kültür ve ticaretin, bilim ve tekniğin zirvesini oluşturan şehirler farklı özelliklere ve farklı kültürel birikimlere sahip insanların kendilerini ifade etmelerine imkân vermektedir.

Şehir, bir medeniyetin etkisinin en çok hissedildiği ve özelliklerinin yaşandığı yerdir. Her bir medeniyet, kurduğu şehirlerle kendini ifade eder. Şehir ve medeniyet arasındaki ilişki, karşılıklıdır. Hem medeniyetler şehirleri hem de şehirler medeniyetleri etkiler. Şehirler, şehri meydana getiren anlayışın sahibi olan medeniyetin bir sonucu olarak kurulur. Bununla birlikte şehirlerin doğası ve içindeki insanı şekillendirme özellikleri medeniyetin şekillenmesine de etki etmektedir.

Şehirler sadece yerleşim yeri değildir. Medeniyetler tarihi, bir bakıma şehirlerin tarihidir. Çünkü şehirler, bir toplumun medeniyet anlayışının şekillendiği mekânlardır.

Şimdi dünyada medeniyetlere yön veren ve medeniyetleri temsil eden şehirlere göz atalım...

Görsel 11

Kurtuba

Fenikeliler tarafından bugünkü İspanya'da kurulmuştur. Müslümanların İspanya'ya gelişiyle Endülüs Emevi Devleti'nin başkenti olmuştur. Bu dönemde Avrupa'nın en önemli eğitim, bilim, kültür ve sanat merkezidir. Burada açılan medreselerde dünyanın farklı bölgelerinden, farklı inançlara mensup dünyaca ünlü bilim insanları yetişmiştir. Kurtuba, döneminin en iyi eğitim veren okullarına ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca ilk ışıklandırılan şehir olan Kurtuba, Avrupa'da üniversitesi olan ilk şehirdir. Burada yapılan bilimsel çalışmalar Avrupa'da Rönesans'ın ortaya çıkmasına katkıda bulunmuştur. Endülüs Emevi Devleti Dönemi'nde yapılan El Hamra Sarayı ve Kurtuba Ulu Camii bu şehirde bulunmaktadır.

Görsel 12

Görsel 13

Medine

“Medine”, kültür tarihinde şehrin, şehirliliğin, kültür ve medeniyetin çıkış yeri anlamlarına gelmektedir. Eski adı “Yesrip” olan Medine, günümüzde de Suudi Arabistan’ın önemli şehirlerinden biridir. Peygamberimiz Hz. Muhammed ve Mekkeli Müslümanlar, 622 yılında Medine’ye hicret etmişlerdir. Hicret, İslam tarihi açısından olduğu kadar Medine şehri için de dönüm noktası olmuştur.

Görsel 14

Mekke'den gelen "muhacirler", Medineli Müslümanlardan oluşan "ensarlar" ve Yahudiler hicretle beraber Medine'de bir arada yaşamaya başlamışlardır. Medine'de farklı inançlara sahip insanların bir arada rahat yaşaması diğer İslam şehirlerine örnek olmuştur. Medine, hicretten sonra şehir hâlini almıştır. Mescid-i Nebevi'nin şehrin merkezine yapılması, yollarının buraya kolay ulaşılabilir şekilde tasarlanması, merkezinde caminin bulunduğu şehirlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Hicretten sonra yeni bir siyasi ve hukuki yapı oluşturulmuştur. Sosyal, askerî ve ekonomik yapılanma gerçekleştirilmiş ve Medine yeni kurulan İslam Devleti'nin başkenti olmuştur. Şehir; açılan eğitim merkezleri, camileri ve sosyal yaşamı ile sonraki İslam şehirlerine model olmuştur. Peygamberimizin kabrinin burada olması nedeniyle Medine, her yıl milyonlarca Müslüman tarafından ziyaret edilmektedir.

Görsel 15

Paris

MÖ 3. yüzyılda Seine (Sen) Nehri etrafına kurulmuş olan Paris, Notre Dame (Notir Dam) Katedrali'nin yapılmasıyla Fransa'nın merkezi hâline gelmiştir. Sanayi Devrimi sonrası hızla göç alan şehirde Sorbonne (Sorbon) Üniversitesi'nin kuruluşu Paris şehri bir bilim merkezi hâline getirmiştir. Paris, bütün Avrupa'ya hatta dünyaya yeni siyasi fikirlerin yayılmasında öncülük etmiştir. 1789 Fransız İhtilali'nin, 1830 ve 1848 işçi devrimlerinin yaşandığı devrimler şehridir. Bilim, kültür, sanat alanlarında dünyanın önde gelen merkezlerinden biridir. Modanın da başkenti olarak anılan Paris, turistlerin en çok ziyaret ettiği şehirlerdendir.

İstanbul

İstanbul'da MÖ 5000'li yıllarda ilk yerleşimlerin kurulduğu tahmin edilmektedir. İstanbul; Roma, Bizans ve Osmanlı devletlerine başkentlik yapmıştır. Avrupa ile Asya kıtalarının kesiştiği bir noktada yer alır. Yüzyıllar boyu çeşitli din, dil ve ırktan insanların bir arada yaşadığı bir şehir olan İstanbul, tarihi boyunca farklı kültürlere ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı Devleti'nin bilim, sanat ve kültür alanlarında gelişmesi ile beraber İstanbul bir çekim merkezi olmuştur. Eğitim almak için çevre şehir ve ülkelerden insanlar buraya gelmiş, Ali Kuşçu gibi bilim insanları medreselerde dersler vermiştir. Padişahların tanıdığı haklar sayesinde farklı medeniyetlerden insanlar burada yaşamışlardır. Cami, sinagog, kilise gibi farklı inançlara yönelik ibadethaneler İstanbul'da yan yana bulunmaktadır.

Görsel 17

Medeniyete yön vermiş Roma, Konya, Eskişehir, Bağdat, Londra, Viyana, Şanghay, Dakar gibi şehirlerin kültürel özelliklerini yansıtan görseller bulunuz. Bu görselleri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

İstanbul;
Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarına ayrı ayrı başkentlik yapmıştır.

Görsel 18

Görsel 19

Şehirle İlişkımız

Şehirle insan arasında karşılıklı bir ilişki söz konusudur. Önce insanlar kendi duygu ve düşüncelerine uygun şehirler kurarlar. Sonra şehirler, kurulmalarında etkili olan duygu ve düşünceleri gelecek nesillere aktararak insanları etkiler. Belki de bu nedenle insanları tanımak istediğimizde ilk sorduğumuz sorulardan biri “Nerelisin?”dir. Sanki aynı şehirde yaşayanlar bir uzlaşma içindedir. Alışkanlıkları, davranışları ve yaşam biçimleri benzerdir. Çünkü insanlar yaşadıkları şehirlerin kültürel dokusundan etkilendikleri gibi ekonomik, sosyal yapısından ve ikliminden de etkilenmektedir. Buldukları ortamın imkânlarından yararlanarak hayatlarını sürdüren insanlar, o çevrenin hayat standardıyla yetişir.

İnsanın şehirle ilişkisinin başladığı ve bittiği yer, evdir. Evinden dışarıya adım attığında şehirle ilişki kurmaya başlayan insan, evine döndüğünde o ilişkiye bir süreliğine ara vermiş olur.

Şehirle kurulan ilişkiler çok farklıdır. İnsan, şehrin mimarî yapısıyla olduğu kadar işlevleriyle de ilişki içindedir. Şehrin mekânları olan sokaklar, meydanlar, parklar, alışveriş mekânları, kamusal alanlar ve ibadet mekânları farklı anlam ve boyutlarıyla şehirde yaşayanları etkiler. Eğitim, ticaret, ibadet, sosyalleşme, rekreasyon, sağlık, çalışma, spor ve daha birçok farklı faaliyet şehirle şehirli arasındaki ilişkilerin önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Dışarı çıktığımızda şehirle ilk iletişimimiz sokakta başlar. Sokaklar her şehirde farklı karaktere sahiptir. Dar, geniş, kıvrımlı, dik yokuşlu, taşlı ya da denize açılan sokaklar... Sokakların yapısını şehrin yer şekilleri ve iklimi kadar insanların yaşam tarzı da belirler. Sokaklar bizi şehre ulaştırır. Bu görevinin yanı sıra sokaklar mahal- lenin ortak kullanım alanlarıdır. Komşuluk ilişkileri burada gerçekleşir. "Bizim so- kak" ifadesiyle şehir ilk kez burada sahiplenilir. Önce sokakla sonra da sokaktakiler- le iletişim kurulur.

Evden veya apartmandan çıkıldığında sokakta karşılaşılan insanlarla selam- laşmak, onlara hatırlarını sormak iletişimi başlatır. Pencere önünde oturan ve dışa- rıyı izleyen birini tanımıyor olsak da selamlaşmak, hem onu hem de bizi mutlu ede- cek hem de sokağı sahiplenmemizi sağlayacaktır. Böylece sokak bizim için güvenli bir alan hâline gelecektir.

Görsel 20

Sokağı geçip şehrin merkezine doğru ilerlediğimizde bizi genellikle bir çarşı karşılar. Çarşı, Osmanlı şehrinde toplumsal hayatın merkezidir. Günümüzde şehir- lerde yaygınlaşan alışveriş merkezleri çarşılarla ilgiyi azaltsa da bu çarşılar önemini hâlâ sürdürmektedir.

Hemen her türlü ürünün satıldığı bu çarşılarla herkesin yolu düşer. Şehirde üretilenler, insanların ihtiyaç ve alışkanlıkları buradaki ticarete yön verir. Bazı şehir- lerde bakırcıların, demircilerin ya da dokumacıların çok olması tesadüf değildir.

Şehirde yaşayan insan aynı zamanda yaşadığı mekânların yapısını da belirler. Düz damlı kerpiç evler, cumbalı ahşap evler, tek katlı evler, çok katlı evler, kapıları sokağa açılan ya da yüksek duvarlarla çevrili bahçelere açılan evler o şehrin doğal koşulları kadar insanların yaşam biçimini de yansıtır.

İnsanın şehirle ve şehrin mekânlarıyla kurduğu ilişkinin boyutu kendisinin de şehirlilik düzeyini belirlemektedir. Çünkü şehirli olmak sadece şehirde yaşamaktan ibaret değildir. Büyük İslâm düşünürü ve ilk sosyolog İbn Haldun'a göre şehirli "Şehirde geniş ve mükemmel bir surette medeni yaşayan kimse"dir. Geniş ve mükemmel surette yaşamak ise şehirde yaşamının gereklerini yerine getirmekle sağlanabilmektedir.

Yaşadıkları çevreden etkilenen insanların içinde buldukları çevreye, şehre ve insanlara karşı sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır. Bu sorumlulukların en önemlisi; atalarından miras olarak aldıkları, binlerce yıllık geçmişi olan şehri gelecek nesillere yaşanabilir bir şehir olarak bırakma bilincidir. Çevreyi kirletmeden ve tahrip etmeden, tarihî ve kültürel dokuya zarar vermeden yaşanmalıdır. Birlikte yaşamak; anlayış ve saygı çerçevesinde komşuluktan alışverişe, trafikten gürültü yapmamaya kadar tüm insani ilişkileri; sevgiyi, yardımlaşmayı, dayanışmayı sağlamakla mümkün olur.

Görsel 21

ÜNİTE 2

Şehirde Yaşam

Şehir ve Sosyal Yaşam

“Yaşam mekânı olarak şehirler sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir.”

Şehirler, sosyal hayatın çok hareketli olduğu yerlerdir. Şehirlerde insanların gündelik yaşamlarını sürdürmelerini kolaylaştıran çok çeşitli yaşam alanları ve kurumsal yapılar bulunmaktadır. Sinema, tiyatro, lokanta, pastane, müze, galeri, kütüphane, ibadethane, otel, kahvehane, park gibi yerler sosyal yaşamın canlı olduğu mekânlardır. Bu mekânlarda insanlar yeme, içme, ibadet etme, eğlenme gibi ihtiyaçlarını yerine getirirler. Bu yaşam alanları ve kurumlar bir şehrin siyasi, ekonomik, dinî, kültürel yaşamını ve kimliğini de yansıtır. Örneğin bir şehirdeki ibadethanelerin yapısı, kütüphanelerin çokluğu ve çeşitli kültür mekânlarının varlığı o şehri bir başka şehirden ayırt etmemizi sağlar.

Şehrin sosyal yaşamının özellikleri şunlardır:

1. Şehirlerde farklı sosyal gruplar vardır.
2. Şehirlerde insanlar birbirinden farklı işlerde çalışırlar.
3. Şehir yaşamını düzenleyen yazılı ve yazısız kurallar vardır.
4. Şehirlerde çok çeşitli kültürel faaliyetler yapılmaktadır.
5. Şehir yaşamında eğitim kurumları yaygın ve çeşitlidir.
6. Şehir yaşamının temelinde ekonomik etkinlikler önemli bir yere sahiptir.

Şehirler, kırsal alanları da içine alarak büyür. Günümüzde şehirler, önemli değişimler yaşamaktadır. Bu değişimin başında köyden kente nüfus hareketleri gelmektedir. Türkiye’de 2018 yılı verilerine göre nüfusun %93,76’sı il ve ilçe merkezlerinde yaşarken belde ve köylerde yaşayanların oranı %6,24’tür. Dolayısıyla şehirler, nüfusun çoğunluğunun yaşadığı temel yerleşim yeri hâline gelmiştir. İnsanların göç etmelerinin çeşitli nedenleri vardır. Günümüzde ekonomik, toplumsal, kültürel, eğitim, eğlence ve güvenlik gibi nedenlerden dolayı şehirlere göç edilmektedir. Nüfustaki değişime bağlı olarak da şehirlerde çok hareketli bir yaşam vardır.

Şehirlerde nüfusun fazla olması; çevre kirliliği, trafik, yoksulluk, işsizlik, gecekondulaşma, altyapı yetersizliği, kültürel yabancılaşma gibi birçok soruna yol açmaktadır. Bireylerin birbirlerine karşı ilgisizliği, dayanışma ve yardımlaşmanın azalması, sosyal ilişkilerin zayıflaması da bir başka önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

“Dayanışma”; bir toplumu oluşturan bireylerin duygu, düşünce ve ortak çıkar birliği ile birbirlerine bağlanmaları ve her konuda birbirlerine destek olmalarıdır. “Yardımlaşma” ise bireylerin yalnız başına üstesinden gelemeyecekleri durumlar karşısında başkalarından aldığı destek ve katkıdır.

İnsanlar genellikle sadece ihtiyaçlarını karşılamak için birbirleri ile iletişim kurmaktadır. Bundan dolayı insanlar arasındaki dayanışma ve yardımlaşma duygusu azalmaktadır.

Bu ihtiyacı karşılamak üzere günümüzde şehirlerde profesyonel biçimde çalışan hayır kurumları, dernekler, vakıflar ortaya çıkmıştır. Bireyler dinî, ahlaki, insani ilkelere dikkat ederek dayanışma ve yardımlaşma duygusunu şehir yaşamında tekrar canlandırabilirler. İslam dini yardımlaşmaya, dayanışmaya ve komşuluk ilişkilerinin gelişmesine büyük önem vermiştir. Peygamberimiz Hz. Muhammed’in “Komşusu açken tok yatan bizden değildir.” hadisi komşuluk ilişkilerinin, dayanışma ve yardımlaşmanın önemini vurgulamaktadır.

“Sosyal yardımlaşma ve dayanışma bir milleti, toplumu, şehri ayakta tutan önemli unsurlardandır.”

Bir toplumun huzuru, mutluluğu, geleceği bireyler arasındaki sosyal dayanışma ve yardımlaşma ruhuna bağlıdır. Bazen insanlar sosyal hayatta kendi gayretleriyle üstesinden gelemeyecekleri sorunlarla karşı karşıya kalabilirler. Böyle durumlarda toplumsal dayanışma ve yardımlaşma içerisinde hareket edebilmek, “millet” olmanın bir gereğidir. Bu dayanışma, yardımlaşma ve birliktelik duygusunu birçok örnek olayda görmek mümkündür. Örneğin deprem ve sel gibi doğal afetlerde insanların birbirlerine yardım etmesi bunun bir göstergesidir. Türk milleti 1999’da Marmara’da, 2011’de Van’da meydana gelen depremlerde büyük bir yardımlaşma ve dayanışma örneği göstermiştir. Türk milleti sadece doğal afetler karşısında değil toplumsal olaylar karşısında da bu dayanışma ve yardımlaşmanın en güzel örneğini vermiştir. Örneğin 15 Temmuz 2016’da hain darbe girişimine karşı milletimizin kahramanca mücadele etmesi bunun bir kanıtıdır.

Medeni Yaşantının Gereklere

“Medeni insan, medeni yaşam” gibi ifadeleri mutlaka duymuşsunuzdur. Bu ifadelerde geçen medeni kelimesinin ne anlama geldiğini hiç düşündünüz mü? Medeni kelimesi sözlükte “şehirlenmiş, uygar” anlamlarına gelmektedir. Şehirler çok sayıda insanın bir arada yaşadığı yerlerdir. Şehirde belirli bir düzen içerisinde, karşılıklı saygı çerçevesinde bir yaşam sürdürülmesi gerekmektedir. Medeni bir yaşantı sürdürülebilmek şehirde yaşamının gereklerendir. Şehirde yaşayan insanlar, şehir hayatını düzenleyen görgü ve nezaket kurallarına uymak durumundadır. Bu kurallar, insanların bir arada buldukları her ortamda davranışlarını düzenler. Apartman, park, alışveriş merkezi, ibadethane ve toplu taşıma araçları insanların toplu olarak buldukları yerlerdendir. Bu mekânlarda belirli kurallara uygun davranmak gerekir. Çünkü şehirde yaşayan insan, şehri paylaştığı diğer insanlara karşı sorumludur. Bu sorumluluk görgü ve nezaket kurallarına uymayı gerektirir. Bakın bir arkadaşımız bu kuralları yaşamında nasıl uyguluyor:

Ben Melike, ailemle birlikte 4 katlı bir apartmanda yaşıyoruz. Evimize girerken ayakkabılarımı kapı önünde bırakmamaya dikkat ederim. Televizyonun sesini komşularımızı rahatsız edecek şekilde açmam. Ayrıca çöplerimizi kapı önüne koyarken apartman yönetimince belirlenen saatlere uymaya özen gösteririm. Toplu taşıma araçlarını kullanırken diğer yolcuları rahatsız etmemek için yüksek sesle konuşmam. Bu araçlarda engelli, yaşlı, hamile veya çocuklu yolculara yer veririm.

Sizler de günlük hayatınızda uydüğunuz kuralları düşünerek Melike'nin söylediklerine neler ekleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İlk Çağ düşünürlerinden Aristoteles (Aristo) “Bir şehir, farklı insanların yaşadığı mekânlardan oluşur. Benzer insanlar bir şehir meydana getiremezler.” demiştir. Yani şehirlerde farklı özelliklere sahip birçok insan yaşamaktadır. Bu farklılıklara saygı göstermeli, bu farklılığın şehrimizi zenginleştirdiğini unutmamalıyız.

Şimdi şehir yaşamında uymamız gereken kuralları inceleyelim.

Görsel 23

İbadethaneler, insanların dini inançlarının gerektirdiği şekilde ibadet ettikleri yerlerdir. İbadethanelere giderken temiz ve uygun kıyafetler giymeliyiz. İbadethanelerde yüksek sesle konuşmamalı, ibadet edenlerin dikkatini dağıtacak davranışlarda bulunmamalıyız.

Görsel 24

Piknik alanları ve parklarda ağaçlara ve diğer bitkilere zarar vermeliyiz. Diğer insanların rahatsız olacağı şekilde müzik dinlemek, gürültü yapmak gibi davranışlardan kaçınmalıyız. Çöplerimizi çöp kutularına atmamız gerekir.

Görsel 25

Sinema ve tiyatro gibi kültür-sanat faaliyetlerinin gerçekleştiği mekânlara zamanında gitmeli, cep telefonumuzu kapatmalıyız. Gösteri sırasında diğer insanları rahatsız edici davranışlardan kaçınmalıyız.

Görsel 26

Alışverişte, alacağımız ürünü seçerken rafları ve tezgâhı dağıtmamalı görevlilere karşı nazik olmalıyız. Alışverişimiz bittikten sonra kasada sıraya girmeliyiz. Yaşlı, engelli, hamile ya da çocuklu kimselere öncelik vermeliyiz.

Şehrin Fırsatları ve Riskleri

Şehirde Sıradan Bir Gün

Görsel 27

Sabahın erken saatleri... Şehir sakinlerinin çoğu uyurken bazıları çalışmaya başlamış bile. Temizlik işçileri caddeleri süpürüyor, ardından araçla caddeler yıkıyor.

Görsel 28

Fırıncılar çoktan ekmek pişirmeye başlamışlar. Bazıları ise henüz evlerine gitmemiş bile.

Hastanedeki nöbetinden dönen doktor, güvenlik görevlileri ve daha birkaç kişi hâlâ dışarıda.

Katılacağımız törenlerin türüne uygun şekilde giyinmeli, sessizce töreni izlemeli, gerekiyorsa beğenimizi alkış gibi davranışlarla ifade etmeliyiz. Törene vaktinde gitmeliyiz. Tören akışını bozacak söz ve davranışlardan kaçınmalıyız.

Sabahın ilerleyen saatlerinde caddeler iyice kalabalıklaşıyor. Herkes bir yerlere koşuşturuyor.

Yetişkinler işe gitmek için yola çıkmış, çocuklar ise okullarına gidiyor. Şehirde pek çok okul var, tabii birçok da öğrenci. Caddeler araçlarla doldu. Neyse ki bir yere ulaşmak için kullanabileceğimiz pek çok ulaşım aracı var: otobüs, metro, tren... İki araba köşede çarpışmış ve iki caddeyi de tıkamış. Araç kuyruğu uzayıp giderken insanlar işlerine vaktinde ulaşamayacakları için kaygılı.

Pazarcılar tezgâhlarını kuruyor. Dükkânlar birer birer açılıp müşteriler için hazırlanıyor. Şehirde ne çok dükkân var. Şehrin hemen çıkışında yer alan fabrikaların bacalarından dumanlar tütmeye başladı bile. Bu dumana araçların yaydığı egzoz gazları da eklenince bazen gökyüzü gri bir bulutla kaplanıyor. Müze ziyaretçilere açıldı. Öğretmenleriyle birlikte bir grup öğrenci, müzenin önünde içeri girmek için bekliyor.

Yol çalışması yapan işçiler kazı yaparken bir su borusunu patlatmışlar. Etrafa yayılan su, bir aracın kayarak kaldırıma çıkmasına neden oluyor. Kaldırımında yürüyen bir genç yaralanıyor.

Hemen bir ambulans çağrılıyor. Neyse ki şehirde pek çok hastane var. Ambulans yaralıyı alarak en yakın hastaneye götürüyor.

Görsel 29

Öğlen oldu. Herkes yemek yemek için hazırlanıyor. Öğrenciler öğlen tatilinde okul bahçesini dolduruyor. Ofis çalışanları caddedeki lokantalarda karınlarını doyuracakları bir yer arayışında. Ancak hava bozuyor. İlk yağmur damlaları düşerken insanlar şemsiyelerini açıyor ya da kapalı alanlara kaçıyor. Aniden bir kapkaççı pazarda gezen birinin çantasını çalıyor. Etraftakiler onu kovalarken ortalık karışıyor. Polis çağrılıyor.

Öğleden sonra yağmur şiddetini artırdı. Şiddetli rüzgâr, şemsiyenin altındaki insanların bile ıslanmasını sağladı. Okuldaki son ders bitti. Okul çıkışı parktaki spor sahasında maç yapmak için sözleşen öğrenciler koşarak evlerine gidiyor. Pazarcılar tezgâhlarını toplamak zorunda kaldı. Akşamüzeri yağmur şiddetini iyice artırdı. Sokaklar su altında kaldı. İnsanlar su birikintisi içinde karşıdan karşıya geçmekte zorlanıyor, çöplerle tıkanan mazgalları belediye işçileri açmaya çalışıyor.

Bir müddet sonra sokaklardan sanki dereler akıyor, önüne gelen her şeyi sürüklüyor. Bir mağazaya sığınan yaşlı kadın "Her yer betonla kaplandı. Suyu emecek toprak kalmazsa böyle olur." diye söyleniyor. Yağmur durdu ve şehre karanlık çöktü.

Dükkânlar birer birer kapanıyor, çalışanlar toplu taşıma araçlarına binmek için duraklara doğru ilerliyor. Tiyatroya giden seyirciler yerlerine oturmuş, oyunun başlamasını bekliyorlar. Sanat galerisindeki resim kursu başlamış bile.

Karanlıkta evlerine dönmeye çalışan insanlar, çevreden gelebilecek tehlikelere karşı dikkatli olmaya çalışıyor. Tenha sokaklardan geçerken her gün gazetelerde okudukları tehlikelere karşı uyanık olmaları gerektiğini hatırlıyorlar.

Okuduğunuz metinde şehrin hangi fırsat ve risklerinden söz edilmiştir? Bunlara başka neler ekleyebilirsiniz?

Günümüzde dünya nüfusunun yüzde %54'ü şehirlerde yaşamaktadır. Büyük şehirlerdeki iş imkânlarının fazlalığı, kırsal bölgelere oranla yaşam kalitesinin yüksek oluşu insanları şehirde yaşamaya yönlendiren unsurlardan bazılarıdır. Bunun yanında sağlık hizmetlerinden faydalanabilme, devletin ve belediyelerin sağladığı hizmetlere erişimin kolay oluşu, çocuklara daha iyi eğitim sunma gibi imkanlar sebebiyle insanların birçoğu şehirlerde yaşamayı tercih etmektedir. Bütün bunlar, insanların gözünde şehirleri daha önemli hâle getirmektedir.

Şehirler, insanlara birçok imkân sunmaktadır. Bu da şehirlere olan ilgiyi artırmaktadır. Fakat çok sayıda insanın bir arada yaşaması ve plansız şehirleşme, birçok sorunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunlardan bazıları; doğal afetlerle başa çıkamama, çevre kirliliği, trafik sorunu, şehre uyum problemleri ve çeşitli suçlarla karşılaşmadır. Bunlarla baş edebilmemizin en güzel yolu şehirde yaşarken karşılaşılabileceğimiz sorunların farkında olmaktır. Aynı zamanda bu sorunlara kişisel ve toplumsal olarak nasıl çözümler üretebileceğimiz üzerine düşünmektir.

Şehrin Fırsatları

Eğitim Fırsatları

- Şehirler, okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar insanların isteklerine ve yeteneklerine göre birçok farklı eğitim kurumuna erişme imkânı sunar (meslek liseleri, güzel sanatlar lisesi, sınavla öğrenci alan liseler, özel okullar, üniversiteler).
- Derslik sayısı, spor salonu, yurt, kütüphane, atölye, laboratuvar gibi imkânlar kırsal bölgelerdeki eğitim kurumlarına göre daha fazladır.
- Öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre çeşitli kurs, sosyal ve sportif faaliyetlere katılma imkânı vardır.
- Eğitimle alakalı konferans, seminer, sempozyum gibi etkinlikler de şehir merkezlerinde gerçekleştirilmektedir.

Görsel 31

Sağlık Fırsatları

- Şehir hastaneleri, araştırma hastaneleri, tıp fakülteleri şehir merkezlerindedir.
- Şehir merkezlerinde uzman doktor ve sağlık personeli sayısı kırsala göre çok daha fazladır.
- Evde bakım hizmetlerine şehir merkezlerinde daha kolay ulaşılabilir.
- Şehir merkezlerindeki hastaneler, kırsal bölgelerdekilere göre daha donanımlıdır.

Görsel 32

İş Fırsatları

- Fabrikalar, imalathaneler, atölyeler şehir merkezlerine daha yakındır.
- Otel, lokanta gibi hizmet sektörleri genellikle şehir merkezlerindedir.
- Ticari faaliyetler daha çok şehir merkezlerinde yürütülmektedir.
- Birçok meslek alanı, şehir merkezinde faaliyet göstermekte ve insanlar yeteneklerine göre daha kolay iş bulabilmektedir.

Görsel 33

Sanat, Spor Fırsatları ve Sosyokültürel Fırsatlar

- Sinema, tiyatro ve sergi salonları şehir merkezlerindedir.
- Şehir merkezlerinde spor kulüplerine her branştan katılabilme imkânı vardır.
- Spor müsabakalarını izleyebilme imkânı vardır.
- Sivil toplum kuruluşları şehir merkezlerinde bulunmaktadır.
- Sanatla ilgili eğitim veren kurumlar daha çok şehir merkezlerindedir.

Görsel 34

Ulaşım Fırsatları

- Toplu taşıma araçları şehirlerde daha yaygın kullanılmaktadır.
- Şehir merkezi ve çevresinde kara yolları oldukça gelişmiştir.
- Şehir merkezlerinin ulusal ve uluslararası ulaşımı kolaydır.

Şehirde Karşılaşılabilecek Riskler

Şehir, fırsatlar sunduğu kadar bazı riskler de içerir. Doğal afetler, şiddet, madde bağımlılığı, trafik kazaları, cinsel istismar şehirde de karşılaşılabilecek risklerden bazılarıdır.

Deprem, sel, heyelan gibi doğal afetler insanların kontrolü dışında gerçekleşir. Afetler gerekli önlemler alınmadığı takdirde can ve mal kayıplarına yol açar. Şehirlerde nüfus fazla olduğundan daha fazla zarara neden olan afetler, çoğunlukla kısa sürelerde gerçekleşir. Doğal afetleri önlemek insanoğlunun elinde olan bir durum değildir. Fakat insanlar doğal afetlere karşı bazı önlemler alarak can ve mal kayıplarını önleyebilir veya azaltabilir.

Deprem

Ülkemizin yüz ölçümünün %42'si birinci derece deprem kuşağı üzerindedir. Bazı büyük şehirlerimizin birinci derece deprem bölgeleri üzerinde kurulduğu, nüfusunun yarısından fazlasının buralarda yaşadığı bir gerçektir. Depremlerin oluşturma-acağı hasarları azaltmanın en etkin iki yolu depreme dayanıklı yapılar inşa etmek ve toplum olarak depreme karşı alınacak önlemler konusunda bilinçlenmektir.

Deprem Öncesinde, Sırasında ve Sonrasında Yapılması Gerekenler

- Binanızın depreme dayanıklılığının kontrol edilip edilmediğini öğreniniz.
- Aile bireyleri ile deprem sırasında nasıl davranacağınızı konuşunuz.
- Kitaplık, yüksek mobilya gibi kolay devrilebilir eşyalar ile ağır eşyaların duvarlara veya döşemeye sıkıca sabitlenip sabitlenmediğini kontrol ediniz. Eşyalarınızı üzerinize düşmeyecek şekilde yerleştiriniz.
- Deprem çantasını ailenizle birlikte hazırlayınız.
- Bina içinde iseniz deprem sırasında sakin olup cesaretinizi toplayınız ve koşuşmayın.
- Sağlam bir masa, sıra, mobilya yanına çömelerek başınızı koruyunuz. Pozisyonunuzu sallantı duruncaya kadar değiştirmeyiniz.
- Bina içinde kalınız. Tiyatro, okul gibi kalabalık yerlerde iseniz kesinlikle merdivenlere, asansörlere panikle koşmayın.
- Bina dışında iseniz binalardan dökülecek yıkıntı ve camlardan, elektrik direk ve tellerinden uzakta, güvenli bir yerde depremin durmasını bekleyiniz.
- Köprü, üst geçit ve tünellerden uzak durunuz. Eğer mümkünse ağaç, direk ve enerji nakil hatlarından uzakta kalınız.
- Büyük bir depremden sonra artçı depremler mutlaka devam edecektir. Bu depremlere karşı hazırlıklı olunuz.

- Özellikle ilk üç gün içerisinde yetkililer izin vermedikçe sağlam evlerinize dahi girmeyiniz. Aile bireylerinizi bir arada tutunuz ve açık bir yerde bekleyiniz.
- Varsa yaralılara ilk yardım yapınız.
- Evinizi veya binanızı terk ederken kalın tabanlı ayakkabılarınızı giyiniz. Yanınıza kıymetli eşyalarınızı, kalın giyecek, battaniye, biraz içme suyu ve yiyecek alınız.
- Enkaz ve yıkıntılar arasında, cadde ve sokaklarda gelişigüzel dolaşmayınız.

Sel

Seller en yaygın doğal afetlerden biridir. Bazı sel olayları birkaç gün içinde meydana gelirken ani sel baskınları birkaç dakika içinde yaşadığımız çevrenin sular altında kalmasına sebep olabilir. Sel felaketleri maddi zarara yol açmakta hatta bu felaketler sonucu can kayıpları da yaşanmaktadır. Çarpık şehirleşme sonucu dere yataklarının doldurulup imara açılması, nehir yataklarının değiştirilmesi ve altyapı yetersizlikleri sel felaketlerinin yaşanmasının başlıca sebepleridir. Eğer sel tehlikesi olan bir çevrede yaşıyorsak bulunduğumuz çevrede selin ortalama yüksekliğinin ne olabileceğini öğrenmeye çalışmalıyız. Acil durum eylem planları hakkında önceden bilgi edinmeliyiz. Ayrıca sel anında tahliye yollarını, sığınabileceğimiz yerleri öğrenip tahliye için hazırlıklı olmalıyız.

Trafik

Ülkemizde meydana gelen trafik kazaları sonucu her yıl binlerce vatandaşımız hayatını kaybetmekte, on binlercesi de yaralanmaktadır. Türkiye’de ve dünyada meydana gelen trafik kazalarında en büyük kusur insana aittir. İnsanlar trafikte sürücü, yaya, yolcu kimlikleri ile farklı roller üstlenmektedir. Bu yüzden özellikle kalabalık şehirlerde yaşıyorsak hepimiz trafik güvenliği bilincine sahip, çevresine karşı sorumluluklarını bilen bireyler olmalıyız.

Trafikte yaya olarak uymamız gereken kurallar

- Cadde ve sokaklarda kaldırımdan yürümeliyiz.
- Yaya kaldırımı olmayan yerlerde yolun solundan yürümeliyiz.
- Karşıdan karşıya geçerken önce sola, sonra sağa, daha sonra yine sola bakıp öyle geçmeliyiz. Kesinlikle yaya geçidini kullanmalıyız.
- Duran bir taşıtın önünden ve arkasından geçmemeliyiz.
- Trafik polisinin işaretlerine uymalıyız.
- Trafik polisinin olmadığı yerlerde trafik işaretlerine dikkat etmeliyiz.
- Trafik lambası kırmızı yanarken kesinlikle karşıdan karşıya geçmemeliyiz.
- Taşıtlara hiçbir nedenle asılmamalıyız.
- Taşıtlardan inerken taşıtın tam olarak durmasını beklemeliyiz.
- Karanlıkta açık renkli kıyafetler giyerek yola çıkmalı ve yolun solundan yürümeliyiz.

Şiddet

Hepimiz günlük hayatımızda çevremizdeki insanlarla ilişkiler kurarız. Bu ilişkilerin sağlıklı olarak yürütülebilmesi her şeyden önce karşılıklı saygı ile mümkündür. Evimizde, okulumuzda ve sosyal hayatımızda karşılaşacağımız sorunların en iyi çözüm yolu konuşarak meseleyi halletmektir. Aldığımız bütün bu önlemlere rağmen fiziksel ve ruhsal olarak bir şiddet durumu ile karşılaşabiliriz. Böyle durumları ailemizle, okul yönetimiyle, öğretmenlerimizle veya rehberlik servisiyle mutlaka paylaşmalı, onlardan yardım istemeliyiz.

Görsel 37

Gerçek duygu ve düşüncelerin yansıtıldığı açık bir iletişim, karşı tarafın ihtiyacına saygılı ve güvene dayalı ilişkilerle gerçekleşir. Sorunu net bir şekilde tanımlamak şiddete gerek kalmadan çatışmanın olumlu sonuçlanmasını, her iki tarafın da kazanmasını sağlayacaktır.

Engelsiz Yaşam

“Benim adım Mert. Yürüme engelliyim. Sadece bacaklarımı kullanamıyorum, o kadar. Bu yüzden bir tekerlekli sandalyem var. Ülkemizde yürüyemeyen, konuşamayan, işitemeyen, göremeyen ya da zihinsel engeli olan milyonlarca insanın olduğunu biliyor musunuz? Siz de şaşırıdınız değil mi? Çünkü etrafta çok fazla engelli görmüyorsunuz. Peki, neden?”

Mert’in sorusuna ne cevap verirsiniz?

Ülkemizde engelli yurttaşlarımız toplumun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Engelli bireyler özel mekânlarını belli bir oranda kendi ihtiyaçları doğrultusunda düzenlemektedir. Ancak yaşadıkları mekândan dışarıya adım atıklarında, kentsel/kamusal mekânlara ulaşabilme ve bu mekânları rahat bir şekilde kullanabilmede birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Onların kentsel yaşama katılım alanındaki ihtiyaçları, engelli olmayan yurttaşlarımızla aynıdır. Bu nedenle tüm yurttaşların kent mekânlarına ulaşmasını sağlamak çok önemlidir. Engelli bireyler de bir başkasının yardımına ihtiyaç duymadan işe, okula, alışverişe, spor alanlarına, parklara, ibadethanelere kolaylıkla gidebilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir. Bunu sağlamak en başta belediyelerin görevidir.

Şehirlerin mimari planlanmasının temel amacı, kullanıcıların ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamaktır. Kısaca tasarımın merkezinde kullanıcı vardır. Fiziksel mekânlar söz konusu olduğunda kullanıcı profili çok çeşitli ve değişkendir. Yaşlılar, kalıcı ve geçici engelliler, hamileler de bu kullanıcı kitlesi dâhilindedir. Toplumdaki tüm bireyler için fiziksel yeterlilik geçici bir durumdur. Engelsiz yaşam alanına yalnızca engelli bireyler ihtiyaç duymaz. Herkes yaşamının bir bölümünde bazı kısıtlılıklarla yaşamak durumunda kalabilir. Bir çocuğun, bir hamilenin ya da kol veya bacağı kırılmış bir kişinin, çocuk arabasıyla çocuğunu gezdiren bir ebeveynin, yaşlı bir kişinin hareket kabiliyetleri bu kısıtlılıklara örnek gösterilebilir.

Engelli bireylere engelsiz bir şehir hayatı sunmak onların kendilerini gerçekleştirmelerine imkân tanıyarak daha kaliteli bir yaşam sürdürmelerini sağlayacaktır. İsteddiği zaman, istediği saatte, dışarıda kimseye muhtaç olmadan dolaşabilmek, alışverişini yapıp bir çay bahçesinde çay yudumlayabilmek, yeni çıkan bir filmi akranlarıyla birlikte sinemada izleyebilmek, ibadetlerini yerine getirmek vb. hiçbir zaman sorun olmamalıdır. Engelli birey bütün bunları özgürce yapabilmelidir. Bunun için öncelikle ulaşım olmak üzere şehirlerin altyapılarının düzenlenmesi gerekir.

Görsel 38

Şimdi engelsiz yaşam alanlarını doğru uygulayan şehirlerden birkaç örnek inceleyelim:

Kaldırımlar yüksek olmamalı, genişlikleri bir tekerlekli sandalye veya bebek arabası gibi araçların sığacağı boyutta olmalıdır. Kaldırımdaki rampalar bu araçların iniş çıkışlarını kolaylaştıracak genişlikte ve eğimde olmalıdır. Yaya kaldırımında güzergâhın görme engelliler tarafından baston ile kolaylıkla algılanmasını sağlayıcı, hissedilebilir yüzeylerden oluşan kılavuz izler olmalıdır.

Engelli vatandaşların güvenli bir şekilde kullanabileceği görsel ve sesli uyarı sistemleri olmalıdır.

Toplu taşıma araçlarındaki rampa sistemi sayesinde bebek arabasıyla ya da engelli aracıyla ulaşım araçlarına rahatça binilebilmelidir.

Üst geçitlerde bedensel engellilerin kullanabilmesi için asansörler bulunmalıdır.

Engellilerin spor ve eğlence amaçlı faaliyetlerde bulunmaları için plaj, spor salonu, sinema, tiyatro gibi yerlerde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Şehirdeki Diğer Canlılar

Şehir sadece insanlardan, binalardan, yollardan ve araçlardan oluşmaz. Şehir; ağaçları, çiçekleri, insanları ve hayvanlarıyla bir bütündür. Şehirde insanlar kadar diğer canlıların da yaşama hakkı vardır. Bu yüzden insan, diğer canlıların da haklarını gözetmeli; onlara karşı merhametli ve duyarlı olmalıdır. Diğer canlılara karşı duyarlı olmak, yaşadığımız çevrenin doğal koşullarının ve çeşitliliğinin korunmasıyla mümkündür. Bilim insanları, insan hayatının devamı için doğadaki çeşitliliğin sürdürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, şehrimizde yaşayan diğer canlıları da düşünerek hareket etmeliyiz.

Hem tarihte hem de günümüzde insanların doğaya ve diğer canlılara karşı duyarlılıklarının birçok örneği vardır. Sakarya Büyükşehir Belediyesi, Arifiye ilçesinde gerçekleştirdiği yol yapımı sırasında 270 yaşındaki çınar ağacına zarar vermemek için yol projesini değiştirmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi de aralarında yüz yıllık çınarların bulunduğu 50 ağacı koruma altına alarak bu ağaçların bakımını yapmıştır. Ülkemizin birçok şehrinde hayvan barınakları kurulmuştur. Bu sayede sokak hayvanlarının bakım, barınma ve sağlık hizmetleri karşılanmaktadır.

Atalarımız sıcak günlerde kuşların su içmesi, kanadı kırık leyleklerin tedavisi, dağda aç kalan kurtlara et verilmesi, sokak köpeklerine yiyecek temini, yaralı atların iyileştirilmesi için vakıflar kurmuşlardır. Ayrıca cami, medrese, saray gibi binaların güneş alan ve rüzgâr vurmeyen cephelerinde, insanların ulaşamayacağı yükseklikte kuş evleri yapmışlardır.

Görsel 39

1930 yılında Ulu Önder Atatürk Yalova'da köşkün çatısına zarar verdiği için çınar ağacının dallarının kesilmesine razı olmamıştır. Ağacın dallarının kesilmesinin yerine binanın tramvay rayları üzerinde biraz ileriye alınmasını emretmiştir. Bu olaydan dolayı günümüzde bu köşk "Yürüyen Köşk" olarak anılmaktadır.

Şehir; tabiattan, yeşilden, maviden, şefkat ve duyarlılıklardan yoksunluk demek değildir. Aksine şehir; güzelliğin, şefkatin ve duyarlılığın sembolüdür. Atalarımızın yüzyıllarca sergilediği duyarlılığı ve şefkati biz de şehrimizdeki diğer canlılara karşı göstermeliyiz. Aşağıda bu konuda neler yapabileceğimiz ile ilgili birkaç örnek uygulama okuyacaksınız.

Siz de çevrenizde gördüğünüz veya yaptığınız uygulamaları söyleyiniz.

Kamuya açık parklar, bahçeler ve ağaçlıklı yollar bizim için sadece bir hava değişikliği anlamına gelmez, bunlar şehrin ve şehir sakinlerinin ciğerleridir adeta. Buradaki bitki ve hayvanları korumalı, onlara zarar vermemeliyiz.

Kuşların ulaşabileceği yerlere yiyecek ve su bırakabiliriz. Kuşlar bunları fark edip yiyecek ve o yere tekrar gelecektir.

Basit malzemeler kullanarak yapacağımız kedi ve köpek evleri ile onların soğuktan korunmasına biraz olsun yardımcı olabiliriz. Yattıkları yerin biraz daha sıcak olması için evde kullanmadığımız battaniyeleri içine yerleştirerek ya da dışına sarak onlar için daha sıcak bir yuva yapabiliriz.

Soğukta kedilerin 6, köpeklerin 17 saat aç kalırlarsa donarak öldüklerini biliyor muydunuz? Onların vücut sistemleri yemek yiyerek ısı salgılayabiliyor. Yoğurt kapları hayvanların su ve yiyecek ihtiyaçlarının giderilmesinde kullanılabilir. Kedi ve köpeklerin ulaşabileceği yerlere artan yiyecekleri ve biraz su bırakarak birçok canlının hayatını kurtarabiliriz.

Yaralı ve hasta olduğunu düşündüğümüz bir hayvan gördüğümüzde yetkililere bildirmeliyiz. Belediyeler yaralı hayvanları alıp tedavi etmektedir.

Ülkemizde hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini, hayvanların rahat yaşamalarını, onların en iyi şekilde korunmalarını, her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamak amacıyla 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu çıkarılmıştır.

Bu kanuna aykırı davranmanın suç olduğunu ve bu suçu işleyenlerin cezalandırıldığını biliyor muydunuz?

ÜNİTE 3

Şehrimi
Tanıyorum

Görsel 40

İçinden Medeniyet Akan Şehir: Amasya

İlimiz, Orta Karadeniz’de yer almaktadır. Kuzeyde Samsun, güneyde Yozgat, batıda Çorum, doğuda ise Tokat ile komşudur.

İlimizin yüzölçümü 5.701 km²’dir. Toplam sınır uzunluğu 492 km olan ilimizin komşularıyla olan sınır uzunluğu ise şöyledir: Samsun’la 169 km, Tokat’la 165 km, Yozgat’la 6 km, Çorum’la 152 km’dir.

İl merkezinin deniz seviyesinden ortalama yüksekliği yaklaşık 392 m’dir.

Ankara’ya 336 km, İstanbul’a 671 km uzaklıkta olan Amasya’nın komşu illere uzaklıklara ise Çorum’a 92 km, Samsun’a 131 km, Tokat’a 114 km, Yozgat’a ise 196 km’dir.

İl merkezinin ilçelere uzaklıkları: Göynücek 46 km, Gümüşhacıköy 68 km, Hamamözü 90 km, Merzifon 46 km, Suluova 27 km ve Taşova 48 km’dir.

İlimizde Karadeniz iklimi ile karasal iklim arasında bir geçiş iklimi hüküm sürmektedir. Yazları karasal iklim kadar kurak, Karadeniz iklimi kadar yağışlı değildir. Kışları ise Karadeniz iklimi kadar ılıman, karasal iklim kadar sert değildir.

Bunun sebebi; Karadeniz'de dağların kıyıya paralel uzanması ve Karadeniz'in nemli havasının iç kesimlere tam olarak sokulamamasıdır. Yeşilirmak, Amasya'yı etrafındaki diğer illere göre ılıman hale getirir.

Etrafındaki dağlar nedeniyle denizin ılıman etkisine kapalı olan şehir, Yeşilirmak'ın etkisiyle iç kesimlerdeki illere göre daha ılıman bir iklime sahiptir.

Düşünelim-Tartışalım

Amasya'da İklim Öğelerinin Genel Durumu

1. Amasya'nın ikliminin şekillenmesinde en etkili faktörler nelerdir?
2. Amasya başka bir iklim özelliğine sahip olsaydı hayatımızda neler değişebilirdi?

Yağış

İl Merkezinde 1937 yılından bu yana yapılan meteorolojik ölçümlerde yıllık ortalama yağış: 436,7 mm, Merzifon' da 436,9 mm, Gümüşhacıköy'de 458,3 mm, Taşova'da 400,0 mm, Göynücek'te 427,6 mm olarak ölçülmüştür.

Sıcaklık

İl merkezinde yıllık ortalama sıcaklık 13,6 °C, yıllık ortalama nispi nem %61 olup en yüksek sıcaklık 30.07.2000 tarihinde 45 °C, en düşük sıcaklık 23.02.1985 tarihinde -20,4 °C tespit edilmiştir.

Temmuz ve ağustos ayları en kurak aylar olup ilkbahar en fazla yağış alan mevsimdir. Yıllık ortalama 50 gün don olayı gerçekleşir.

Rüzgâr

İl genelinde hakim rüzgâr yönü kuzeydoğudan esen poyraz rüzgârıdır. Ancak il merkezinin topografik yapısı nedeniyle 1. derece hâkim rüzgâr yönü kuzeybatıdır. Ortalama rüzgâr hızı 1,8 m/sn olup, yıllık ortalama kuvvetli rüzgârlı gün sayısı 65 gün, yıllık ortalama fırtınalı gün sayısı 12 gündür. En kuvvetli rüzgâr 24.09.1996 tarihinde kuzeybatıdan 36,0 m/sn olarak kayıtlara geçmiştir.

Görsel 42

Bitki Örtüsü

Amasya ili merkez ilçedeki ormanlar büyük ölçüde Akdağ çevresinde olup yükseklerde sarıçam, karaçam ve kayın; düşük rakımlarda ise kızılçam, ardıç, meşe, gürgen ve titrek kavak olarak yayılış göstermektedir. Bunun yanında yabani ahlat ve erik gibi bodur ağaçlar, sürünücü ardıç gibi çalı formları da vardır.

İlimizde ormanlık alan yüzdesi en fazlası Taşova ilçesinde bulunmaktadır. Gürgen, kayacık, üvez, kızılıçık, akçaağaç, geyik diken, sandal ve fındık gibi ağaç ve bodur ağaçlar, böğürtlen, eğretili, yabancı gül, katran ardıcı, laden, ısırgan otu ve orman gülü gibi alt florayı teşkil eden bitki örneklerine rastlanmaktadır.

Yine Gümüşhacıköy ilçesinin Vezirköprü istikametindeki dağlık bölgelerinde sarıçam, karaçam, daha aşağılarda meşe türleri yayılış gösterir. Hamamözü'nde ise karaçamlarla birlikte meşe ormanları, yer yer ardıç türlerine rastlanmaktadır.

Göynücek ilçesi, Amasya ilinin güneyinde yer alması ve İç Anadolu'ya geçiş hattında bulunması nedeniyle step bitki örtüsüne sahip olmakla birlikte bölgede bulunan ormanların ağırlığını baltalık olarak işletilen meşe türleri ve kısmen de ardıç ağacı oluşturmaktadır.

Endemik bitkiler açısından yöre oldukça zengin tür (109) ve çeşitleri (246) içermektedir. Bu türler arasında yöresel adlarıyla hazeran, kuduz otu, akça çiçeği, dolama otu, mürdümük, bacbiber ağacı, kaside, geven, yalancı havacıva, tüylü keten sayılabilir.

Okuyalım - Öğrenelim

Görsel 43

Endemik bitki, sınırları belirlenmiş sadece belli bir bölgede yetişen ve o bölge dışında dünyanın hiçbir yerinde bulunmayan bitki türüdür.

Dünyada sadece Amasya'da bulunan "Bağ Havacıvası" isimli endemik bitki türünden 111 tane tespit edilip koruma altına alındı.

Amasya'da görülen ve yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan türler arasında yer alan Bağ Havacıvası'ndan (Alkanna Haussknechtii Bornm), 111 birey (Doğa bilgisinde türü oluşturan tek varlıklardan her biri) tespit edildi.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı 11. Bölge Müdürlüğü tarafından, Bağ Havacıvası'nın dünyada yalnızca Amasya'da kaydının bulunduğu söylendi.

Bağ Havacıvası'nın İran-Turan bitki coğrafyası elementinde yer aldığına dikkati çeken Orman Bölge Müdürlüğü yetkilileri, bu bitkinin Türkiye için endemik türler arasında bulunduğunu vurguladı.

Türün ilk kez 1889 yılında İngiliz Joseph Nicolaus Bornmüller tarafından Amasya Lokman Dağı Kirazlıdere mevkiinde toplandığını bildiren yetkililer şunları söyledi: "1894 yılında da toplayıcısı tarafından yeni tür olarak tanımlanmış. 1998'de ise başka kişiler tarafından Amasya Karaman Dağı Yuvacık mevkiinde de bulunmuş. Bağ Havacıvası, çok yıllık otsu bitkidir. Çiçeklenme dönemi nisan-mayıs aylarıdır."

Bağ Havacıvası'nın 400-600 metre yükseltide bozkır, ova, otlak, orman ve bağ açıklıklarında görüldüğünü anlatan yetkililer bitkinin, dünyada sadece Amasya'da, küçük popülasyonlarda kaydı bulunması nedeniyle tehdit düzeyi "CR-Vahim" yani çok tehlikede olarak kayda girdiğini belirtmişlerdir. Varlığı, yayılış alanındaki bağcılık faaliyetleri ve yapılaşma sebebiyle yüksek risk altında bulunmaktadır. Bölgede yapımı devam eden Aydınca Barajı nedeniyle sınırlı popülasyonu bulunan bitkiyi koruma altına almak için özel bir program hazırlanmaktadır.

Baraj Altında Kalmaması için Başka Alana Taşındı

Yetkililer, Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünce bitkiyle ilgili koruma projesi yürütüldüğünün altını çizerek, şunları söyledi: "Proje kapsamında, barajın göl aynası altında kalacak bitkilerin sökülerek taşınması ve yetiştirilmesi için uygun alan belirlendi. Bu alan, "Bağ Havacıvası Koruma Alanı" olarak adlandırıldı. Ulusal Biyoçeşitlilik Veri Tabanına kaydedilen tür, aynı zamanda üretiminin ve dikiminin yapılması ve izlenmesi gereken tür olarak tanımlanıyor. Alandaki tüm Bağ Havacıvası bireyleri sökülerek başka bir alana taşınıp yeniden dikildi. Koruma altına alınan türün direkt gözlem metoduyla sayılması sonucu 111 birey tespit edildi."

Yetkililer, bitkinin tohumundan birey sayısının artırılması amacıyla çalışma yürütüldüğünü açıkladı.

Görsel 44

Amasya'nın Simgesi: Misket Elması

Amasya denilince akla ilk olarak Misket elması gelir. Türkiye'nin neresinde olursanız olun, eğer mevsimiyse, mutlaka misket elması "Amasya elması" olarak karşınıza çıkar.

Amasya adıyla bütünleşen Misket elması özelliğini yine Amasya'nın coğrafi yapısından alır. Söylendiğine göre Amasya vadisi, misketin yetişmek için tam aradığı ortammış. Boğazın esintisi elmaya ayrı bir tat verir. Kokusu da burada gizlidir.

Misket elmasının en büyük özelliği bir yıl meyve verip diğer yıl vermemesidir. Bir yüzü kırmızı, diğer yüzü ise sarı ile yeşilimsi bir renk taşır. İnce kabuklu, hoş kokuludur. Sert ve dayanıklıdır. Uzun süre saklanmaya elverişlidir. Amasya elmasının iki türü vardır. Daha küçük ve tatlı olanına "misket elması" denir. Daha iri ve aşılı olanına ise "kabak elması" adı verilir. Amasya elması geç meyve verir ve 8 - 10 yaşından önce meyve vermez.

Elmanın Faydaları

Uzmanlar, günde en az bir tane elma tüketilmesini önermektedir. Elma; içerdiği zengin potasyum sayesinde kan basıncını düzenler, adalenin kasılmalarını önler, sinirsel uyarıların iletimini kolaylaştırır, kalp ve böbrek gibi hayati organların çalışmasına yardımcı olur. Ayrıca elmanın kolesterol düşürücü etkisi de bulunmaktadır.

Posa, potasyum ve antioksidan açısından da zengin bir meyvedir. Uzmanlar, elma kabuğunun vücuda son derece yararlı olduğunu, bu nedenle elmanın kabuğuyla tüketilmesinin daha doğru olduğunu belirtmektedir. Yetiştirilirken ilaçlandığı için yemeden önce çok iyi yıkanması gerekmektedir. Elma suyunu içmek yerine elmanın kendisini yemek diş sağlığı için yararlıdır, zira ısırarak yemek dişler için çok uygun bir egzersizdir.

Düşünelim-Tartışalım

Endemik bitki ne demektir? Amasya'da bulunan endemik bitki var mıdır?

Yeryüzü Şekilleri

Yeşilirmak Havzasının Genel Durumu

Görsel 45

Yeşilirmak Havzası, Karadeniz Sıradağları'nın hemen arkasında olup güney kısmı Orta Anadolu yaylalarının bir devamıdır. Havzanın en dar yeri Koyulhisar civarında olup genişliği 30,5 km, en geniş yeri ise Ladik – Zile – Akdeğirmenli yönünde ve genişliği 170 km'dir. Doğduğu Köse Dağları'ndan itibaren batıya doğru akan Yeşilirmak, Tokat ve Turhal ovalarından geçerek Geldingen Ovası'ndan itibaren kuzeye yönelir, Canik Dağları'nı yararak Topuzlu ve Eğrikazık Dağları arasından Çarşamba Ovası'na açılır. Bu ova içinden geniş bir delta yapan Yeşilirmak, Çaltı Burnu'ndan denize dökülür.

Yeşilirmak ile kollarını oluşturan Çekerek Irmağı, Tersakan Çayı ve Kelkit Çayı havzaları çok geniş bir alanı kaplamakta olup havzanın genişliği 36.144 km²'dir.

Görsel 46

Yeşilirmak Üzerindeki Başlıca Ovalar

Tokat ile Turhal İlçesi arasında uzanan Kazova, aşağılarda Geldingen Ovası, Taşova ve Çarşamba ovalarıdır. Yeşilirmak Havzası'nda Kaz Gölü, Ladik Gölü ve Boraboy Gölü mevcuttur.

Dağlarımız

Amasya ilimiz oldukça engebeli ve yüksek bir araziye sahiptir. Doğu-Batı yönünde uzanan Harşena Dağı başta olmak üzere çok fazla dağ ilimizin genelini kaplamaktadır. Deniz seviyesinden en yüksek noktası 2061 m ile Akdağ Tepesi, deniz seviyesinden en düşük noktası ise 160 m ile Taşova – Umutlu köyünde Hasan Uğurlu Barajı'nın su toplanma alanının başladığı noktadır. Dağlar doğu-batı istikametinde uzanır.

İldeki Başlıca Dağlar

Canik Dağları

Kızılırmak'tan başlayarak, Yeşilirmak ve Kelkit Çayı ile Karadeniz arasından Melet Irmağı'na kadar uzanır. Deniz seviyesinden en yüksek noktası 2.181m, Amasya ili sınırları içerisindeki en yüksek noktası 1.376m ile Çalıcı Tepesi'dir.

Tavşan Dağı

Yörenin Amasya iline uzaklığı 77 km, ilçeye uzaklığı 30 km'dir. Deniz seviyesinden yüksekliği, zirve noktası 1.901 m ile Tavşan Dağı'nın 1. zirvesi olan Yuvalı Tepesi/Yaylası'dır. En düşük noktası 1.396 m ile Aşağıbük Köyü'nün bulunduğu yerdir. Arazi yapısı irili ufaklı birçok tepe ile düzlükten oluşmakta olup dağın yamaçları güney-doğusunda Merzifon, güney-batısında Gümüşhacıköy, kuzey-doğusunda Havza, kuzey-batısında Vezirköprü ilçeleri arasında yayılmaktadır.

Görsel 48

Bunların dışında ilimizde; Karaömer Dağı, Akdağ, Sakarat Dağı, Sarıtaş Dağı, Buzlu Dağ, Karadağ, Çakır Dağı, Eğerli Dağı ve İnegöl Dağı bulunmaktadır.

Yaylalarımız

Kabaoğuz Yaylaları

Tavşan Dağı'nın batı tarafındadır. Denizden ortalama yükseltisi 1.400 m civarında olup yılda bir kez Kabaoğuz Şenlikleri düzenlenmektedir. Kabaoğuz Şenlikleri'nde yapılan güreş müsabakaları oldukça heyecanlı geçmektedir.

Görsel 49

Akdağ Yaylaları

Akdağ tepelerindedir. Denizden ortalama yükseltisi 1.850 m olup yayla şenlikleri düzenlenmektedir.

Görsel 50

Bunların dışında; Sarıçiçek Yaylaları, Tavşandağı Yaylaları, Destek Yaylaları, Boğalı Yaylaları, Çatalçam Yaylaları, İnegöl Yaylaları ilimizin önemli yaylalarıdır.

Vadilerimiz

Yeşilırmak Vadisi

Sadece Karadeniz'in değil ülkemizin de en önemli tarım arazilerinden biridir. Alüvyon toprağı sayesinde bereketli olan vadi pek çok tarım ürününe ve endemik bitkiye ev sahipliğı yapmaktadır.

Görsel 51

Onlukköprü Vadisi

Yeşilırmak üzerindeki vadilerdendir. Tersakan Çayı'nın Yeşilırmak'a döküldüğü yerde başlar, Ziyaret ve Yenice beldelerinden geçerek Kuzgeçe köyünde biter. Vadi 20 km uzunluğundadır. Amasya elmasının en çok yetiştiğı yerdir.

Görsel 52

Bunların dışında; Göynücek Vadisi, Karaçavuş Vadisi, Ezine Vadisi, Ferhatarası Vadisi, Beşgöz Vadisi, Durucasu Vadisi, Destek Vadisi, Gökdere Vadisi Amasya ilimizin önemli tarım alanlarıdır.

Ovalarımız

Amasya'mız, genel olarak dağlık bir yapıda olmasına rağmen ilimiz yüzölçümünün yaklaşık %25'ini ovalar kaplar. Tarım faaliyetlerinin en yoğun olarak yapıldığı ovalarımız; Geldingen Ovası, Suluova Ovası, Merzifon Ovası ve Gümüş Ovası'dır. Doğu-batı yönünde uzanan (Amasya-Taşova arasında) Yeşilirmak Vadisi'nin etrafında çok verimli tarımsal alanlar mevcuttur.

Geldingen Ovası

Amasya'nın en az yağış alan ovasıdır. (yıllık ortalama 400-500 mm) Karasal iklim hâkimdir. Ortalama yükseklik 450 m civarındadır. Amasya merkez ilçenin güneyinde bulunur. Yeşilirmak Vadisi'nin başlangıç bölümündedir. Ova 48.400 ha (hektar) alan ile il yüzölçümünün yaklaşık %8,8'ini kaplamaktadır. Gökhöyük Tarım İşletmesi bu ova üzerinde kuruludur. Çekerek Irmağı, Çorum Çayı ve Efennik Çayı'nın aşındırmaları sonucunda oluşmuştur. Sulama kaynaklarının kirliliğinden ve yaz aylarında suyun çok azalması nedeniyle sulama sorunu vardır. Yozgat ili Çekerek ilçesi sınırları içinde Çekerek Irmağı üzerinde inşaatı yapılan Süreyya Bey Barajı'nın tamamlanması ile ovanın sulama sorunu büyük ölçüde çözülecektir.

Suluova Ovası

Ortalama yükseklik 550 m civarındadır. Suluova ilçe merkezinin güney ve güneydoğusunu kaplayan Suluova Ovası, Yeşilirmak'ın kollarından Tersakan'ın ortasından geçtiği yaklaşık 40.000 ha (hektar) alan ile il topraklarının %7,3'ünü kaplamaktadır. Yedikır Barajı, Şeyh Suyu, Değirmendere önemli sulama kaynaklarıdır.

Görsel 53

Merzifon Ovası

Ortalama yükseklik 700 m'dir. 31.100 ha alanı ile ilin en büyük 3. ovasıdır. İl yüzölçümünün %5,6'lık kısmını kaplamaktadır. Gümüşsuyu ve Salhan Çaylarının yanı sıra Yüzüncü Yıl, Alala Göletleri ile Yedikır Barajı önemli sulama kaynaklarıdır.

Gümüş Ovası

Denizden ortalama yüksekliği 750 m'dir. Gümüşhacıköy ilçesinin güney ve güneydoğusunu kaplamakta olup 5.400 ha alanı ile ilin dördüncü önemli ovasıdır. Gümüşsuyu, Büyük Dere ve Kavşak Çayı önemli sulama kaynaklarıdır. Ovanın büyük kısmında sulamaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Aydınca Ovası

Denizden ortalama yüksekliği 700 m'dir. Ortasından Deliçay geçmektedir. Mikroklima iklimine sahip ova 4.000 ha alanı kaplamaktadır.

Akarsularımız

Amasya ilinin en önemli akarsuyu Yeşilırmak'tır. Amasya ili sınırları büyük oranda Yeşilırmak havzasında yer almaktadır, Gümüşhacıköy ilçesinin bir kısmı Kızılırmak Havzası'nda yer alır.

Yeşilırmak

Sivas ili Suşehri ilçesi'nin güneybatısındaki Köse Dağları'ndan doğan Yeşilırmak, 519 km uzunluğundadır. Yozgat topraklarından doğan 256 km uzunluğundaki Çekerek Çayı, Yeşilırmak ile Kayabaşı mevkiinde birleşir. Yeşilırmak, Amasya şehir merkezinden geçerek Ladik Gölü'nden çıkan Tersakan Çayı ve Taşova-Erbaa sınırında Kelkit Çayı ile birleşerek Samsun il sınırları içinde Çarşamba Ovası'ndan Karadeniz'e dökülür. Yeşilırmak'ın Amasya il sınırları içinde kalan kısmı 129 km'dir.

Çekerek Irmağı

Sivas ilinin 50 km kuzeybatısındaki 2500 m yükseklikteki Yıldız Dağları'ndan doğan, batıdan gelen Çorum Çayı ile birleşerek Amasya'nın 15 km güneyinde Yeşilırmak'a karışır. Çekerek Irmağı'nın uzunluğu 200 km, Amasya il sınırları içinde kalan kısmı 45 km'dir. Önemli kolları Çorum ve Efennik çaylarıdır. Çekerek Irmağı üzerinde özellikle Amasya ilinin taşkınlardan korunması, enerji üretimi ve sulama amaçlı Süreyya Bey Barajı inşa edilmektedir.

Tersakan Çayı

1.925 m yükseklikte Akdağ eteklerinden doğan, Ladik Gölü'nün fazla suyunu alarak Havza ilçesinden geçer ve Amasya ili içerisinde Yeşilırmak'la birleşir. Tersakan Çayı 100 km'dir. Amasya il sınırları içinde kalan kısmı 41 km'dir.

Kelkit Çayı

Erzincan'ın kuzeybatısında 2600 m yükseklikteki dağlardan doğan. Doğu-batı istikametinde Kelkit, Suşehri, Koyulhisar, Reşadiye, Niksar, Erbaa ilçelerinden geçerek Amasya-Tokat sınırında Yeşilırmak ile birleşir.

Bunların dışında; Destek Çayı, Deliçay, Kuruçay, Gökdere Çayı, Kavşak Çayı, Hamamözü Çayı bulunmaktadır.

Göllerimiz

Görsel 58

Boraboy Gölü

Taşova ilçemizin sınırları içinde yer alır. İlimize 64 km ve Taşova ilçesine 16 km uzaklıktadır. Taşova-Samsun gidiş yolu üzerinde Boraboy köyünde bulunmaktadır. Dağın tepesinde bulunması sebebiyle çok ilgi çekmektedir. Yaklaşık yüksekliği 1000 m'dir. Gölün girişinde bir tesis bulunmaktadır ve konaklamak isteyenlere hizmet vermektedir. Ayrıca gece konaklamak isteyenler için kiralık kulübeler bulunmaktadır. Gölün etrafı ağaçlarla çevrilmiş olup en çok kayın, ladin ve kızılçam ağacı bulunmaktadır. Piknik yapmaya uygun olmakla birlikte özellikle okul gezilerinde tercih edilen doğal bir güzelliştir. **Göl ve çevresi Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun kararı ile 1. Derece Doğal Sit Alanı ilan edilmiştir.**

Barajlar

DSİ Tarafından Hizmete Açılmış Baraj ve Göletler

Yedikır Barajı (Yedi Kuğular Kuş Cenneti)

Suluova İlçesine 10 km mesafededir. 1979 yılında yapımına başlanmış, 1986 yılında hizmete açılmıştır. Sulama amaçlı kullanılmakta olup 1.400 hektar sulama alanına sahiptir. Kuşların göç yolu üzerinde olan göl kış aylarında kuşların doğal yaşam alanıdır. 34 kuş türü tespit edilmiş olup çevresi mesire yeri olarak kullanılmaktadır. **Kültür Bakanlığı Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun kararı ile 1. Derece Doğal Sit Alanı olarak ilan edilmiştir.**

Görsel 59

Derinöz Barajı

Sulama amaçlı yapılmış olan baraj, adını Derinöz Çayı'ndan alır. 2003 yılında hizmete açılmıştır.

Görsel 60

Uluköy Barajı

Taşova-Uluköy'de 1984 yılında sulama amacıyla yapılmış bir barajdır fakat son yıllarda mesire alanı olarak çok ilgi çekmektedir.

Bunların dışında; Gümüşhacıköy (Sarayözü) Barajı, Gediksaray Barajı, Destek Barajı ve Sulama Göleti, Doğanentepe Göleti, Ortaköy Göleti, İbecik Göleti, Bayırlı Göleti, Sarıbuğday Göleti, Paşa Göleti, Yakacık Göleti, Ayvalı Göleti, İmirler Göleti, Çitli Göleti, Yeniköy Göleti, Kızılgüldüren Göleti bulunmaktadır.

Soluduğum Nefes: Amasya

İnsanların hayatlarını şekillendiren en önemli faktör iklim olmuştur. Yeryüzünde var olduğumuz 200 bin yıllık dönemde hayatımıza yön veren bitki örtüsü, tarım ürünleri, giyim şekli ve barınma imkânı doğrudan iklimle ilişkilidir. Kimi zaman yeryüzü şekilleri bile iklimin etkisiyle şekillenebilir.

Orta Karadeniz'de yer alan şirin ilimiz Amasya'nın da gelenek ve göreneklerinin oluşmasında iklim, bitki örtüsü, yeryüzü şekilleri çok etkilidir.

İklimin İnsan Yaşamına Etkisi

Giyim Üzerindeki Etkisi

İklimin soğuk olduğu yerlerde insanlar daha kalın ve koyu renkli elbiseler giyerler. Yağışlı bölgelerde ise insanlar şemsiye, yağmurluk ve çizme gibi su geçirmeyen eşyaları tercih ederler.

Sıcak olan yerlerde ise daha ince ve açık renkli kıyafetler tercih edilir. Güneşin yakıcı etkisinden korunmak amacıyla şapka ve güneş gözlüğü kullanılır.

Ev Tipine Etkisi

Soğuk iklim şartlarının hüküm sürdüğü yerlerde insanlar evlerini soğuğa karşı dayanıklı malzemeler kullanarak yaparlar. Binaları sıcak tutmak için ısıtma sistemleri kullanmak zorundadırlar.

Soğuk yerlerde genelde ev yapmak için beton malzemeler kullanılır. İklim koşullarının sıcak olduğu yerlerde ise genellikle soğutma sistemleri kullanılır. Evlerin sıcaklığı geçirmeyen malzemelerden yapılmasına dikkat edilir.

Karasal iklimin görüldüğü kırsal alanlarda toprak ve kerpiçten evler yaygındır. Bu tür evler yazın sıcaklığı kışın ise soğuğu hissettirmezler.

Yağışlı bölgelerde ise ormanlık alanlar fazla olduğu için ev yapımında ahşap malzeme kullanımı yaygındır.

Gelir Kaynaklarına Etkisi

İnsanların geçimlerini sağlamak için yaptıkları ekonomik faaliyetler de iklimle bağlantılıdır. Ülkemizin sıcak ve denize kıyısı olan güney kesimlerinde turizm faaliyetleri yaygınken, soğuk ve yüksek olan Doğu Anadolu'da hayvancılık yoğun olarak yapılmaktadır.

Beslenme Şekline Etkisi

Bir yerin iklimi yetiştirilen tarım ürünlerini de belirlediği için yemek kültüründe doğrudan etkilidir. Ülkemizin iç kesimlerinde tahıl üretimi yaygın olduğu için yemeklerde un ve tahıl daha çok kullanılır. Karadeniz kıyılarında balıkçılık faaliyetleri yapıldığı için balık yemekleri daha çok tüketilmektedir. Doğu Anadolu'da ise soğuk hava koşulları nedeniyle tarım faaliyetleri çok az olduğundan hayvancılık gelişmiş ve buna bağlı olarak et yemekleri tercih edilmiştir.

Amasya'da Yemek Kültürü

Amasya tarihsel yaşamı ve köklü bir kültür düzeyi ile ekolojik yapısıyla da zengin bitki örtüsüne ve zengin mutfak kültürüne sahiptir. Her yörenin kendine özgü yemekleri vardır. Bazı yemekler ise diğer yörelerde de bilinmesine rağmen her yörede değişiklik gösterir.

İlimizin Yöresel Yemekleri

Çorbalar

Çatal çorba, sakala çarpan, toyga çorbası, cilbir, helle çorbası, kesme ibik çorbası, yarma çorbası.

Etlî Yemekler

Bakla dolması, etli bamya, keşkek, ciğer sarması, göbek dolması, madımak, mıhlama, mumbar, işkembe, pastırmalı pancar, patlıcan pehli, pastırma pağallemesi, pırpırim, sirkeli ciğer ve sulu köfte.

Tatlılar

Dene hasudası, kuymak, yuka tatlısı, ayva galesi, elma tatlısı, fırın sütlaç, gelinparmağı, gömlek kadayıfı, kalbur tatlısı, hoşmerim, peluza (hasuda), şeker böreği, unutma beni, vişneli ekme ve zerdali galesi.

Hamur İşleri

Amasya çöreği, yağlı/katmer, kabak kavuklu pilav, bişi, cırıtka/cızlak /akıtma, döndürme, ekme aş (papara), eli böğründe, haşhaşlı cevizli çörek, hengel, kıymasız mantı, kaypak, mayalı, patlıcanlı pilav, sini suböreği, tepsi böreği, yakasal böreği ve yanuç, yöresel yemekler olarak sayılabilir.

Her yörenin kendine ait bir damak tadı vardır. Amasya'nın yemekleri yetiştirilen tarım ürünleriyle doğrudan alakalıdır. Buğday tarımı yoğun olarak yapılan Amasya'da özellikle hamur işi yemek kültürü gelişmiştir.

Hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı Amasya'da et yemekleri de Amasya mutfağındaki yerini almıştır.

Amasya'nın her yerinde yetiştirilen sultani bamya ve Taşova'da yetiştirilen çiçek bamyası, yemeği yapılan önemli bitkilerdir. Özellikle Taşova çiçek bamyası önemli bir ihraç ürünüdür.

Amasya İli Yöresel Kıyafetleri

Amasya ili geleneksel giyim-kuşam bakımından çok renkli ve çeşitlidir. Kıyafetlerin günümüze kadar bozulmadan gelmiş olması yöre insanının geleneklerine bağlı bir toplum olduğunun göstergesidir. Bazı yörelerde hâlâ geleneksel kıyafetler ile günlük yaşamını sürdüren insanlar vardır.

Geleneksel Kadın Giyimi

Amasya geleneksel kadın kıyafeti oldukça zengin ve gösterişli bir kıyafettir. Göynücek ilçesinin Ilısu ve Karayakup köylerinde Yörüklerin giydiği geleneksel kıyafetler: fes, pullu, yemeni, göynek, üç cepken, yelek, çarpana, kuşak, şalvar, çorap ve çarık olmak üzere çeşitli parçalardan oluşur.

Geleneksel Erkek Giyimi

Amasya geleneksel erkek giyimi bayan giysisine nazaran çok sadedir.

Erkek giysisi şu parçalardan oluşur:

Fes (Çember Baş), İçlik (Melez Göynek), Yelek (Delme), Şalvar, Kuşak (Şal Kuşak), Çarık (Postal-Lakçin-Kaleş), Çorap

Görsel 62

Kıyafetler

Melez Göynek

Pamuk ya da ipekten yapılmış bir iç giysisidir. Kollar bileğe kadar uzun, etek boyu diz hizasında olan göyneğin önleri ve yanları renkli iplerle kimi zaman bitkisel kimi zamanda geometrik desenlerle işlenmiştir. Göyneğin iki yakası da "lamba" motifiyle süslenmiştir. İşlemelerin üzerine beyaz parlak pullar dikilmiştir. Yaka düğme ile kapatılır.

Tuman (Morlu tuman)

El tezgâhlarında üstü beyaz, dizden aşağısı mor ya da bordo renkli iplikten dokunmuştur. Renkli kısım genellikle yeşil, sarı renkli iplerden yapılmış ponponlarla süslenmiştir. Tumanın beli "uçkur" denilen bağla bele bağlanır.

Zıbın (Üç etek)

Kutnu kumaştan içi astarlı olarak dikilir. Kenarları oylumludur.

Yelek (Delme)

Genellikle siyah renkli ve içi astarlıdır. Süslemelerde siyah kumaşın üzerine kırmızı ve sarı renkli parçalar “lamba” denilen motifle applike edilmiştir. Bunların üzeri de pullarla süslenir. Sırtın tam ortasına da yine boncuk ve pullardan çeşitli süsler yapılır. Yeleğin sağ göğse gelen kısmına “aynalı cep” denilen ve eskiden ayna konulan bir süsleme yapılır. Sol göğse gelen kısmında sadece “lamba” motifleri vardır. Yelek bel hizasında olur ve yine bel hizasında bir düğmeyle önü kapatılır. Cepken ve yeleğin yakaları içe giyilen “melez göyneğin” yaka süslerini kapatmayacak şekilde dikilmiştir.

Kuşak

Genellikle kırmızı ya da bordo renklere olan kuşak yünden dokunmuştur. Kenarları püsküllü olan bu kuşak üçgen bir şekilde katlanarak uzun kısmı arkaya gelecek şekilde bele sıkıca bağlanır.

Cepken (Sarı kollu yelek)

Genellikle sarı renkli kumaştan dikilmiş içi astarlı, bel hizasında, kol ağzları siyah kumaştan ve bilekleri kırmızı manşetle tamamlanmıştır. Omuzdan bileğe kadar çeşitli desenlerin mevcut olduğu cepken oldukça süslüdür. Muska, lamba, çiçek gibi motiflerin yer aldığı süslemelerde boşluklar, renkli, genellikle siyah minik bez parçalarının içine büyük parlak bir pul konularak kola tutturulmuş süslerle doldurulur. Cepkenin göğüs ve sırtına, yelek giyilmesinden dolayı süs yapılmamıştır.

Fes

Oldukça süslü yapılmış bir başlıktır. Pamuklu bir kumaş kafaya giyilecek şekilde dikilir. Tepe kısmına yuvarlak çapı 3-4 cm bir metal yerleştirilir. Tepeden alın hizasına kadar inen boncuklar dizilir. Boncuklar genelde tek renktir ve ikili sırayla tepeden aşağıya sarkıtılmış vaziyettedir. Başlığın alın hizasına gelen kısmına altın ya da “eski para” (lira) dizilir. Boncuklu başlığın üstüne de pullu yemeni örtülür.

Takılar ve Süsler

Beşbirtlik, bilezik, yüzük, para kesesi, gümüş kemer, küpe ve cıngıl denilen gümüş alınlıklar takı ve süs olarak kullanılmaktadır.

Yaşatan Kent; Amasya

Bunları biliyor musunuz?

Nüfus: Sınırları belirli bir alanda yaşayan insan sayısıdır.

Nüfus Yoğunluğu: Kilometrekareye düşen insan sayısıdır.

Amasya'daki göç hareketleri genellikle köy ve ilçelerden il merkezi yönünde seyretmektedir. Kısmi olarak da il dışı göçler yaşanmaktadır.

Örnek olarak 2000 yılı nüfusu 333.297 kişi olan ilimizin 2017 nüfusu 329.888'e gerilemiştir. Amasya nüfusu ortalama nüfus artışı dikkate alınarak yapılan hesaplamalara göre 2018 yılında 330.218 kişi olarak hesaplanmıştır.

Amasya nüfusunun 164.394'i erkekler ve 165.494'i ise kadınlardan oluşmaktadır. Yüzde olarak ise: %49,83 erkek, %50,17 kadındır.

Yıllara Göre Amasya Nüfusu

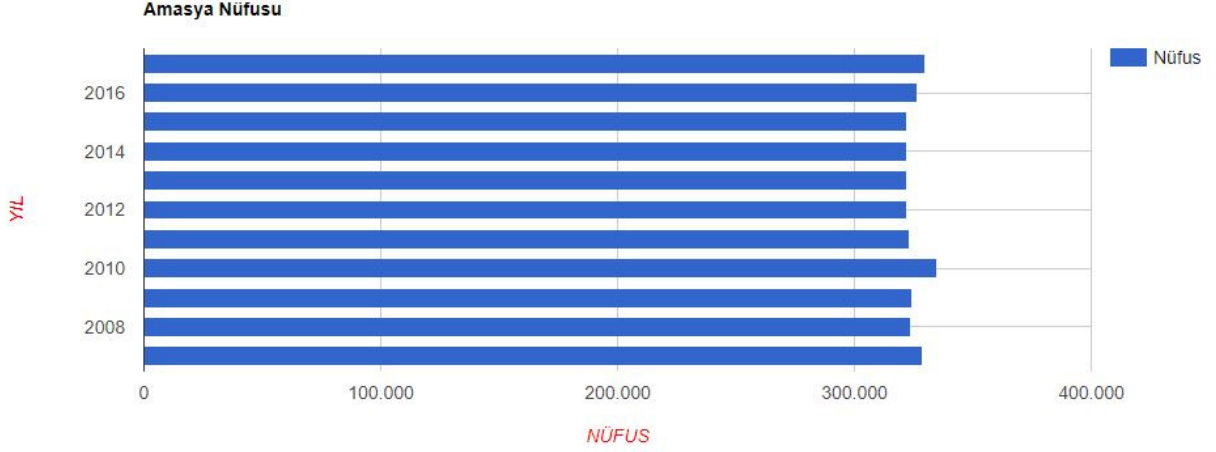
Yıl	Amasya Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2017	329.888	164.394	165.494
2016	326.351	161.555	164.796
2015	322.167	159.325	162.842
2014	321.913	159.591	162.322
2013	321.977	159.596	162.381
2012	322.283	159.386	162.897
2011	323.079	160.112	162.967
2010	334.786	171.382	163.404
2009	324.268	161.646	162.622
2008	323.675	161.380	162.295
2007	328.674	165.957	162.717

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi nüfus çok hareketli bir yapıda değildir. Bu nedenle on yıllık bir sürede nüfusta çok önemli bir değişiklik olmamıştır.

Yıllara Göre Amasya Nüfus Artış Grafiği

Dikkat!

Nüfus artış grafiği sadece artışı gösterir. Grafikteki dalgalanmalar artış oranındaki değişimi gösterir. Eğer grafik (-) değere düşmüş ise nüfus azalmış demektir.

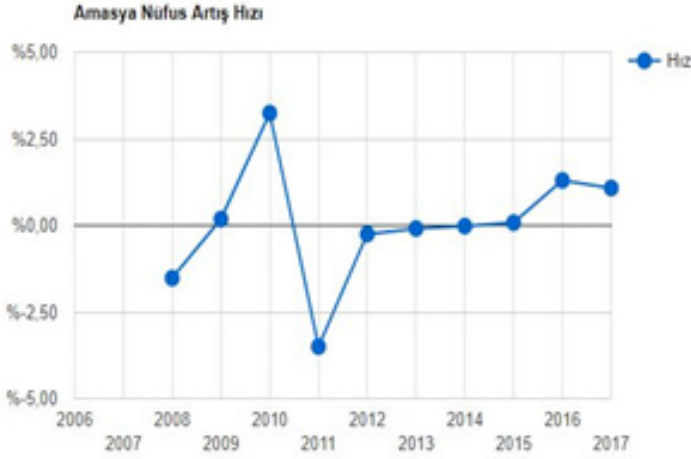

Nüfus artış grafiğinden de anlaşılacağı gibi Amasya ilimizin 2012'den sonra nüfus artışında büyük dalgalanmalar görülmemektedir. Bu durum doğum-ölüm oranlarının yakın olması ve göç olayının az yaşanması ile açıklanabilir.

Yıllara Göre Amasya Nüfus Yoğunluğu

Yıl	Amasya Nüfusu	Nüfus Yoğunluğu
2017	329.888	58/km ²
2016	326.351	57/km ²
2015	322.167	57/km ²
2014	321.913	56/km ²
2013	321.977	56/km ²
2012	322.283	57/km ²
2011	323.079	57/km ²
2010	334.786	59/km ²
2009	324.268	57/km ²
2008	323.675	57/km ²
2007	328.674	58/km ²

Yıl	Amasya Nüfusu	Artış Hızı
2008	323.675	% -1.52
2009	324.268	% 0.18
2010	334.786	% 3.24
2011	323.079	% -3.50
2012	322.283	% -0.25
2013	321.977	% -0.09
2014	321.913	% -0.02
2015	322.167	% 0.08
2016	326.351	% 1.30
2017	329.888	% 1.08

Yüzölçümü 5.701 km² olan Amasya ilinde kilometrekareye 58 insan düşmektedir. Amasya nüfus yoğunluğu 58/km²dir.

Düşünelim-Tartışalım

- 1.Nüfus artışının en yüksek olduğu yıl hangisidir?
- 2.Nüfusta azalma en çok hangi yıllar arasında gerçekleşmiştir?
- 3.On yıllık süreçte nüfus artışında değişikliğin çok az olmasının sebepleri neler olabilir?

İlçelere Göre Amasya Nüfusu

Yıl	İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
2017	Merkez	143.781	72.345	71.436	% 43,58
2017	Merzifon	71.853	35.657	36.196	% 21,78
2017	Suluova	46.598	23.168	23.430	% 14,13
2017	Taşova	30.369	14.875	15.494	% 9,21
2017	Gümüşhacıköy	22.812	11.176	11.636	% 6,92
2017	Göynücek	10.718	5.351	5.367	% 3,25
2017	Hamamözü	3.757	1.822	1.935	% 1,14

Amasya Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yıl	Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
2017	0-4 Yaş	19.738	% 5,98
2017	10-14 Yaş	21.539	% 6,53
2017	15-19 Yaş	24.997	% 7,58
2017	20-24 Yaş	25.065	% 7,60
2017	25-29 Yaş	21.539	% 6,53
2017	30-34 Yaş	22.613	% 6,85
2017	35-39 Yaş	24.062	% 7,29
2017	40-44 Yaş	21.958	% 6,66
2017	45-49 Yaş	20.839	% 6,32
2017	50-54 Yaş	21.681	% 6,57
2017	55-59 Yaş	20.312	% 6,16
2017	5-9 Yaş	21.211	% 6,43
2017	60-64 Yaş	18.202	% 5,52
2017	65-69 Yaş	15.275	% 4,63
2017	70-74 Yaş	11.996	% 3,64
2017	75-79 Yaş	8.847	% 2,68
2017	80-84 Yaş	6.215	% 1,88
2017	85-89 Yaş	3.000	% 0,91
2017	90+ Yaş	799	% 0,24

Düşünelim-Tartışalım

Tabloyu incelediğimizde genç nüfusun %35 civarında olduğu görülmektedir. Buna göre Amasya'nın genel nüfus yapısı hakkında neler söyleyebiliriz?

Amasya Göçe Bağlı Nüfus Değişim Tablosu

Yıl	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Göç Farkı
2014	12.970	14.817	-1.847
2013	12.379	14.658	-2.279
2012	11.228	13.128	-1.900
2011	11.424	14.142	-2.718
2010	11.729	13.726	-1.997
2009	11.533	13.187	-1.654
2008	11.748	14.268	-2.520

Düşünelim-Tartışalım

1. Amasya Göçe Bağlı Nüfus Değişim Tablosuna bakarak Amasya'nın en çok göç verdiği yıl hangisidir?
2. Amasya Göçe Bağlı Nüfus Değişim Tablosuna bakarak hangi yıl nüfusun azaldığını söyleyebiliriz ?

Amasya'da Nüfusun Dağılımına Etki Eden Faktörler

İş İmkânları

Amasya, gelişmiş bir sanayiye sahip olmamasına rağmen kendi ihtiyacını karşılayacak sektörleri bünyesinde bulundurmaktadır. İlimizde un fabrikaları, mobilya üretim tesisleri, mermer ocakları, kömür madenleri, gıda üretimi yapan firmalar, metal sanayii, elektrikli makine sanayi, tekstil sanayi bulunmaktadır.

Amasya ilinde Amasya OSB (Organize Sanayi Bölgesi), Merzifon OSB, Suluova Karma OSB ve Suluova Besi OSB olmak üzere 4 OSB bulunmaktadır.

İlimizde bulunan sanayi işletmelerinin sektörel dağılımına baktığımızda, %22 gıda ürünleri ve içecek imalatı, % 20 ile mobilya imalatı sektörlerinin ilk sıralarda olduğu görülmektedir.

Bunları sırasıyla aşağıdaki sektörler takip etmektedir.

%12 Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)

%10 Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı

% 8 Kereste ağaç ve antar ürünleri imalatı (mobilya hariç)

% 6 Kauçuk ve plastik ürünleri imalatı

% 4 Diğer madencilik ve taş ocakçılığı ürünleri imalatı

% 4 Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı

% 3 Elektrikli teçhizat imalatı

% 2 Giyim eşyası imalatı kürkün işlenmesi ve boyanması

% 2 Ana metal sanayi

% 1 Kömür ve linyit çıkartılması,

% 1 Tekstil ürünleri imalatı

% 1 Motorlu Taşıtlar için Treyler(Römork) ve Yarı Treyler(Yarı Römork) imalatı.

% 4 Diğer (deri ve ilgili ürünlerin imalatı, diğer imalatlar, elektrik gaz buhar ve havalandırma sistem üretim ve dağıtımı, içecek imalatı, kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı, başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipmanlar imalatı.

Bunların dışında ilimiz ve ilçe merkezlerimizde küçük sanayi siteleri bulunmakta ve bu iş alanlarında yüzlerce kişi çalışmaktadır.

Sanayi kuruluşlarının fazla olduğu il merkezi ve ilçe merkezlerimiz nüfusun yoğun olduğu alanlardır.

Turizm

Amasya birden fazla medeniyete ev sahipliği yaptığı için ilgi çeken birçok tarihi esere sahiptir. İlimiz gerek tarihi varlıkları gerekse doğal güzellikleri ile turizm sektöründe iddialıdır. Özellikle son yıllarda yapılan tanıtımlarla birlikte turist sayısının daha da yukarılara taşınması hedeflenmektedir.

Amasya Kalesi, Kral Kaya Mezarları, Aynalı Mağara, Ferhat Su Kanalı, Sultan II. Bayezit Külliyesi, Büyük Ağa Medresesi, Yalıboyu Evleri, Bayezit Paşa Camii, Bimarhane, Gökmedrese Camii, Halifet Gazi Kümbeti, Torumtay Türbesi, Abide Hatun Camii, Burmalı Minare Camii, Gümüşlü Camii, Yörgüç Paşa Camii, Şirvanlı İsmail Türbesi, Çilehane önemli tarihi eserler olarak dikkat çekmektedir.

Amasya ilimiz doğal güzellikleri bakımından da ilgi çeken bir yerdir. Boraboy Gölü (Taşova), Yedi Kuğular Kuş Cenneti (Suluova), Arkutbey Kaplıcaları (Hamamözü), Terziköy Kaplıcası (merkeze bağlı köy), Amasya İçmeleri (Hamamözü) doğal güzelliklere en güzel örneklerdir.

Tarım ve Hayvancılık

Amasya'nın temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. İlimiz gerek iklim özellikleri gerekse toprak yapısı nedeniyle tarım faaliyetlerine çok uygundur. Yaklaşık 26.000 aile geçimini tarım faaliyetlerinden sağlamaktadır. Amasya nüfusunun yaklaşık %28'i köylerde yaşamaktadır.

Amasya'da ekim-dikim alanı bakımından iki tip toprak bulunur. Yeşilirmak Vadisi'nin bereketli ve düz alüvyon toprakları ile bunun dışında kalan yamaç arazilerdeki ekim-dikim alanlarıdır.

Amasya'da iklim ve toprak özelliklerinin farklı olması nedeniyle yetiştirilen tarım ürünlerinin bazıları her yerde aynı özelliği göstermez. Örneğin Onlukköprü Vadisi'nde yetişen Amasya elması ile başka bir yerde yetişen Amasya elmasının tadı ve şeker miktarı birbirini tutmaz.

Yetiştirilen tarım ürünlerine baktığımızda:

Tahıllar: Buğday, arpa, mısır,
Baklagiller: Nohut, fiğ, fasulye,
Yem Bitkileri: Mısır (silaj), fiğ (yeşil ot), yonca
Yağlı Tohumlar: Ayçiçeği, haşhaş, aspir
Endüstri Bitkileri: Şekerpancarı, tütün
Yumru Bitkiler: Kuru soğan, patates,
Sebzeler: Domates, taze fasulye, patlıcan, salatalık,
Sera Bitkileri: Marul, maydanoz, roka, domates, salatalık
Meyveler: Kiraz, elma, ceviz, şeftali, erik ve armut en çok ekim-dikim alanına sahip ve ürün elde edilen bitkilerdir.

Yaz aylarında tarım faaliyetlerinin daha yoğun olduğu Amasya'da her bölge başka bir tarım ürünü yetiştirerek ekonomiye katkı sağlar. Örneğin Taşova'da bamyaya ve üzüm tarımı yapılırken Suluova'da soğan ve buğday tarımı yapılır.

İlimizde hayvancılık faaliyetleri de önemli yer tutar. TÜİK 2017 verilerine göre büyükbaş hayvan varlığı 208.309, küçükbaş hayvan varlığı ise 178.408'dir. Hayvancılık en çok il merkezi, Suluova ve Merzifon'da yapılır.

Özellikle Suluova ilçemizde hayvancılık çok önemli bir geçim kaynağıdır ki bu nedenle hayvancılık için ayrılmış Besi OSB (Besi Organize Sanayi Bölgesi) vardır.

Bunların dışında yine TÜİK 2017 verilerine göre 1.718.217 kanatlı hayvan ve 23.220 arı kovanı bulunmaktadır.

Aşağıdaki OKA (Orta Karadeniz Kalkındırma Ajansı) raporundan alınan tabloya bakıldığında Amasya'nın Türkiye hayvancılık sektöründeki yeri daha iyi anlaşılabilir.

Amasya İlinde Hayvansal Ürünler Üretimi ve Ülke İçindeki Payı (2017 Yılı)

Hayvansal Ürünler	Amasya	Türkiye	Amasya/Türkiye (%)
Kırmızı et (ton)	16.539	1.126.403	1,42
Süt (ton)	192.203	18.831.720	1,02
Tavuk yumurtası (adet)	355.000.000	19.281.196.000	1,84

Kaynak: TÜİK,2017.

Nüfusa oranla Amasya, önemli bir tarım ve hayvancılık kentidir ancak son yıllarda sektördeki daralma ile birlikte üretim azalmıştır.

Doğal Afetler ve Amasya

Düşünelim-Tartışalım

- 1.Doğal Afet nedir? Örnek veriniz.
- 2.İlimizde yaşanmış doğal afetler hakkında neler biliyorsunuz?

Doğal Afet: Mal ve can kaybına sebep olan olaylara denir.

Ülkemizde Bilinen Doğal Afetler ve İlimize Etkileri

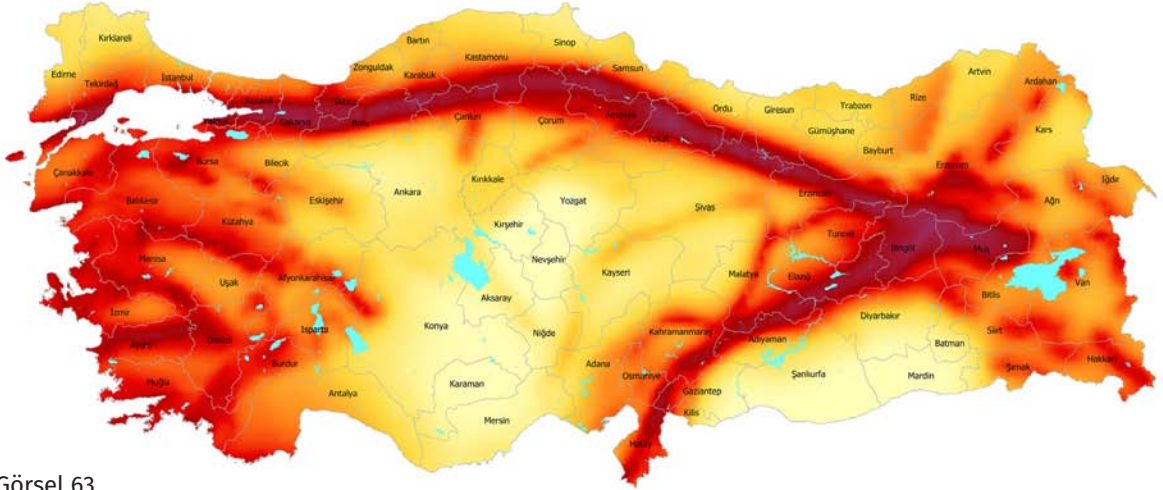
Deprem

Yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle meydana gelen titreşimlerin dalgalar halinde yayılması ve yeryüzüne zarar vermesi olayıdır.

Depremlere sebep olan yer altı kırıklarına fay hattı denir. Ülkemizde çok büyük üç fay hattı bulunmaktadır. Amasya, Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde yer alan ve deprem riskinin fazla olduğu illerimizden biridir.

Depremin şiddeti sismograf adı verilen aletle ölçülür.

Türkiye Deprem Tehlike Haritası

Görsel 63

Amasya'da bilinen ilk deprem Romalılar zamanında MS 236 yılında meydana gelmiştir. Depremin verdiği hasar konusunda yeterli bilgi yoktur.

Osmanlı Devleti Mühimme defterlerinde 1579, 1647, 1668, 1684, 1734, 1776, 1794 yıllarında Kuzey Anadolu Fay Hattı'nda meydana gelen depremlerin Amasya'da yıkımlara sebep olduğu yazmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi'nde sismografla yapılan ölçümlerde ortaya çıkan durum ise şöyledir:

26 Aralık 1939 Erzincan Depremi ve Bölgeye Etkisi

7,8 büyüklüğündedir. 26-27 Aralık gecesi saat 02.00'de Kuzeydoğu Anadolu'yu sarsan bu deprem birçok şehir ve köyde ağır hasar oluşturmuştur. Depremde 360 km uzunluğunda bir fay hattı kırılmıştır. Deprem nedeniyle 32.962 kişi hayatını kaybetmiştir.

Kasım-Aralık 1942 Laçın-Osmancık Depremleri ve Bölgeye Etkisi

1942 yılının sonuna doğru Laçın-Hamamözü-Osmancık ile Çorum'u etkileyen ve yaklaşık birer hafta arayla gerçekleşen üç deprem olmuştur. Bu depremler hasar dağılımı göz önünde bulundurularak Kızılırmak Vadisi Depremleri olarak adlandırılmıştır.

Bu depremlerden ikincisi 2 Aralık günü Osmançık'ın kuzeyinde Merzifon-Gümüşhacıköy fay hattı üzerinde 5,9 büyüklüğünde meydana gelmiştir. Depremde vadi içerisinde ve yamaçlarında bulunan yerleşimlerde ağır hasar oluşmuş, 5 kişi hayatını kaybetmiştir.

14 Ağustos 1996 Mecitözü Depremi ve Bölgeye Etkisi

Depremın merkezi Mecitözü-Merzifon arasındaki Sarıbuğday-Çorum fayıdır. 5,6 büyüklüğündedir. Özellikle Mecitözü ve Merzifon'a bağlı köylerde ağır hasara neden olan bu depremde 1 kişi ölmüş, 9 kişi yaralanmış ve 2.606 konutta hasar meydana gelmiştir. Hasarın yoğun olarak gözleendiği yerleşim birimleri Akpınar, Oymaağaç, Mahmutlu, Balgöze ve Diphacı köyleridir.

Amasya'da Depremden Korunma Yolları

- Amasya'da zemin iki türdür. Yeşilirmak tarafından oluşturulmuş alüvyon yumuşak zemin ile dağ yamacında bulunan kayalık zemindir. Amasya'da alan darlığı sebebiyle düz alan olarak görülen alüvyon zemin ev yapımında tercih edilir hale gelmiştir. Bununla birlikte devletin deprem yönetmeliğine koyduğu şartlara harfiyen uyulduğunda depremde can ve mal kaybı en aza indirilebilir. Ayrıca kayalık zemine yapılacak evler daha güvenli olacağından bu alanlara ev yapılması her zaman daha güvenlidir.
- Binalar yapım aşamasında sık sık denetlenmeli, depreme uygun olmayan yapılaşmaya izin verilmemelidir.
- Okulda öğrencilere verilen deprem eğitimi ailelere de verilerek deprem sırasında yaşanan kayıplar en aza indirilebilir.
- Deprem toplanma alanları artırılmalı ve bu konuda vatandaşlara bilgi verilmelidir.

Orman yangını; ormanlık alanların insan eliyle ya da doğal yollarla yanarak zarar görmesidir.

Orman Yangını

Amasya'da orman yangınları şimdiye kadar can kaybına neden olmamıştır.

Orman Yangınlarını Önlemenin Yolları

- Orman Müdürlüğü tarafından yangın çıkma ihtimali yüksek olan yerler tespit edilip önlemler alınabilir.
- Okullarda ormanlık alanların kullanımı ile ilgili eğitim verilebilir.
- Ormanların temizliğine dikkat edilmelidir.

Taşkın; akarsuların debisinin yükselerek yatağının dışına çıkmasıdır.

Taşkınlar

Amasya, tarihinde birçok taşkın yaşanmıştır. Can ve mal kaybına neden olan en büyük taşkın 3-6 Haziran 1948'deki taşkındır. Özellikle il merkezindeki Lokman Deresi'nin taşması nedeniyle Amasya merkezde 155 kişi hayatını kaybetmiştir.

Kelkit ve Yeşilırmak'ın birleşim yerindeki Kale Akım Rasat İstasyonu'ndan geçen debi $410 \text{ m}^3/\text{sn}$ olarak tespit edilmiştir.

Yine 5 Nisan 1952 tarihinde Kale Akım Rasat İstasyonu'nda $1.560 \text{ m}^3/\text{sn}$ tespit edilmiş, bu tarihte 3.000 vatandaş evsiz kalmış, Kızılay 350 çadır ve nakdi yardım göndermiştir.

24 Mart 1954'te Amasya Hükümet Köprüsü'nde ölçülen debi $620 \text{ m}^3/\text{sn}$ 'dir. Tarım arazileri su altında kalmış, çevre köylere Kızılay tarafından 250 çadır gönderilmiştir.

5 Nisan 1967 ve 14 Mayıs 1967 tarihinde yaşanan taşkında, Hükümet Köprüsü'nden 5 Nisan'da $500 \text{ m}^3/\text{sn}$ ve 14 Mayıs'ta $461 \text{ m}^3/\text{sn}$ debi ölçülmüş, büyük boyutlu maddi zarar tespit edilmiştir.

13 Mart 1968 tarihinde ise Hükümet Köprüsü'nde debinin $718 \text{ m}^3/\text{sn}$ olduğu tespit edilmiş, büyük boyutlu maddi zararın yanı sıra, 156 adet büyükbaş hayvan ve 270 adet küçükbaş hayvan telef olmuştur. Ayrıca Madenüs Köprüsü yıkılmış, Sultan II. Bayezit Külliyesi sular altında kalmıştır.

30 Nisan 1975, 27-28 Nisan 1977, 26 Temmuz 1977, 3 Ocak 1979 ve 31 Ocak 1987, 12 Temmuz 1988, 18-19 Mayıs 1990, 26-27 Mayıs 2000 tarihlerin de ilde muhtelif taşkınlar meydana gelmiş ve mal ve can güvenliği tehlikeye düşmüştür.

Amasya'da Taşkından Korunma Yolları

- Taşkın ihtimali olan alanlar yerleşime açılmamalıdır.
- Akarsu yatakları ıslah edilmelidir.

Devlet Yönetiminde Amasya

Amasya Bakır Çağ'ından beri (MÖ 5500-3000) yerleşim yeri olarak kullanılmaktadır. Hatti Ülkesi olarak anıldığı dönemden başlayarak insan yerleşimi açısından önemli bir yerdir. Hititler, Frigler, Kimmerler, İskitler, Lidyalılar, Medler, Persler, Romalılar, Bizans, Danişmendliler, Türkiye Selçukluları bölgede hâkim olmuştur.

Özellikle Türkiye Selçukluları Amasya'yı bayındır hale getirmek için birçok eser bırakmıştır. Yıldırım Bayezit tarafından Osmanlı topraklarına katılan Amasya "Şehzade Sancağı" olarak kullanılmış ve pek çok önemli şehzade ve padişah yetiştirmiştir.

Amasya'da Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu kabul edilen I. Mehmet (Çelebi) başta olmak üzere Osmanlı yönetiminde etkin yöneticiler yetişmiştir.

Tahta çıkmamış olsa bile Kanuni Sultan Süleyman'ın iki oğlu Şehzade Mustafa ve Şehzade Selim, Amasya'da çok sevilen şahsiyetler olarak hâlâ hatırlanmaktadır.

Amasya, Şehzade Bayezit'in (Çelebi Sultan) 1559 tarihinde İran'a firar etmesinden sonra şehzade sancaklığından çıkarılmıştır.

I. Dünya Savaşı sonrasında İtilâf Devletleri tarafından Osmanlı Devleti işgal edilmeye başlanmıştır. 19 Mayıs 1919 yılında bir umut ışığı olarak Samsun'a gelen Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları, 12 Haziran 1919 tarihinde de Amasya'ya gelmiş ve 22 Haziran 1919 tarihinde Amasya Tamimi olarak bilinen kurtuluş genelgesini bütün yurda Amasya'dan ilân etmiştir.

Bu nedenle denilebilir ki 1402 tarihinden sonra yaşanan Fetret Devri'nde Osmanlı birliğini sağlamaya çalışan Çelebi Sultan Mehmet'e muhkem bir sığınak olan Amasya, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda da kurtuluş mücadelesinin önemli bir ilkesi olan "*Milletin istiklalini ancak milletin azim ve kararı kurtaracaktır.*" kararının alındığı merkez olması açısından tarihi bir görev üstlenmiştir.

Düşünelim-Tartışalım

Bugün geçmişe baktığımızda Amasya'nın Şehzade Sancağı olarak kullanılmasının ekonomik ve sosyal yönden ne gibi faydaları olmuş olabilir?

Amasya'nın Mahalleleri

Merkez Mahalle Köy Sayıları

Merkez Mahalle Sayısı 40, Merkez Köy Sayısı ise 100'dür.

Hacılar Meydanı, Bahçeleriçi, Şeyhcuı, Akbilek ve Kirazlıdere mahalleleri Amasya'nın en büyük ve nüfusunun en yoğun olduğu mahallelerdir. Bunların yanı sıra eski köylerden mahalleye dönüştürülen Boğazköy, Fındıklı, Yeşil Yenice, İpekköy önemli yerleşim yerleridir.

Geçmişten Günümüze Amasya

Eski Çağ'da yer isimleri belirlenirken mutlaka hâkim bir tanrı, tanrıça veya önemli bir komutanın ismi kullanılmıştır. Amasya şehrinin tanrıların habercisi "Hermes" adına kurulduğu düşünülmektedir.

Amasya'nın Hititler zamanındaki adı "Hakmiş" olarak bilinmekle birlikte günümüze en yakın kullanımı olan "Amasseia" adı Persler zamanında ilk kez kullanılmıştır. MÖ II. yüzyıldan itibaren Amasya'da bulunan sikkelerde (madeni para) bu isme sıkça rastlanmaktadır. Ünlü coğrafyacı Strabon (MÖ 64 - MS 24) şehrin ismini "Amasseia" olarak kullanmıştır.

Şehrin ismi "Tanrıça Ma'nın Şehri" anlamına gelmektedir. "Ana Tanrıça Ma" Perslerin Anadolu'yu işgal etmesinden sonra yaygın olarak kullanılan bir figürdür. Romalılar zamanında çok fazla değişikliğe uğramadan "Amaciac", Bizans zamanında "Amesia", Danişmentliler zamanında "Amassiye" ya da "Şehr-i Haraşna" olarak kullanılmıştır.

Okuma Parçası

Strabon Memleketim Amasya

Doğum ve ölüm tarihi ile ilgili eldeki kaynaklarda net bir bilgi yoktur. Fakat araştırmalar MÖ 64 ile MS 24 yılları arasında yaşadığını işaret etmektedir. Amasya'da doğduğu, soylu zengin bir aileye mensup olduğu ve ilk gençlik yıllarında eğitim öğretim için Nysa'ya (Aydın ili sınırlarında bir antik kent) gönderildiği bilinmektedir. Kendisinden önce eski dünyaya ait yazılan tüm tarih ve coğrafya kitaplarını okumuştur.

Anadolu, Filistin, İtalya, Yunanistan, Kuzeydoğu Afrika'ya (Mısır, Etiyopya, Nil vadisi) uzun süren seyahatler yapmıştır.

Uzun süren yaşamının 30 yılını Amasya'da geçirmiş; burada felsefe, tarih, coğrafya ve siyasi olayları anlatan eserlerini yazıya dökmüştür. MS 24 yılında Amasya'da ölmüştür.

Yaşadığı dönemde eskiçağ dünyasını (Avrupa, Karadeniz, Akdeniz havzalarını, Kafkasya, İran, Hindistan, Mezopotamya, Kuzey Afrika'yı çevreleyen ülke halklarını, coğrafyası ve tarihini anlatan ünlü eseri 17 ciltlik "Geographika"sını Amasya'da tamamlamıştır. Geographika'nın 12, 13 ve 14. ciltleri Anadolu'yu anlatmaktadır.

Bu eserden başka 43 ciltlik "Tarihi Hatıralar" adlı bir eseri olup yalnızca 19 cildi zamanımıza ulaşmıştır.

Geographika Rönesans Dönemi'nden zamanımıza kadar Eski Çağ dünyasını tanıtan, yazarıyla birlikte Amasya'nın adını dünyaya duyuran önemli bir eserdir.

"Şimdi bu ülkeyle Amisos (Samsun) Sinopluların ülkesi arasında kalan ve Kapadokya, Galatia ve Paflagonia'ya doğru uzanan Pontos'un anlatamadığım kısımlarını tanımlayacağım. Amisosluların arazisinden sonra Halys Irmağı'na (Kızılırmak) kadar uzanan Fazemönitis¹ gelir. Pompeius burada bulunan Fazemon (Havza ve çevresi) köyündeki yerleşmeyi bir kent olarak ilan etmiş ve Neapolitis ismini vermiştir. Bu ülkenin kuzey kısmı Gazelonitis² ve Amisosluların ülkesiyle sınırdadır. Batısı Halys Irmağı, doğusu Fanaröia³ ve geri kalan kısmı da hepsinin en büyüğü ve en iyisi olan benim memleketim Amasya ile çevrilir, Fazemonitis'in Fanaröia'ya doğru uzanan kısmında Stephane (Ladik Gölü) isminde denize benzeyen bir göl vardır. Burada pek çok balık ve etrafında her çeşit otlak bulunur. Bu gölün kenarında şimdi

terk edilmiş olan İkizari Kalesi ve yakınında şimdi harabe halinde olan bir kral sarayı vardır. Ülkenin geri kalan kısmı genellikle ağaçsız ve ekime elverişlidir. Amasyalıların ülkesinin üst tarafında, Fazemonitis'te sıcak su kaynakları bulunur. Bunlar sağlık için çok iyidir. Ayrıca her biri gaga şeklinde uzanan sarp bir dağın üzerinde Sagyion⁴ Kalesi vardır. Sagyion'da bulunan ve şimdi terk edilmiş olan bol sulu sarnıç birçok bakımlardan krallara yararlı olmuştur. Kral Farnakes'in oğullarından biri olan Arsakes kendine hükümdar unvanını vererek ayaklanma girişiminde bulunmuş; fakat yakalanarak burada öldürülmüştür. Kale, her ikisi de kral olan Polemon ve Lykomedes tarafından alındığı halde, Arsakes zorla değil; fakat aç ve susuz bırakılarak yakalanmıştır. Yanına erzak almadan ovalardan uzaklaşarak dağlara kaçmış ve sarnıçları büyük kayalarla dolu olarak bulmuştur; çünkü haydutluk amacıyla yukarılara çıkanlara yararı olmasın diye bunların doldurulması ve garnizonların yakılması Pompeius tarafından emredilmişti. İşte Pompeius, Fazemonitis'in yönetimini bu şekilde düzenlemişti. Fakat ondan sonraki yöneticiler bu ülkeyi de krallara dağıtmışlardır.

Benim memleketim Amasya içinden İris (Yeşilirmak) Irmağı'nın aktığı geniş ve derin bir vadide kurulmuştur, insan emeği ve doğa buraya hem kent hem de kale karakterini olağanüstü bir şekilde sağlamıştır. Çünkü burası yüksek ve çok sarp bir kaya olup dimdik ırmağa doğru iner ve ırmak tarafında, kentin kurulmuş olduğu yerde, kıyıda bir duvar ve her iki tarafta sivri tepelere doğru uzanan duvarlar vardır. Bu tepeler iki tane olup doğal bir şekilde birbirlerine bağlıdır ve görkemli birer kule halinde yükselmektedirler. Bu alan içinde kralların hem sarayları hem de anıt mezarları bulunur. İki sivri tepe birbirine tamamen dar bir geçitle bağlıdır. Burası her iki tarafta kıyıdan ve varoşlardan beş veya altı stadion⁵ yükseklikindedir ve bu geçitten tepelere bir stadionluk, hiçbir kuvvetin aşamayacağı, dik bir yokuş daha vardır. Bu kayaların içinde sarnıçlar da bulunur; fakat kentin bu kaynaklardan faydalanmasına olanak yoktur. Buradan, bir tanesi ırmağa, bir tanesi de boğaza doğru olmak üzere kayalara, boru şeklinde iki tane kanal oyulmuştur. Irmağın üzerine, bir tanesi kentten varoşlara, diğeri de varoşlardan dışarıya olmak üzere iki köprü kurulmuştur; kayalığın yukarısında olan dağ bu köprüde son bulur. İlk önce çok geniş olmayan ırmak boyunca uzanan bir vadi vardır, bu sonunda genişleyerek Khiliokomon⁶ Ovası'nı meydana getirir; ondan sonra her ikisi de verimli olan, Halys Irmağı'na (Kızılırmak) doğru uzanan Diakopene ve Pimolisene⁷ bölgeleri yer alır. Bunlar Amasyalıların ülkesinin kuzey kısmını meydana getirir ve uzunluğu yaklaşık beş yüz stadion'dur; bundan sonra ülkenin geri kalan kısmı gelir. Burası çok daha uzun olup Babanomos⁸ ve Ksimene'ye⁹ kadar uzanır ve bu ikincisi Halys Irmağı'na kadar gider. Amasyalıların ülkelerinin uzunluğu budur. Hâlbuki kuzeyden güneye kadar genişliği yalnız Zelitis'e (Zile) kadar olmayıp Trokmi'ye ve Büyük Kapadokia'ya kadar uzanır.

Ksimene’de “halai” denen tuzlalar vardır. Irmağın buna izafeten Halys ismini aldığı zannedilmektedir. Ülkemde Mithridates Savaşları nedeniyle tahrip edilmiş birkaç müstahkem yer ve pek çok terk edilmiş arazi bulunur. Ancak bu topraklar ağaçlarla doludur; bir kısmı da atlar için otlaktır ve diğer hayvanları yetiştirmek için uygundur ve tamamı yaşamaya elverişlidir. Her ne kadar şimdi bir eyalet ise de Amasya vaktiy-le krallara aitti.”

1. Strabon döneminde Yeşilırmak ağzından Kızılırmak ağzına kadar uzanan Havza, Vezirköprü ve Merzifon’u içine alan bölge
2. Strabon dönemi Vezirköprü çevresi
3. Strabon döneminde Havza-Ladik sınırları içinde bulunan ovalık bölge
4. Günümüzde Vezirköprü’ye bağlı 65 km kuzeybatısında yer alan Erdoğan/Erdoğan (Erdüası köyünde Eğri kale
5. Stadion = Antik dönemde kullanılan 183 metrelik uzunluk ölçüsü.
6. Amasya’dan başlayarak Kızılırmak ve Yeşilırmak arasındaki kuzeye doğru uzanan ovalık bölge.
7. Kızılırmak boyunca Amasya’nın kuzey kısımlarını oluşturan bölge
8. Amasya topraklarının bir kısmı
9. Strabon zamanında Amasya’nın kuzey kısmında Kızılırmak yayının batısında kalan topraklar

Görsel 64

Strabon döneminde yapılmış Anadolu’yu gösteren bir harita

Kurtuluş Savaşı'nda Amasya

Amasya, Kurtuluş Savaşı'nın bayraktar şehirlerinden biridir. 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıkan Mustafa Kemal Paşa, maiyetindeki önemli subaylarla birlikte 12 Haziran 1919 tarihinde Amasya'ya geldi.

Amasya'nın, kuzey girişinden kente gelen Mustafa Kemal coşkulu bir kalabalık ve şehrin ileri gelenleri tarafından karşılanmıştır. Belediye Başkanı Topçuzade Mustafa Bey, Müftü Hacı Hafız Tefik Efendi, Sultan Bayezit Cami vaizi Abdurrahman Kamil Efendi gibi o dönemin kanaat önderleri ve pek çok kişi karşılamada hazır bulunmuşlardır.

O günkü coşkuyu ve heyecanı yaşamış olan Vaiz Abdurrahman Kâmil Efendi'nin torunu Nafiz YETKİN, hatıralarında karşılama törenini şu şekilde anlatıyor:

“Mustafa Kemâl Paşa Amasya'ya geldiği zaman, ben 12 yaşında Amasya Mekteb-i Sultanî, İbtidâî beşinci sınıfta idim. Babam Mekteb-i Sultanîde yabancı dil, Arapça, Farsça ve din dersleri öğretmeni idi. Çok iyi hatırlıyorum, okulda Mustafa Kemâl Paşa askerleri teftişe gelecekti. O'nu karşılamaya gideceğiz' diye konuşmalar oluyordu. Öğretmenlerde bir telâş var, biz yaşımız icabı olsa gerek bu teftişten bir şey anlamıyoruz. Nihayet 12 Haziran Perşembe günü sabahı temiz elbiselerimizi giyerek okula geldik. Öğretmenler bizi gözden geçirdikten sonra sıraya dizdiler. Amasya'nın Samsun tarafından gelen yolun üst kısmında bulunan Cülus Tepe denilen yere getirdiler. Bir düdük sesi ile 'Dur!' ve 'Rahat!' emri verdiler. Bizleri çimlerin üzerine oturtular. Cülus Tepe'nin daha ilerisinde bulunan Gezirlik mevkiinde yaya- lar ve daha ileri ve Boğaz mevkiinde atlı arabası olan kişiler Mustafa Kemâl Paşa'yı karşılamak üzere gitmişlerdi.

Biz Cülus Tepe'de bizi bekleyen bir nöbetçi öğretmen ile kaldık. Diğer öğretmenler daha ileri gitmişlerdi. Akşam yaklaşıyor, biz hâlâ bekliyorduk. Şu heyecanlı ânı hiç unutmam. Amasyalı Ziya Efendi adında bir jandarma çavuşu vardı. Atını koşturarak bulunduğumuz yere geldi. Mustafa Kemâl Paşa'nın geldiğini bildirdi. Biz çılgınca alkış tutturduk. Tutturduk ama haberi geldi, Mustafa Kemâl Paşa gelmedi. Öğretmenlerimiz soluk soluğa koşarak yanımıza geldiler. Hemen bir düdük sesi ile bizleri bir araya toplayıp yolun kenarına getirerek, muntazam bir şekilde dizdiler.

Hava kararmaya başladı. Orada bulunan fenerleri yakılmış, önlerinde siyah kalpaklı, yakası açık, cepleri üzerinden ceketli, çizmeli, mahmuzları pırıl pırıl parlayan dizden yukarısı geniş pantolonlu, sert adımlar atan kahramanın yanında bulunan arkadaşları ile birlikte geldiğini gördük. Arkasında atlı, arabalı, yaya yürüyen

karşılıycılarla birlikte önümüze kadar geldi durdu. Etrafa bakmıyordu, halk kaynaştı, etrafında toplandı. Paşa hiç konuşmuyor, keskin bakışlarla etrafa göz gezdiriyordu. Mustafa Kemâl Paşa, etrafı süzdükten sonra, “Merhaba Amasyalılar!” dedi. Halkla birlikte biz de “Çok yaşa Paşam!” diye karşılık verdik.

Karşılıklı tanışma merasiminden sonra Mustafa Kemâl Paşa otomobiline bindi, kalabalık halkın büyük tezahüratı ile birlikte yavaş yavaş şehrin merkezine doğru hareket etti. Kuş Köprü (Künç Köprü)’ye kadar gelindiği zaman, köprünün girişinde, ikinci bir kalabalık ahalinin sevgi gösterileriyle karşılaştılar. Bu sevgi gösterisi karşısında, Paşa otomobilinden indi, “Merhaba Amasyalılar!” dedi. Artık Amasyalılarla tek yürek olunmuştu. Dilek ve istekleri dinlemeye başladı. Hem yürüyor hem dinliyordu. Bu yürüyüş Hükümet Konağı’nın önünde noktalandı.”

Daha sonra Mustafa Kemal Paşa, Rauf Orbay ve Refet Bele, Saraydüzü Kışlası’na geçti. Ankara’dan gelen Ali Fuat Paşa’nın da katılımıyla birlikte çalışmalarla başladılar ve 22 Haziran 1919 tarihinde Amasya Genelgesi yayımlandı.

Görsel 65

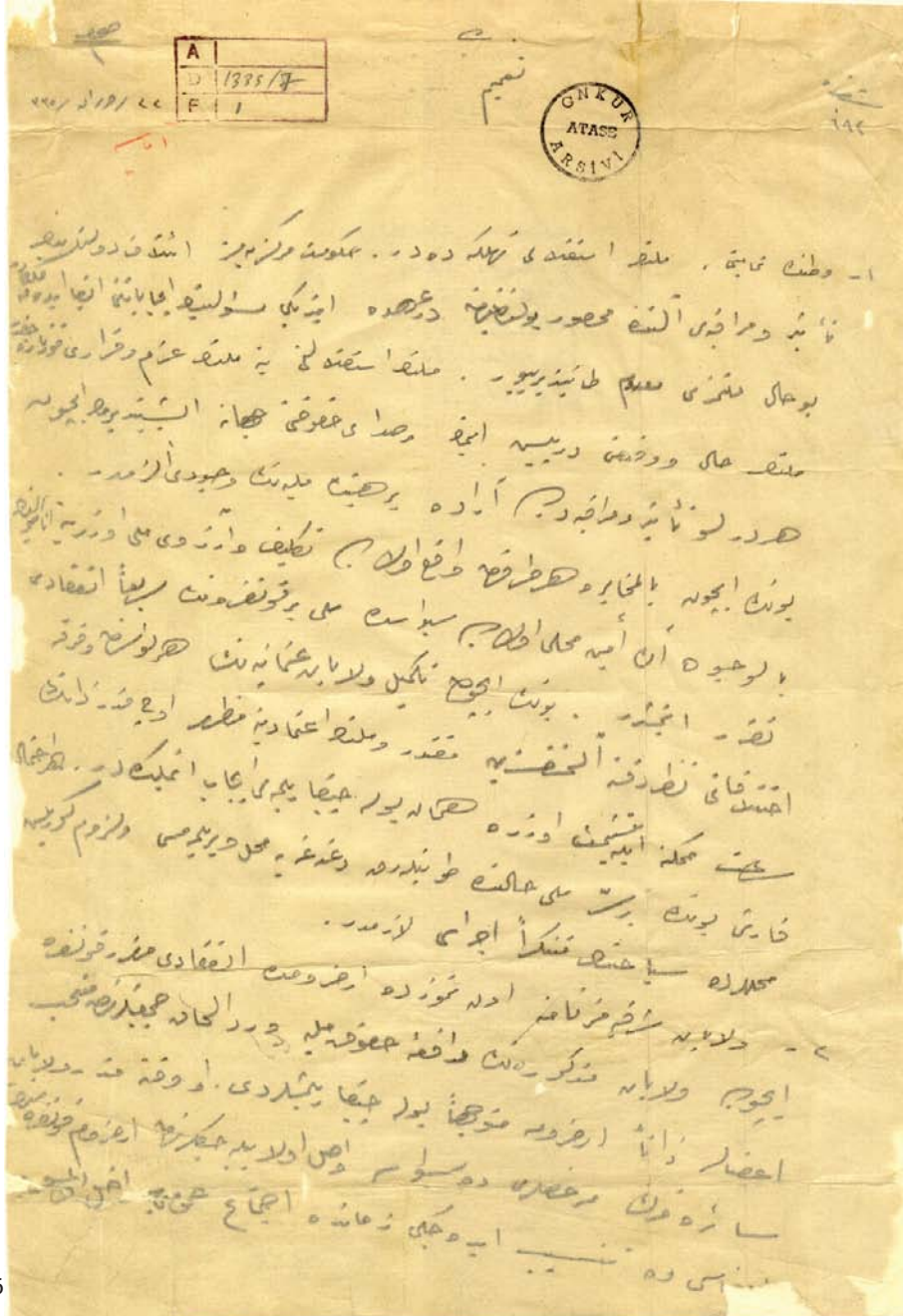
Amasya Genelgesinin Hazırlandığı Saraydüzü Kışlası

Amasya Genelgesi

Bu belge adeta Kurtuluş Savaşı'nın reçetesidir. Önce mevcut durum ortaya konmuş (1, 2. madde), sonra bu durumdan nasıl kurtuluşa erişileceği anlatılmıştır. (3. madde) Daha sonra izlenecek yöntem konusunda bilgi verilmiştir.

Amasya Genelgesi, Kurtuluş Savaşı'nın amaç, yöntem ve gerekçesini belirten tarihi bir belgedir.

Görsel 66

Amasya Genelgesi'nde Alınan Kararlar Şunlardır:

1. Vatanın bütünlüğü, milletin istiklâli tehlikededir.
2. İstanbul Hükümeti, üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir. Bu durum, milletimizi âdeta yok olmuş göstermektedir.
3. Milletin istiklâlini (bağımsızlığını), yine milletin azim ve kararı (iradesi) kurtaracaktır.
4. Milletin içinde bulunduğu bu duruma göre harekete geçmek ve haklarını yüksek sesle cihana işittirmek için her türlü tesir ve denetimden uzak milli bir heyetin varlığı gereklidir.
5. Anadolu'nun her bakımdan emniyetli yeri olan Sivas'ta bir kongre toplanacaktır.
6. Bunun için her ilden milletin güvenini kazanmış üç temsilcinin mümkün olduğu kadar çabuk yetişmek üzere yola çıkarılması gerekmektedir. Bu temsilciler, Müdafaa-i Hukuk, Redd-i İlhak cemiyetleri ve belediyeler tarafından seçilecektir.
7. Her ihtimale karşı, bu durumun milli bir sır halinde tutulması ve temsilcilerin, lüzum görülen yerlerde, seyahatlerini kendilerini tanıtmadan yapmaları lazımdır.
8. Doğu illeri için, 10 Temmuz'da Erzurum'da bir kongre toplanacaktır. Bu tarihe kadar diğer illerin temsilcileri de Sivas'a gelebilirlerse Erzurum Kongresi'nin üyeleri, Sivas Kongresi'ne katılmak üzere hareket edecektir.

Amasya Görüşmeleri ve Protokolü (20-22 Ekim 1919)

Sivas Kongresi tamamlandıktan sonra Anadolu Hareketini ve Mustafa Kemal Paşa'yı ciddiye almaya başlayan İstanbul Hükümeti, Temsil Heyeti Başkanı sıfatına sahip olan Mustafa Kemal Paşa ile görüşmek istedi. Karşılıklı telgraflardan sonra Amasya'da buluşma kararı alındı.

İstanbul Hükümeti adına Bahriye Nazırı (Denizcilik Bakanı) Salih Paşa, Temsil Heyeti adına da başkan sıfatıyla Mustafa Kemal Paşa katıldı.

Mustafa Kemal Paşa'nın istekleri

1. Türk ülkesinin hiçbir yeri düşmana terk edilmeyecek, hiçbir manda ve himaye kabul edilmeyecek, Türk vatanının bütünlüğü ve bağımsızlığı korunacak,
2. Müslüman olmayan topluluklara, Türk topraklarının siyasi egemenliğini ve sosyal dengesini bozacak şekilde ayrıcalıklar verilmeyecek,
3. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti hukuki bir kuruluş olarak İstanbul Hükümetince tanınacak,
4. İtilaf Devletleri ile Osmanlı Devleti arasında barışın kurulması için toplanacak konferansa Temsil Heyeti tarafından da uygun görülen kimselerin katılması sağlanacak (İstanbul Hükümeti merkezi otoriteyi sarsacağı gerekçesiyle bu kararı kabul etmemiştir. Merkezi otoriteyi paylaşmak istememektedir)

5. Meclis-i Mebusan derhal toplanacak, meclisin toplanabilmesi için seçimler serbestçe yapılacaktır,
6. Meclis-i Mebusan kabul ederse Hükümet de Sivas Kongresi kararlarını benimseyecek,
7. Meclis-i Mebusan'ın İstanbul'da toplanmasının güvenlik açısından uygun olmadığı kabul edilecek,
8. Temsil Heyeti'nin haberi olmadan İstanbul Hükümeti uluslararası hiçbir anlaşma imzalamayacaktır.

Bundan başka taraflar arasında gizli kalması kararlaştırılan bir protokolde de:

- İzmir'in Yunanlılar tarafından boşaltılması için hükümetçe teşebbüslere girişilmesi ve gerektiği takdirde gizli talimat ile halka mitingler yaptırılması
- İngiliz Muhipleri Cemiyeti'nin çalışmalarının sınırlandırılması
- Yabancı parasıyla satın alınmış cemiyetlerin çalışmalarına ve bu gibi zararlı gazetelerin yayınına son verilmesi gibi hususlar kararlaştırıldı.

Salih Paşa, bu kararları Hükümete kabul ettireceğini, ettiremezse istifa edeceğini bildirmiştir.

Bu görüşme ve protokol Osmanlı Devleti ile Temsil Heyeti arasındaki ilk ve son görüşme olmuştur. Ali Rıza Paşa Hükümeti alınan bu kararlardan sadece Mebusan Meclisi'nin toplanmasını kabul etmiş ve Meclis İstanbul'da toplanmıştır.

Görsel 67

Amasya Saraydüzü Kışla Binası Müzesi

Günümüzde Amasya

20 Nisan 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun 89. maddesi gereğince Türkiye, 68 vilayete taksim edildi. Bu taksimata göre en az ilçeye sahip Amasya vilayetinin sınırları da belirlendi. Bu belirlemeye göre Gümüşhacıköy ve Merzifon ilçelerinden meydana gelen il şeklini aldı.

Daha sonraki yıllarda Taşova, Suluova, Göynücek ve Hamamözü'nün de ilçe olmasıyla birlikte ilçe sayısı altıya çıkmıştır.

Amasya'nın İlçeleri

Merzifon

Amasya'nın kuzeybatısında ve 45 km uzağında yer alan Merzifon, ilimizin nüfus bakımından en büyük ilçesidir. 1883 yılından beri belediye hizmeti veren şehir, Amasya'nın da en çok tanınan ilçesi konumundadır. 2017 yılı verilerine göre ilçe nüfusu 71.853'tür. Merzifon; Ankara-Samsun yolu üzerinde bulunması sebebiyle Karadeniz ile İç Anadolu arasında bağlantı yolunu oluşturur. Tarım ve hayvancılığın yanında sanayisi de gelişmiştir.

Suluova

Amasya'nın kuzeyinde yer alır ve il merkezine 28 km uzaklıktadır. Düz ve verimli tarım alanlarına sahip olması sebebiyle tarımsal faaliyetler ekonomide çok önemli yer tutar. Bununla birlikte hayvancılığın da yoğun olarak yapıldığı ilçede bu faaliyetle ilgili bir OSB de bulunmaktadır. 1957 yılında ilçe olduktan sonra hızlı bir gelişme göstermiş çevre il ve ilçelerden yoğun göç almıştır. 2017 yılı verilerine göre 46.598'dir.

Gümüşhacıköy

Amasya'nın kuzeybatısında yer alan ilçe, il merkezine 70 km uzaklıktadır. 1891 yılına kadar Hacıköy adı ile anılan bir bucak iken 1890 yılında belediye, 1892 yılında Gümüş Nahiyesi ile birleştirilerek "GÜMÜŞHACIKÖY" adıyla anılmaya başlanmıştır.

Orta Karadeniz'i İstanbul'a bağlayan yol üzerinde bulunmaktadır. Nüfusu 2017 verilerine göre 22.812'dir. Geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır.

Taşova

İlimizin doğusunda yer alan Taşova il merkezine 48 km uzaklıktadır. Cumhuriyet Dönemi'nde 1923'ten 1944 yılına kadar Tokat ili Erbaa ilçesine bağlı olarak kaldı. Bu devirde adı Yemişenbükü idi. Taşova 04.08.1944 tarihinde 4448 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ilçe olmuştur. Tokat iline ulaşımın güç olması ve hizmetlerinin gecikmesi sonucu 1953 yılında alınan Bakanlar Kurulu Kararı ile Tokat'tan ayrılarak ilimiz sınırlarına dâhil edilmiştir.

İlçe büyük oranda tarım ve hayvancılıkla geçinmekle beraber, turizm alanları da hayli fazladır. Çiçek bamyası önemli bir ihrac ürünüdür. 2017 verilerine göre nüfusu 30.369'dur.

Göynücek

Amasya ilinin güneybatısında bulunan Göynücek, doğu – batı ve kuzey – güney istikametinde geçen tarihi ticaret yollarının kesiştiği bir coğrafya üzerine kuruludur. İl merkezine 46 km uzaklıkta olan Göynücek, 4 Mart 1954 tarih ve 6324 sayılı yasa ile ilçe olmuştur.

Taşova gibi çiçek bamyası ile meşhur olan Göynücek nüfusu 2017 yılı verilerine göre 10.718'dir.

Hamamözü

İl merkezine 90 km uzaklıkta bulunan 6000 nüfuslu küçük bir ilçedir. Adından da anlaşılacağı üzere kaplıcaları ile ünlüdür. 1991 yılında Gümüşhacıköy'den ayrılarak ilçe statüsü kazanmıştır.

Düşünelim-Tartışalım

- 1.Amasya'nın nüfusu en fazla olan ilçesi hangisidir?
Bu durumun sebepleri neler olabilir?
- 2.Hayvancılık faaliyetlerin en yoğun yapıldığı ilçemiz hangisidir?
Bu faaliyetin daha iyi yapılması için hangi tedbirler alınmıştır?
- 3.Çiçek Bamyası ile ünlü olan ilçelerimiz hangileridir?

Komşularımızı Tanıyalım

Amasya, Karadeniz'in İç Anadolu ile birleşen noktasında yer aldığı için komşusu fazla olan bir ilimizdir. Kuzeyinde Samsun, batısında Çorum, güneyinde Yozgat ve doğusunda Tokat illeri bulunmaktadır.

Görsel 68

Samsun

Amasya'nın kuzey komşusudur, aralarında Canik dağları bulunduğu için iklim olarak farklıdır. 600 bini aşan nüfusuyla Samsun, Karadeniz'in en büyük ilidir. Karadeniz'in Orta Karadeniz Bölümü'nde yer alır. Doğudan Ordu; güneyden Tokat, Amasya ve Çorum; batıdan Sinop illeriyle çevrilidir. İlin kuzeyinde ise Karadeniz yer alır.

İsminin Anlamı

Samsun'un eski ismi Amisos'tur. Şehri İyonyalılar kurmuşlardır. Selçuklu Türkleri bu şehri fethedince yeni bir şehir kurmuşlar ve bu şehre Samsun ismini vermişlerdir. Samsun ismi Selçuklu Türklerinin verdiği özel bir isimdir.

Ekonomik Faaliyetler

Tarım: İlimize 131 km uzaklıkta bulunan Samsun ilinde bulunan Bafra ve Çarşamba ovaları Çukurova'dan sonra, Türkiye'nin en verimli ovalarıdır. Başlıca tarım ürünleri buğday, çavdar, yulaf, mısır, pirinç, nohut, fasulye, şekerpancarı, ayçiçeği, bol miktarda soya, soğan, sarımsak, patates ve her çeşit sebze, bilhassa domates, biber, lahana, pırasa, patlıcan, taze fasulye, ıspanak, salatalık ve barbunya yetişir. Türkiye'de mısır ve fasulyenin en çok yetiştiği yer Samsun'dur. Kaliteli tütün yetişir ve önemli gelir kaynağıdır. Bafra tütünü ünlüdür. Meyvecilik ileridir. Fındık, armut, şeftali, erik, ceviz, kızılcık ve kiraz bol miktarda yetişir.

Hayvancılık: Samsun ilinin iklimi ve bitki örtüsü hayvancılık için çok müsaittir. Samsun'da, sığır, koyun, kıl keçisi ve kümes hayvanları çok sayıda beslenir. Arıcılık gelişmiştir.

Ormancılık: Samsun orman bakımından zengin olan illerimizden biridir. Orman ve fundalıkların yüzölçümü 460 bin dönümdür.

Madencilik: Kömürden başka maden yoktur. Havza ilçesinin Çelték köyünde ve Vezirköprü ilçesinde az miktarda kömür çıkarılır.

Ulaşım: Samsun ili kara, deniz, hava ve demiryolu ulaşımında önemli bir kavşak noktasıdır. 1957'den bu yana hava ulaşımı yapılmaktadır. Amasya'dan Samsun'a gitmek için demiryolu ve karayolu kullanılabilir. Ayrıca Karadeniz'in en büyük havaalanı ve limanı komşumuz Samsun'dadır.

Görsel 70

Tokat

Amasya'nın doğusunda bulunan ilimiz; iklim, yaşantı ve kültür olarak Amasya'ya en çok benzeyen komşusudur. İl toprakları kuzeyden Samsun, doğudan Ordu, güneyden Sivas ve Yozgat, batıdan Amasya illeriyle çevrilidir.

İsminin Anlamı

Tokat ismi Türkçede bildiğimiz "tokat" kelimesinden gelir. Tokat'ta bulunan kalenin ismi "Comano Pontica" idi. Anadolu'yu fetheden Selçuklu Oğuz Türkleri, bu kaleyi alınca Bizans ordusuna çok ağır bir tokat vurmuş olduğu kabul edildi. Böylece Bizans'a vurulan tokat bu şehrin ismi olarak yerleşti. Şehre "Tokat" ismi verildi.

Ekonomik Faaliyetler

Tarım: Birbirinden dağlarla ayrılmış ovalar çok verimlidir. Her çeşit tarım ürünü yetişir. Tokat'ta sebze ve meyvecilik, sanayi bitkileri ve baklagiller önemli yer tutar. Başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, mısır, nohut, fiğ, şekerpancarı, yeşil mercimek, yonca, tütün, soğan, ayçiçeği ve patatestir. Başta domates olmak üzere her çeşit sebze ve meyve yetişir. Tokat için Türkiye'nin meyve bahçesi denilebilir.

Hayvancılık: Turhal Şeker Fabrikasında küspe ve melas gibi yemlerin üretilmesiyle besi hayvancılığı gelişmiştir. Sığır, manda, koyun, kıl keçisi ve hindi beslenir. Arıcılık gelişmiştir. Dut ağacının yetişmesine elverişli olan Tokat'ta ipekböcekçiliğini geliştirme ve yaygınlaştırma çalışmaları yapılmaktadır.

Ormancılık: Tokat ili orman varlığı bakımından zengin bir ildir. 420 bin dönüm orman ve 56 bin hektar fundalık alanı vardır. Ormanlarda değerli sedir ağacı, gürgen, ladin, köknar, dişbudak, kestane, yabani zeytin, meşe ve kayın bulunur.

Madencilik: Tokat ili madenler bakımından da zengin sayılır. İl sınırları içerisinde betonit, antimon, krom ve kömür çıkarılır. Antimon yalıtıcı ve yüksek sıcaklığa dayanıklı bir madendir. En çok Turhal ilçesinden çıkarılır. Betonit ise yağ ve şeker gibi ürünlerin arıtılmasında, kanalizasyon sularının temizlenmesinde, petrol ve su sondajlarında kullanılan çamurların hazırlanmasında kullanılır. Türkiye'nin en zengin betonit yatakları Reşadiye ilçesinde bulunur.

Ulaşım: Eski çağlardan beri kervan yollarının uğradığı Tokat bugün de karayolunun önemli merkezlerinden biridir. Samsun-Sivas karayolu Amasya'nın güneyinden il sınırlarına girer. Turhal'dan sonra Sivas üzerinden ülkenin her tarafıyla bağlantı sağlar. Amasya'dan Tokat'a gitmek için demiryolu ve karayolu kullanılabilir.

Görsel 72

Çorum

Amasya'nın batı komşusudur. Amasya-Ankara ve Amasya-İstanbul bağlantısı bu ilimiz üzerinden sağlanır. Güneybatıda Kırıkkale, kuzeyde Sinop, Kastamonu ve Samsun, güneyde Yozgat, doğuda Amasya, batıda Çankırı ile çevrilmiştir

İsminin Anlamı

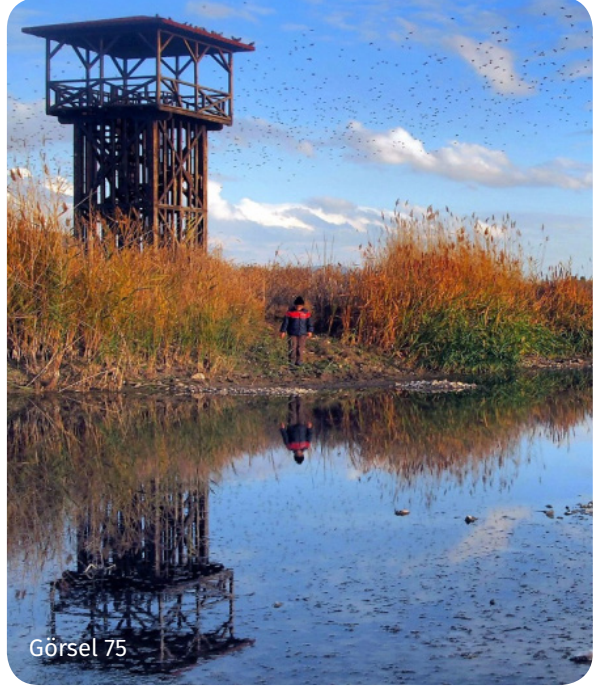
Sultan Alparslan'ın 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra, Anadolu'nun kapıları Türklere açılmış, buralar Türklere yurt olmuştu. Bu akınlar sırasında Bizanslıların Nikiya dedikleri bu yerleşim alanında, Oğuzların, Alayuntlu Obası'na bağlı Çorumlu Oymağı da yerleşerek, geleneklerine uygun olarak kendi oymaklarının adı olan Çorumlu adını vermişlerdir. Bu kelime daha sonraları Çorum hâline dönmüştür.

Görsel 73

Görsel 74

Görsel 75

Ekonomik Faaliyetler

Tarım: Orta Anadolu ile Karadeniz geçit bölgesinde yer alan ilde genellikle kışları soğuk ve yazları sıcak ve kurak karasal iklimin görülmesi nedeniyle bu iklim karakterine uygun olan tahıl tarımı yaygındır. Buğday ve arpa önemli bir üretim potansiyeline sahiptir. Kızılırmak'ın suladığı alanda pirinç tarımı yapılır. Bunlardan başka patates, mısır, fasulye, çavdar, kendir, yem bitkileri ve diğer sebzeler de ekilmektedir. Nohut, mercimek, şeker pancarı, ayçiçeği, soğan, keten ve kenevir bol yetiştirilir. Meyve olarak kavun, karpuz, ceviz, armut, ayva, kayısı, kiraz, erik ve elma yetişir.

Hayvancılık: Çorum'un ekonomik yapısında, hayvancılık önemli bir yer tutar. Tarımla uğraşan her ailede hayvancılık da yapılır. Bunun haricinde toplu işletmeler kurulmakta, özellikle tavukçuluk her geçen gün ilerlemektedir.

Ormancılık: Orman alanı 360.000 dönüme yakındır. Ayrıca 15.000 dönüm fidanlık vardır. Ülkemizin genelinde olduğu gibi önceden Çorum'da orman bakımından çok zengindi. Ancak ağaçların insanlar tarafından yok edilmesi sonucunda ormanlık alanlar sadece dağlar üzerinde kalmıştır.

Madencilik: Çorum ilinde maden deyince akla kömür gelir. Osmancık, İskilip, Bayat hattı zengin linyit yatakları ile kaplıdır.

Ulaşım: Çorum ili Ankara-Samsun karayolu üzerinde olması sebebiyle karayolu ulaşımı gelişmiştir.

Görsel 76

Yozgat

Doğudan Sivas, kuzeyden Tokat ve Çorum, batıdan Kırıkkale, güneybatıdan Kırşehir, güneyden Nevşehir ve Kayseri illeri ile çevrilidir.

İsminin Anlamı

Türkmenler “ot” a “yoz” derler. Çapanoğlu Aşireti Horasan’dan bu bölgeye geldiklerinde yemyeşil uzanıp giden bir otlakla karşılaşınca sürülerini bu otlığa bırakıp çadırlarını kurmuşlardır. Zamanla çadırların yerini taş ve kerpiç binalar almış ve küçük bir kasaba meydana gelmiştir. Türkmenler bu kasabaya “Yoz Kant” (Otlak Kenti) ismini vermişlerdir. Zamanla bu kelime “Yozgat” olarak halk dilinde yerleşmiştir.

Görsel 77

Görsel 78

Ekonomik Faaliyetler

Tarım: Yozgat ilinde en fazla tahıl ekimi yapılır. Buğday, arpa ve çavdar en çok yetişen ürünlerdir. Türkiye'nin beş tahıl ambarından biridir. Başlıca tarım ürünleri buğday, arpa, çavdar, fasulye, mercimek, şeker pancarı, patates, soğan ve ayçiçeğidir. Sebze ve meyve üretimi il ihtiyacını karşılar. Elma, armut, ayva, üzüm, kayısı ve zerdali en çok yetişen meyvelerdir.

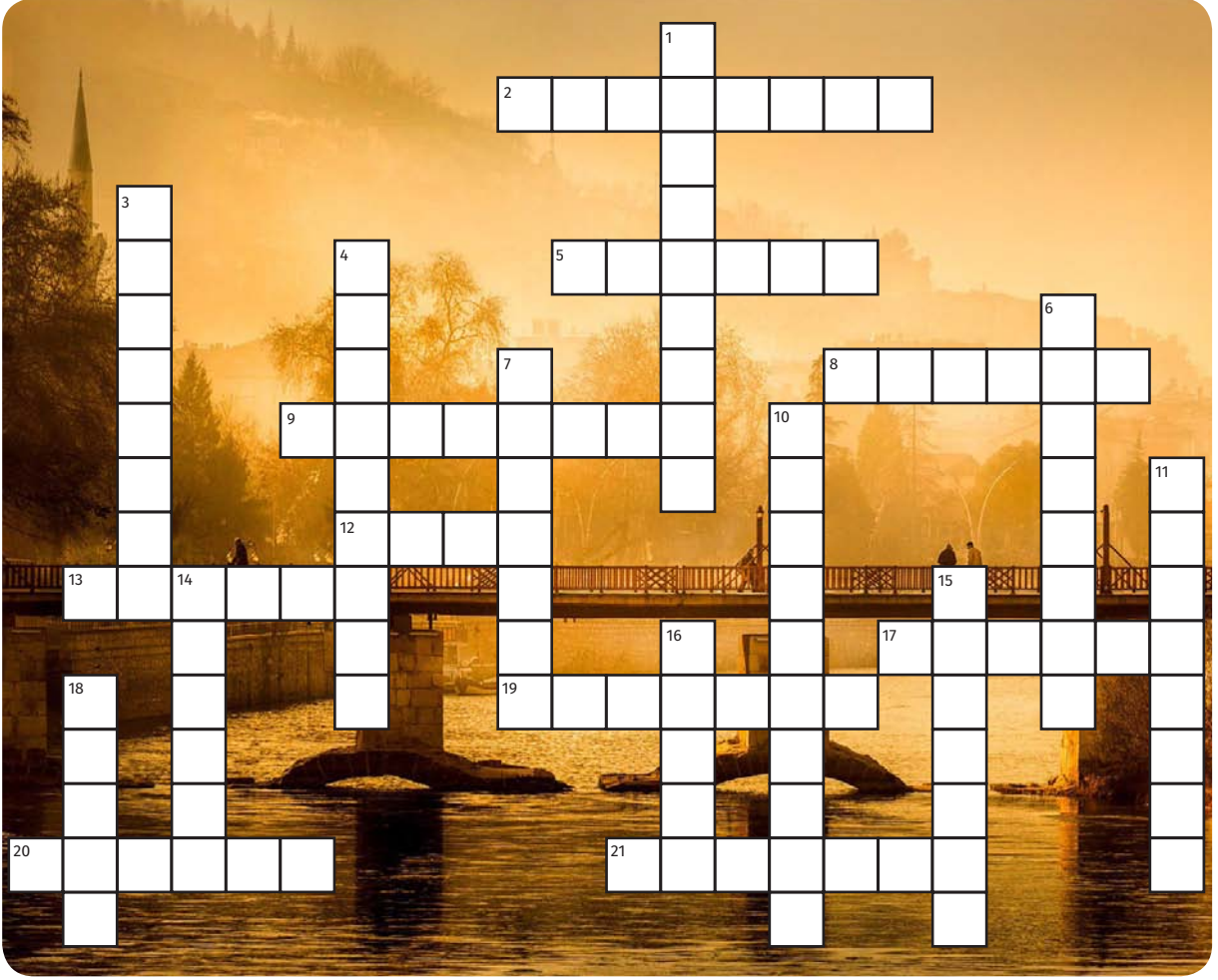
Hayvancılık: Yozgat ilinde geniş meralar bulunur. İlde besi hayvancılığı yapılmaz, mera hayvancılığı yaygındır. En çok koyun, sığır, kıl keçisi ve tiftik keçisi beslenir. Tavukçuluk ve arıcılık gelişmiştir. Hindileri meşhurdur.

Ormancılık: Yozgat ili, İç Anadolu bölgesinde orman varlığı zengin sayılabilecek bir ildir. Yaklaşık 240.000 dönüm orman ve 160.000 dönüm fundalığa sâhiptir.

Madenleri: Yozgat ili madenler bakımından zengin sayılmaz. Akdağmadeni ilçesinde kurşun ve çinko, Sorgun ilçesinde kömür yatakları işletilmektedir.

Ulaşım: Yozgat, İzmir-Afyon-Ankara-Yozgat-Erzurum-İran'a uzanan E-23 karayolu ile bütün bölgelere ulaşır. Ankara'dan Doğu Anadolu'ya uzanan demiryolu Yozgat ilinin güney batısından geçer. Yozgat merkez ilçe, demiryolu hattı üzerinde değildir. İlin Yerköy, Şefaattli ve Boğazlıyan ilçeleri demiryolu hattı üzerindedir.

BULMACA

**SAMSUN KARADENİZ YEŞİLIRMAK HAVACIVA ELMA KABAOĞUZ BORABOY YEDİKİR
MERZİFON MERMER DEPREM HİTİT STRABON HARŞENA
SARAYDÜZÜ TAŞOVA KEŞKEK ÇÖREK GÖYNEK HAMAMÖZÜ GÜMÜŞHACIKÖY**

Soldan Sağa

- 2- Amasya'nın kaplıcaları ile ünlü ilçesi
- 5- Pamuk veya ipekten yapılmış iç giysisi
- 8- Amasya'nın ünlü düğün yemeği
- 9- Şenlikleri ile ünlü yaylamız
- 12- Amasya'nın simgesi
- 13- İlimizin kuzey komşusu
- 17- Çiçek Bamyası ile ünlü ilçemiz
- 19- Suluova'da bulunan milli park
- 20- Amasya'da en çok görülen doğal afet
- 21- Amasyalı ünlü coğrafyacı

Yukarıdan Aşağıya

- 1- Amasya Genelgesinin hazırlandığı askeri bina
- 3- Amasya'da bulunan endemik bitki
- 4- Amasya'nın iklim türü
- 6- Amasya'nın nüfusu en fazla olan ilçesi
- 7- Amasya'nın doğa harikası gölü
- 10- Amasya'nın içinden geçen nehir
- 11- Amasya'nın nüfusu en az olan ilçesi
- 14- Amasya'da çıkarılan ve inşaat malzemesi olarak kullanılan maden
- 15- Amasya şehir merkezinde bulunan ünlü dağ
- 16- Amasya'da bilinen ilk medeniyet
- 18- Amasya'da çok meşhur olan hamurışı

ÜNİTE 4

Şehrim Çalışıyor

Hazırlık Çalışmaları

1. Bir yerleşim yerinin gelişim gösterebilmesi için hangi ekonomik alanlarda güçlü olması gerekir?
2. Amasya şehrindeki en önemli ekonomik faaliyetler hangileridir?

Amasya'nın Gelişim Dinamikleri

Sanayi

Amasya'da sanayinin 1926'da Eski Çelttek ve 1955'te kurulan Yeni Çelttek Kömür İşletmeleri ile 1954'te Suluova'da şeker fabrikasının kurulmasıyla başladığı söylenebilir.

Amasya'da ticari faaliyetlerin temelinde tarım ve madencilığe dayalı sanayi üretimi gerçekleştirilmektedir. Şeker pancarı, kuru soğan, nohut, mercimek, şeker, süt ürünleri, un, kireç, tuğla, kiremit gibi üretim alanları mevcuttur. Linyit ve mermer işletmeleri de vardır.

İlimiz 5084 sayılı kanunun uygulanması ile imalat sanayi, tekstil, giyim, mobilya ve Amasya beji olarak markalaşan doğal taş, boyutlandırılmış blok taş sanayi kollarında önemli aşama kaydedilmiştir.

Amasya'da 4 tane OSB (Organize Sanayi Bölgesi) bulunmaktadır. Bunlar Amasya OSB, Merzifon OSB, Suluova Karma OSB ve Suluova Besi OSB'dir.

İl merkezi ve ilçelerde de 8 adet küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. Yaklaşık 1400 iş yeri vardır ve bu iş yerlerinde 3 bin civarında kişi istihdam edilmektedir.

OSB Adı	Amasya	Suluova Besi	Suluova	Merzifon
Kuruluş Tarihi	1993	2007	2007	1995
Toplam Alanı	79.5 ha	90 ha	75 ha	111.8 ha
Baskın İş Kolu	Mermer, mobilya	Gıda	Gıda	Elektrikli makine ve teçhizat, mobilya, giyim eşyası

Ticaret

Amasya İhracatında Sektörel ve Ülkesel Dağılım

Yıl	İhracat	İlk 10 Sektör	Ülkeler
2015	42.011	Hububat (11.9) Kimyevi maddeler (6.1) Hazır giyim (5.5) Demir (4.9) Elektrik-elektronik (3.6) Madencilik (3.5) İklimlendirme (2.7) Su ürünleri ve hayvansal ürünler (1.6) Yaş meyve-sebze (0.9) Mobilya (0.6)	ABD (7) Angola (6.1) Almanya (3.4) Litvanya (2.5) Cibuti (1.9) Kamerun (1.8) Irak (1.8) Çin (1.6) İran (1) Azerbaycan (0.8)
2017	39.217	Hazır giyim (10.5) Madencilik (6.6) Demir (5.6) Hububat (5.3) İklimlendirme (3.9) Elektrik-elektronik (3.3) Kimyevi maddeler (0.9) Yaş meyve ve sebze (0.9) Su ürünleri ve hayvansal ürünler (0.6) Mobilya (0.5)	Almanya (6.3) ABD (5.5) Çin (4.7) Rusya (3.6) Cibuti (2.3) Litvanya (1.9) İran (1.5) Polonya (1.3) Irak (1) Meksika (0.8)

Amasya'da son 3 yılda hazır giyim, madencilik ve iklimlendirme (ısıtma-soğutma sistemleri) ihracatında önemli ilerlemeler olmuştur. Hububat ve kimyevi madde ticaretinde ise önemli düşüşler yaşanmıştır. Demir, elektrik-elektronik, mobilya, yaş sebze-meyve, su ürünleri ve hayvansal ürünler ihracatında önemli değişimler yaşanmamıştır. Yetiştirilen tarım ürünleri yurt içine ve yurt dışına pazarlanmaktadır. Ham ve yarı mamül mermer, kuru maya, ankastre mutfak aspiratörü, davlumbaz ve tekstil ürünleri ihracatta önemli yer tutmaktadır.

En çok ihracat yapılan ülkeler Almanya, ABD, Litvanya, İran, Cibuti ve Irak'tır. Bununla birlikte son yıllarda Çin'e yönelik ihracat artmıştır. Bu ülkelere hububat, maden, hazır giyim, iklimlendirme, elektrik-elektronik ihracatı başı çekmektedir.

Örnek Haber

Amasya beji mermeri için 18.03.2011 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumuna müracaatı ile başlayan sürecin 11.06.2018 tarihinde tamamlanarak 358 Tescil Numarası ile **Coğrafi İşaret** alındı.

Amasya ilinin Amasya beji doğal taş rezervi hesaplamalarında, yörede 3,5 milyar m³lük bir doğal taş hacmi hesaplanmaktadır. Bu Türkiye rezervinin %21'ini oluşturmaktadır.

Amasya beji mermerinin çıkarıldığı **Elikteke Köyü** ve çevresinde 20 mermer ocağımız bulunmaktadır. İşletme tesisleriyle birlikte 2200 kişiye istihdam sağlanmaktadır. Resmi rakamlara göre, başta Çin Halk Cumhuriyeti olmak üzere 50 ülkeye 50 milyon doların üzerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. Ancak ilimiz ihracatı başka illerin gümrüklerinden gerçekleştiği için gerçek ihracat değerinin 100 milyon doların üzerinde olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca sektöre eleman yetiştirmek için Şehit Gültekin TIRPAN Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde **mermer işleme bölümü** açılmıştır.

Düşünelim-Tartışalım

Amasya'daki sanayi faaliyetlerini artırmak için ne gibi çalışmalar yapılabilir?

Görsel 79

Amasya Şeker Fabrikası (Suluova)

Tarım

Amasya; elma, kiraz, şeftali, hünnap, armut, ayva, erik, kayısı, üzüm ile meyvecilikte; soğan, şekerpancarı, ayçiçeği, mısır, buğday, haşhaş, yeşil mercimek, patates ile tarla ziraatında; sera domatesi ve salatalığı, biber, patlıcan, marul, karnabahar, bamyaya ile sebzeçilikte önemli yer tutmaktadır. Kiraz, soğan, elma ihraç edilmektedir.

Tarımsal Veriler

Kişi Başı Bitkisel Üretim Değeri 4059 TL	Türkiye Ortalaması 1673 TL
Kişi Başı Canlı Hayvan Değeri 4049 TL	Türkiye Ortalaması 1458 TL
Kişi Başı Hayvansal Ürün Değeri 760 TL	Türkiye Ortalaması 865 TL

İlimiz Amasya Türkiye’de

Elma ve kirazın % 6’sını,
Şeftalinin %2’sini,
Hünnapın %26’sını
Salatalığın % 4’ünü
Bamyanın % 8’ini
Kuru soğanın % 13’ünü
Şeker pancarının %3’ünü
Şeker pancarı tohumunun % 78’ini
üretmektedir.

Görsel 80

Üretim, verilen destek ve teşvik programı ile giderek artış göstermektedir. Bu üretim artışı tarıma dayalı sanayinin gelişmesini hızlandırmış ve yeni istihdamlar oluşturmuştur. İl genelinde sulama altyapısının geliştirilmesine yönelik kamu yatırımlarının tamamlanması ile birlikte tarımsal ürün çeşitliliği ve miktarının artması, tarımsal sanayinin gelişmesi beklenmektedir.

Hazırlık Çalışmaları

1. Zanaat ne demektir? Bilgi veriniz
2. Amasya'da geçmişten günümüze hangi zanaatlar varlığını sürdürmektedir?

Düşünelim-Tartışalım

1. Türkiye'nin tarım faaliyetlerinde Amasya'nın yeri hakkında neler söyleyebilirsiniz ?
2. Amasya nüfusunda çok fazla değişiklik olmamasının sebepleri neler olabilir?
3. Amasya'nın nüfus yoğunluğunun ülke ortalamasının altında olmasının sebepleri neler olabilir?

Benim Şehrim Benim Zanaatım

El Sanatları

Ülkemizde yaygın olarak yapılan el sanatları, ilimizde de varlığını sürdürmekte ve halkımızın geçimine yardımcı olmaktadır.

Halı-Kilim

Halıcılık son dönemlerde yeniden yöre ekonomisine katkıda bulunan bir ekonomik faaliyet olmaya başlamıştır. Yassıçal ve Sarıyar köylerinde üretim devam etmektedir.

Teneke Semaver

Yöre insanının çay içme alışkanlığı nedeniyle semaver yapımı gelişmiştir. Amasya yöresine özgü semaverlerin değişik boylarda üretimi yapılmaktadır.

Peştamal, Çarşaf Dokuma

Merzifon yöresinde kamçılı tezgâh diye bilinen tezgâhlarda dokunur. Çarşaf, masa örtüsü, peştamal çeşitli şekil ve motiflerle süslenerek üretilmektedir.

İğne Oyası

Tüm yörede yaygındır. Özellikle yemeni oyalamanın yanında, yaka çiçeği, mendil, fular, para kesesi vb. olarak zenginleştirilmiştir.

Ağaç İşleri

Oymacılık ve ağaç işçiliği ile müzik aletleri (saz, ud, kanun vb.), çeşitli tarım aletleri ve ev eşyaları yapılmaktadır.

Kırnap-Halat Eğirme

Daha çok Gümüşhacıköy yöresinde yaşayan bir el sanatıdır. Kendir veya keçi kılından eğrilen ve yöre halkı tarafından “kırnap” adı verilen iplerden, çuval, kilim, heybe, torba ve çeşitli kalınlıklarda halat yapılmaktadır.

Sıcak Demir

Demirden balta, nacak, keser, sacayağı, bıçak vb. malzemeler üretilir.

Düşünelim-Tartışalım

Tarihi önemi göz önüne alındığında Amasya'daki el sanatları ile ilgili neler söyleyebiliriz?

Hazırlık Çalışmaları

Turizm Faaliyetlerine neden “bacasız fabrika” denilmektedir?

Öz çekim yapan şehzade heykeli

Görsel 81

Bacasız Sanayi Kenti: Amasya

7500 yıllık tarihi ile şehrimiz adeta açık hava müzesini andırmaktadır. Müze-kent özelliği ile her geçen yıl turizm potansiyelini artırmakta olup yerli yabancı turistleri adeta kendine çekmektedir. Yeşilirmak kıyısınca uzanan ve gece ayrı gündüz ayrı güzellikte olan Amasya evleri, krallara yakışır estetikte Kaya Mezarları, Osmanlı Devleti'nin tüm zarafetini yansıtan Sultan Beyazıt Külliyesi'ni, bağımsızlığımızın ve cumhuriyetimizin temellerinin atıldığı Saraydüzü Kışlası'nı, yeşilin içine hapsolmuş doğa harikası Boraboy Gölü'nü görmek için ilimize gelen yerli yabancı turistleri kendine hayran bırakmaktadır.

Yine şehrimizde son dönemde kültür turizmini geliştirmeye yönelik Amasyalı Şeyh Hamdullah Yazı Tarihi ve Hüsn-i Hat Müzesi açılmış ve ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Yakın dönemde faaliyete geçen Yeşilirmak Şişirme Projesi gibi turizm yatırımları ile ilerleyen dönemlerde ilimize önemli bir turizm geliri sağlanması hedeflenmektedir.

Amasya Toplam Ziyaretçi Sayısı

Yıllar	Yerli	Yabancı	Toplam
2013	246.051	221.608	467.659
2014	472.947	14.869	487.816
2015	457.431	21.100	478.531
2016	466.052	19.394	485.466
2017	607.478	8.429	615.907

Amasya'daki Tesislerde Toplam Geceleme Sayıları

Yıllar	TOPLAM
2013	202.264
2014	218.980
2015	240.619
2016	251.562
2017	311.801

Amasya'da son 5 yılda belgeli turistik tesislerde geceleme sayılarında her yıl ortalama % 8'lik bir artışın olduğu görülmektedir.

Yapılan yatırımlar sayesinde Amasya çok sayıda turisti ağırlama kapasitesine ulaşmış ve tur şirketlerinin dikkatini çekmiştir. Bu durum sayesinde şehirde yeni istihdam alanları oluşmakta olup hem şehir hem de ülke ekonomisine katkılar sağlamaktadır.

Düşünelim-Tartışalım

Amasya'da her yıl turist sayısının artmasını sağlayan etmenler nelerdir?

Hazırlık Çalışmaları

1. Bir yerleşim yerinin gelişiminde ulaşımın rolü nedir?
2. Amasya'daki ulaşım imkânları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Karadeniz'in Çıkış Kapısı: Amasya

Ulaşım

Görsel 82

Karayolu

Amasya; komşu illerden Samsun, Çorum ve Tokat'a devlet yolu ile bağlıdır. Avrupa-İran Uluslararası Transit Karayolu üzerinde yer almaktadır.

İl genelinde yolu bulunmayan yerleşim merkezi olmadığı gibi köy yollarının da tamamına yakını asfalttır. Yaz-kış ulaşım sorunu yoktur. İl merkezinin ilçelere uzaklığı; Göynücek 46 km, Gümüşhacıköy 68 km, Hamamözü 90 km, Merzifon 46 km, Suluova 27 km ve Taşova 48 km'dir.

Demiryolu

Amasya, Sivas-Samsun demiryolu üzerinde Sivas'a 261 km Samsun'a ise 130 km uzaklıktadır.

Havayolu

Merzifon ilçesinde Amasya-Merzifon Havalimanı bulunmaktadır.

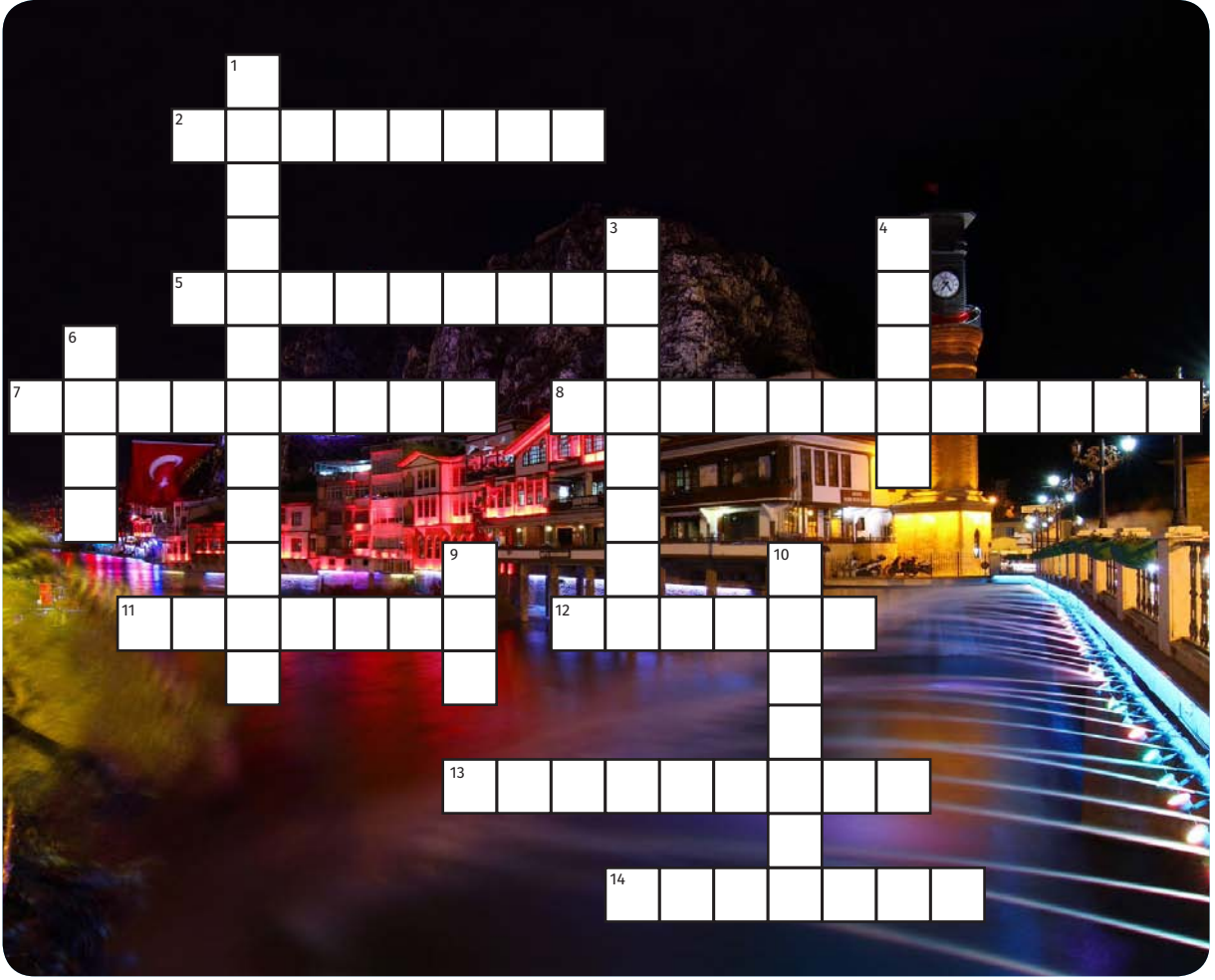
Türk Hava Yolları'nın İstanbul-Amasya Merzifon hattında 20 Haziran 2008 tarihinde başlayan uçuşları, haftanın her günü karşılıklı olarak yapılmaktadır. Ayrıca, ilimize 130 km uzaklıktaki Samsun ilinden de hava ulaşımı sağlanmaktadır.

Amasya; havalimanı, demir yolu ve Samsun Limanı'na yakın konumu ile Türkiye'den Avrupa, Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Rusya'ya erişim olanağına sahiptir.

Aklınızda Bulunsun

BULMACA

Soldan Sağa

- 2- Havalimanının bulunduğu ilçemiz
- 5- Atatürk'ün Amasya Genelgesini hazırladığı kışla binası
- 7- Amasya Beji mermerinin çıkarıldığı köy
- 8- Kırnap sanatıyla meşhur ilçemiz
- 11- Şeker fabrikasının bulunduğu ilçemiz
- 12- El sanatlarının diğer adı
- 13- Mustafa Kemal Paşa'nın Amasya'ya geldiğinde karşılandığı yer
- 14- Çay hazırlamada kullanılan meşhur kazan

Yukarıdan Aşağıya

- 1- 2018 yılında ulaşımına açılmış olan tünel
- 3- Amasya'da açılan ilk medrese
- 4- Yaz aylarında ihracatı yapılan meyve
- 6- Amasya'nın sembolü olan meyve
- 9- Şeyh Hamdullahı'nın piri olduğu sanat
- 10- Amasya Kalesi'nin bulunduğu dağın adı

ÜNİTE 5

Şehrimde Ben

Hazırlık Çalışmaları

- 1.Kültür ne demektir? Açıklayınız.
- 2.Amasya'da gezip gördüğünüz tarihi mekânların isimlerini söyleyiniz.

Görsel 85

Amasya'da Tarihi ve Kültürel Mekânlar

Amasya, Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden biridir. Yapılan arkeolojik çalışmalar bu kentin tarihinin 7.500 yıl öncesine kadar uzandığını gösterir. 7.500 yıl boyunca sayısız topluluk, devlet ve medeniyete ev sahipliği yapan Amasya'da Hititler, Frigler, Kimmer-İskitler, Med-Persler, Pontuslar, Roma ve Bizanslılar, Türklerden önce burada yerleşmiş medeniyetlerdir.

Anadolu'nun 1071 yılında başlayan Türkleşme süreci içinde Melik Ahmed Danişmend Gazi, Amasya'yı alarak burada ilk Türk egemenliğini kurmuştur. Uzun süre Danişmend-Selçuklu egemenliğinde kalan Amasya, 1243 yılındaki Köseadağ Savaşı'nda Selçukluların Moğollara yenilmesinin ardından yaklaşık yüz yıl sürecek Moğol-İlhanlı hâkimiyetine geçmiştir. 1341 yılında Eretna Beyliği'nin egemenliğine geçen Amasya, 1386'da Yıldırım Bayezit döneminde Osmanlı topraklarına gönüllü katılmıştır.

Yaklaşan Timur tehlikesi nedeniyle 1389'da Şehzade Sancağı ilan edilen Amasya bu unvanını uzun yıllar korumuş, bu süre içinde yedisi sonradan padişah olarak Osmanlı tahtına oturan on iki şehzadeyi vali olarak ağırlamış, bu şehzadeleri tahta hazırlayan şehir olmuştur. 1402 yılında yaşanan Ankara Savaşı'yla kısmi bir dağılma yaşayan Osmanlı'yı yeniden toparlayıp tarihe yön veren bir cihan devleti olma yolunu açan Çelebi Mehmet de burada valilik yapmış ve savaş sonrası toparlanma sürecini Amasya'dan idare etmiştir.

Cihan devletine giden yolda ilk adımların atıldığı Amasya, bu önemli rolünü bir kez daha tekrar etmiş, bağımsızlık ve cumhuriyete giden yolda Mustafa Kemal ve arkadaşlarının 22 Haziran 1919'da ilan ettikleri Amasya Genelgesi ile tüm dünyaya kararlılıklarını duyurdukları yer olmuştur.

Yeşilirmak Vadisi ve Harşena Dağı eteklerine kurulan Amasya, 7 bin yılı aşkın tarihi boyunca bilim adamları, sanatkârlar, şairler yetiştirmiştir. Şehzadelerin eğitim gördüğü şehirde birçok tarihi eser bulunmaktadır.

Anadolu'nun en güzel şehirlerinden biri olan Amasya, ülkemizin mutlaka görülmesi gereken yerlerindedir. Gezinlerin seyahat listelerinde her zaman yer alan Amasya'da gezip görülecek pek çok tarihi eser ve doğal güzellikler vardır. Şimdi bu tarihi eserleri ve doğal güzellikleri öğrenebiliriz.

Görsel 86

Müzelerimiz

Görsel 87

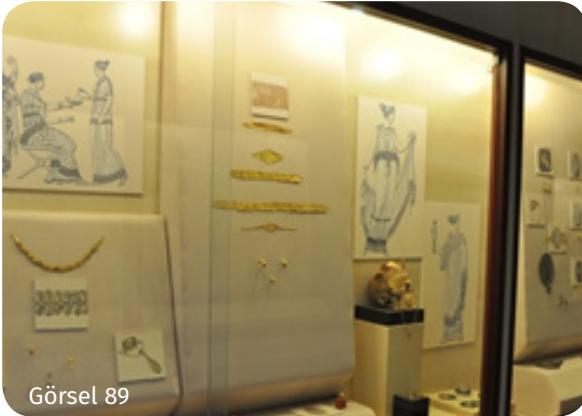

Görsel 88

Amasya Arkeoloji Müzesi

Geç Neolitik ve Erken Kalkolitik Çağ'dan itibaren Tunç Çağı, Hitit, Urartu, Frig, İskit, Pers, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait 13 ayrı medeniyetin eserlerini bir arada görebileceğiniz müze 1925'te kurulmuştur.

1977 yılında bugünkü bina yapılmış ve 1980 yılında Amasya Arkeoloji Müzesi hizmete açılmıştır. Müze binasının batısında bulunan müze bahçesi içerisinde Hitit, Helenistik, Roma, Bizans, İlhanlı, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait taş eserler sergilenmektedir. Daha önce müzenin bahçesinde bulunan ve Selçuklu Sultanı I. Mesud'a ait olan türbe içinde sergilenen İlhanlılar dönemine ait 14. yy.dan kalma mumyalar müze içerisindeki özel bir bölüme alınmıştır. On üç farklı medeniyete ait arkeolojik ve etnografik eserlerin sayısı 24 bini bulmaktadır.

Görsel 89

Görsel 90

Düşünelim-Tartışalım

1. Amasya Müzesi'nde sergilenen eserler hangi medeniyetlere aittir?
2. Müzelere giderek bir şehrin hangi özellikleri hakkında bilgi sahibi olabiliriz?

Görsel 91

Şeyh Hamdullah Yazı Tarihi ve Hüsni Hat Müzesi

Şeyh Hamdullah Yazı Tarihi ve Hüsni Hat Müzesi 2018 yılında tamamlanarak ziyaretçilerine kapılarını açmıştır.

Türk-İslam sanatı içinde yer alan hat sanatına yön veren ve dünya üzerinde hat sanatıyla ilgilenen herkes tarafından çok iyi bilinerek üstat olarak kabul edilen Amasyalı Şeyh Hamdullah'ın adının verildiği müzede hat sanatının en güzel örnekleri sergilenmektedir.

Görsel 92

Dünyada ilk ve tek hat müzesi olma özelliğine sahiptir. Sümer, Mısır, Hitit yazılarından başlayıp yazının insanlık tarihi içinde gelişim sürecinin de aktarılmasının yanı sıra hat ile birlikte gelişen ciltçilik, ebru, tezhip gibi sanatlar da uygulamalı olarak tanıtılmaktadır.

Düşünelim-Tartışalım

Hat ya da Hüsn-i Hat olarak bilinen Türk sanatının en önemli temsilcisi kimdir?

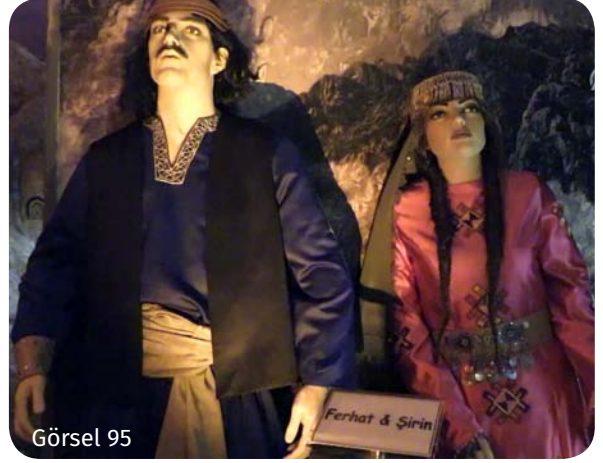

Ferhat ile Şirin Âşıklar Müzesi

Amasya, efsanevi aşkları ile ölümsüzleşen Ferhat ile Şirin'in yaşadığı topraklar olarak bilinmektedir. Şirin'e olan sevdası uğruna dağları kilometrelerce delerek suyu getiren Ferhat'ın sevdası hâlâ Amasya'da yaşamaktadır. Bu sevdanın işareti olan "Ferhat Su Kanalı" binlerce yıldır Amasya'nın bağrında bir gerdanlık gibi durmaktadır.

Görsel 94

Görsel 95

Hüsrev-ü Şirin, ya da Ferhat ile Şirin adlarıyla İranlı ve Türk divan şairlerince mesnevi biçiminde yazılmış olan bu halk öyküsü, Orta Asya, Azerbaycan, İran, Türkiye ve Balkanlar'da, ülkelere ve yörelere göre bazı değişikliklere uğramış olarak yüzyıllardır anlatılmaktadır.

Efsaneye göre Ferhat meşhur bir nakkaştır. Sultan Mehmene Banu, kız kardeşi Şirin için yaptırdığı köşkün süsleme işini Ferhat'a verir. Ferhat köşkte çalışırken Şirini görür ve birbirlerine sevdalanırlar. Ferhat, Sultan'a haber salarak Şirin'i ister. Sultan, kız kardeşini vermek istemez. Ferhat'ı oyalamak için Elma Dağı'nı delip şehre su getirmesini şart koşar. Ferhat Şirin'e olan sevdasının verdiği aşkla, dağları delmeye başlar.

Mehmene Banu, dağı delip şehre suyu getirmek üzere olan Ferhat'ın yanına yaşlı dadısını göndererek Şirin'in öldüğü haberini ulaştırır. Ferhat bu acı haber üzerine elinde tuttuğu külüngü havaya atar. Düşen külünk Ferhat'ın başına isabet eder ve Ferhat ölür. Ferhat'ın acı haberini alan Şirin, korku ve heyecanla olayın geçtiği kayalığa gelir. Ferhat'ın öldüğünü görünce bu acıya dayanamaz ve kayalıklardan yuvarlanarak orada can verir. Her iki sevgiliyi can verdikleri kayalıklarda yan yana gömerler.

Derler ki her bahar iki mezar üzerinde biri kırmızı, biri beyaz iki gül bitirmiş. Bu iki gül tam birbirine kavuşmak üzere iken mezarların ortasında bir karaçalı çıkar, iki gülün kavuşmalarını engellemiş.

Görsel 96

Sabuncuoğlu Tıp ve Cerrahi Tarihi Müzesi

703 yıllık tarihi Amasya Darüşşifası (Bimarhane) 2011 yılı Eylül ayı itibari ile Sabuncuoğlu Tıp ve Cerrahi Tarihi Müzesi olarak, Amasya Belediyesi Kültür Müdürlüğü bünyesinde ziyarete açılmıştır.

Müze; 1308-1309 yıllarında yapıldıktan sonra İlhanlılar, Anadolu Selçukluları ve Osmanlı İmparatorluğu döneminde hastaların tedavi edildiği önemli bir sağlık merkezi olarak Anadolu insanına hizmet etmiştir. Amasya Belediye Konservatuari eğitim binası olarak 11 yıl kullanıldıktan sonra Belediye Başkanlığının almış olduğu karar ile Fatih Sultan Mehmet döneminin önemli hekimlerinden olan Amasyalı Sabuncuoğlu Şerefeddin (1385-1470?) adına tanzim edilmiş, ihtisas ve tematik özellikli bir müze olarak 2011 yılında hizmete açılmıştır.

Müzedeki Sabuncuoğlu'nun çalışmaları, tıp tarihi ile ilgili yazılı, görsel ve bilimsel veriler sergilenmektedir. Amasya Darüşşifası, Anadolu'daki Türk musikisi ile tedavinin yapıldığı ilk hastane olma özelliğini taşır.

Sabuncuoğlu Tıp ve Cerrahi Tarihi Müzesi, 8 yıllık geçmişinde yaklaşık 45 bine yakın ulusal ve uluslararası konuklarını ağırlamıştır. Misafirlerinden yaklaşık 4 bine yakını ise ilk defa veya yıllar önce Amasya'ya gelen kişilerden oluşmakta olup Amasya ve müze hakkındaki izlenimlerini ziyaretçi defterine aktarmışlardır.

Hazeranlar Konağı

Konağın yenileme uygulamalarına 1979 yılında başlanmış ve 1983 yılında tamamlanarak 1984 yılında etnografik eserlerin sergilendiği “Müze Ev” olarak hizmete açılmıştır.

Hazeranlar Konağı üç katlıdır. Selamlık, harem ve hayat bölümleriyle tipik bir Osmanlı konağıdır.

Konak, Amasya Merkez Hatuniye Mahallesi'nde sur duvarları üzerine 1865 yılında, Amasya Mutasarrıfı Ziya Paşa'nın defterdarı Hasan Talat Efendi tarafından yaptırılmıştır. Konak, burada uzun yıllar yaşayan Hazeran Hanım'dan dolayı “HAZERANLAR” adını almıştır.

Saraydüzü Kışlası Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi

Mustafa Kemal'in 1919 yılı Haziran'ında Amasya'ya gelişinde üs olarak kullandığı ve Amasya Genelgesi'nin kaleme alındığı yer olan Saraydüzü Kışlası, bu tarihi önemi gözetilerek aslına uygun biçimde Yeşilirmak kıyısında yeniden inşa edilmiştir.

Cumhuriyet Dönemi'ne ait eserler ve bazı belgelerin sergilendiği bir müze olmasının yanı sıra çeşitli etkinliklerin düzenlendiği bir kültür merkezi olarak da kullanılmaktadır.

Görsel 101

Görsel 102

Yıl boyunca ziyarete açık olan Saraydüzü Kışlası'nın Milli Mücadele Salonu'nda 12 Haziran 1919 günü Mustafa Kemal'in Amasya'ya gelişi ve Cülus Tepe Mevkii'nde Amasyalı heyetçe karşılanma anı 12 adet bal mumu heykelle canlandırılmıştır. Duvarlarda bilgi panosu halinde, Mustafa Kemal Paşa'nın padişah tarafından görevlendirildiğine dair orijinal belgelerin kopya ve çevirileri, ayrıca Mustafa Kemal Paşa'nın Amasya'da 12 gün boyunca kaldığı sürece gün gün gelişen olayların belgeleriyle birlikte anlatıldığı görseller yer almaktadır.

Düşünelim-Tartışalım

Amasya Genelgesi'nin Milli Mücadele açısından önemini değerlendiriniz.

Görsel 103

Görsel 104

Araştırma

Amasya'da valilik yapmış Osmanlı padişahları kimlerdir?

Şehzadeler Müzesi

Amasya Şehzadeler Müzesi, 1800'lü yıllarda inşa edilen ve mal sahibi tarafından 1986 yılında yıktırılan, Yalıboyu Evleri olarak isimlendirilen 67 tescilli konaktan birisidir. 2007 yılında Amasya Valiliği tarafından aslına uygun olarak inşa edilen bina, İl Özel İdaresi Özel Şehzadeler Müzesi olarak 2008 tarihinde ziyarete açılmıştır. Müze; Alçak Köprü'nün sol başında, Hatuniye Mahallesi girişinde, Yeşilirmak kıyısında, eski sur duvarları üzerine kurulmuş olup iki katlı ahşap bir binadan oluşmaktadır.

Alt katta Amasya'da valilik yapan fakat sultan olma fırsatı bulamayan şehzadelerin balmumu heykelleri, üst katta ise Amasya'da valilik yapıp sonra Osmanlı Devleti'nde sultan olan padişahların balmumu heykelleri sergilenmektedir. Müzenin iç tasarımında söz konusu sultanların yaşamış oldukları yaklaşık 150 yıllık bir zaman diliminin etkin sanat unsurlarına yer verilmiştir. Müzeye hâkim olan alçı üzeri kalem işi desenler, duvarları süsleyen çini panolar, tavan göbekleri, hat, tezhip, minyatür ve ebrular 14, 15, 16. yüzyıl sanat anlayışını yansıtmaktadır.

Amasya Minyatür Müzesi

Amasya Valiliği tarafından yaptırılan Amasya maketi, Amasya'nın 1914 yılındaki görünümünü tasvir etmektedir. Aynı zamanda 1/150 ölçekte olan maket, şehrin coğrafi dokusunu olduğu gibi yansıtmaktadır.

Görsel 105

Medreseler

Hazırlık Çalışmaları

Medrese ne demektir?

Medreselerin kültürel ve sosyal gelişimde ne gibi rolleri olabilir?

Haliliye Medresesi

Gümüşhacıköy ilçesi, Gümüş Bel-desi'nde Çelebi Sultan Mehmed'in Gümüş Madeni Emirliği'ne tayin ettiği Halil Paşa tarafından 1415 yılında yaptırılmıştır. Dikdörtgen avlunun etrafını ahşap ve sivri kemerli, düz tavanlı revaklar çevirmekte olup arka kısımlarda medrese odaları ve dersaneler sıralanmaktadır.

Görsel 106

Çelebi Mehmed Medresesi

Merzifon ilçesinde bulunmaktadır. Yıldırım Bayezit'in oğlu Çelebi Mehmed tarafından 1414 yılında yaptırılmıştır. Selçuklu Medrese mimarisinde olduğu gibi dört eyvanlı ve kare plânlı olarak yaptırılmıştır. Giriş kapısı üzerinde yer alan saat kulesi ise Amasya Mutasarrıfı Ziya Paşa tarafından 1865 yılında ilave ettirilmiştir.

Görsel 107

Küçük Ağa Medresesi

Danişmendli Melik Gazi tarafından cami, mektep ve medreseden oluşan bir külliye olarak yapılmış, 1495 yılında II. Beyazid'in Kapu Ağası Hüseyin Ağa tarafından onarılmıştır. Şamlar Mahallesi'ndedir.

Görsel 108

Düşünelim-Tartışalım

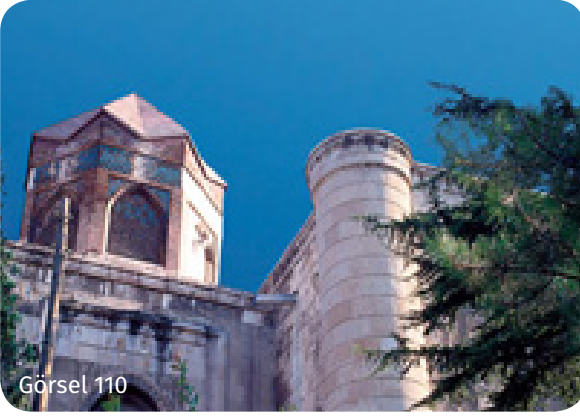
Amasya'da eğitim vermeye devam eden medrese var mıdır?

Görsel 109

Sultan Bayezit Medresesi

1486 yılında Osmanlı Sultanı II. Bayezit yaptırmıştır. Günümüzde İl Halk Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır. Kesme taştan, U planlı, kubbeli revaklı, kare planlı, sekizgen kasnaklı kubbeyle örtülüdür.

Görsel 110

Gökmedrese

Amasya Valisi Seyfettin Torumtay tarafından 1267 yılında yaptırılmıştır. Cami, türbe ve medrese fonksiyonludur. Kümbet üzeri mavi (turkuaz) çinilerle süslediği için Gökmedrese adı verilmiştir.

Görsel 111

Büyük Ağa Medresesi

Sultan II. Bayezit'in Kapu Ağası Hüseyin Ağa tarafından 1488 yılında yaptırılmıştır. Ön Asya ve Selçuklu mezar anıtlarında görülen sekizgen plan şeması fonksiyon itibariyle ilk defa bu medresede tatbik edilmiştir. Günümüzde de eğitim vermeye devam etmektedir.

Görsel 112

Amasya Saat Kulesi

Nergis Köprüsü üzerinde 1865 yılında Ziya Paşa tarafından yaptırılmıştır. Yapımından 75 yıl sonra önemli bir deprem yaşayan Amasya'da Saat Kulesi bu depreme rağmen ayakta kalabilmiştir. Ancak 1940 yılında Hükümet Köprüsü'nün yapımına engel olduğu gerekçesiyle yıkılmıştır. Saat kulesi 2002 yılında yeniden inşa edilmiştir.

Bayezit İl Halk Kütüphanesi

Bugün kütüphane olarak hizmet veren medrese binası Sultan II. Bayezit'in emriyle oğlu Şehzade Ahmet tarafından 1485-91 yılları arasında yaptırılmıştır. İlimizdeki medreselerin en büyüğü anlamına gelen Medrese-i Sultaniye veya Sultaniye Medresesi adı altında uzun yıllar hizmet vermiştir. İlk Müderrisi Şeyhülislam Zembillizade Ali Efendi'dir. Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk'ün emriyle 1922 yılında ilimizde bulunan yazılı ve basılı eserlerle birlikte, arkeolojik ve etnografik eserler de bu binada toplatılarak, kütüphanecilik ve müzecilik hizmetlerinin temeli atılmıştır. Daha sonra fiziki yetersizlik nedeniyle arkeolojik ve etnografik eserler buradan çıkarılarak bina tamamen kütüphane olarak kullanıma tahsis edilmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun çıkarılması ile birlikte ilimizde bulunan tekke, türbe, zaviye ve medrese gibi yerlerin kapanmasıyla buralarda bulunan eserler Sultan II. Bayezit Külliyesi'ndeki medrese binasında toplanmış ve Cumhuriyet Dönemi'ndeki kütüphanecilik hizmetleri ilk defa bu binada başlamıştır. 18.06.1922 yılından itibaren umumi kütüphane olarak hizmet vermekte iken, 1960 yılında Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nün kurulması ile "Halk Kütüphanesi" adını almıştır.

Kütüphanemiz; bugün yazma eserler bölümü, çocuk bölümü, yetişkin bölümü ve internet evi olarak hizmet vermektedir.

Ören Yerleri

Amasya Kalesi

Harşena Dağı'nda bulunan dik kayalıkların üzerindedir. Harşena Kalesi adıyla da bilinir. Denizden 700, Yeşilırmak'tan ise 300 metre yüksekte bulunmaktadır. Bazı tarihçilere göre kaleyi Pontus Kralı Mithridates yaptırmıştır. Bazılarına göre ise Kumanndan Karsan veya Harsana yaptırdığı için kale Harşana / Harşena ismini almıştır. Kalenin "Belkıs, Saray, Maydonos ve Meydan"adlarına dört kapısı vardır. Ayrıca "Cilanbolu" adı verilen ve kalenin orta yerinde yüksekçe bir yerden kayaya oyulmuş 150 basamakla aşağıya inilen 8 metre çapında bir dehliz, sarnıç ve zindan bulunmaktadır. Kaleden 70 metre aşağıda Yeşilırmak'a ve kral mezarlarına kadar uzanan MÖ 3. yüzyıla ait merdivenli yer altı yolu, burç ve cami kalıntıları vardır.

Kızlar Sarayı

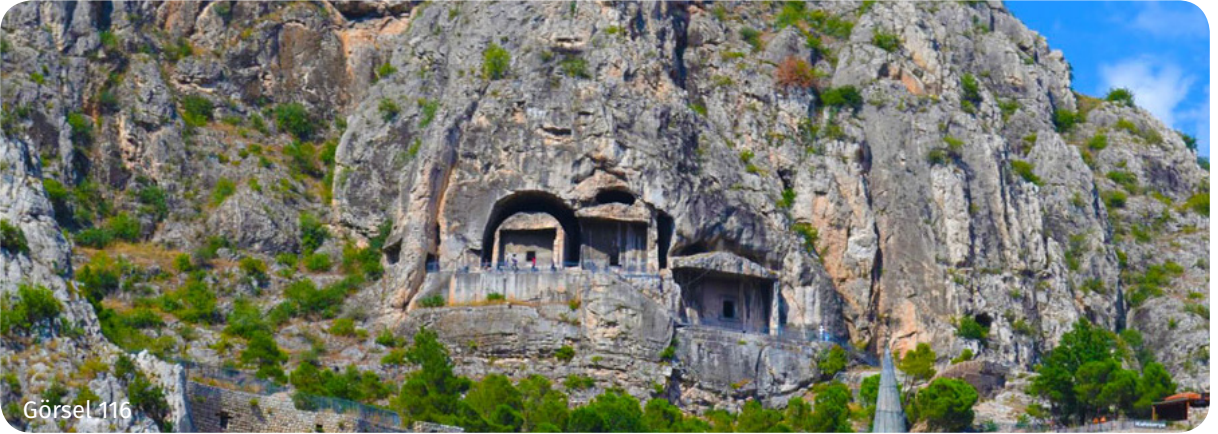
Kızlar Sarayı, İç Kale'nin üzerinde bulunan mağaraların altındadır. Sinop Mutasarrıfı İsfendiyar Bey'in torunu Doğrak Hatun Amasya'ya geldiği zaman Selçuklu Sarayı'na giremeyince Kızlar Sarayı yaptırılmıştır. Bu sarayın yapımından sonra İsfendiyar Beyleri, çevrede yaptıkları fetih ve savunmalarda Amasya'yı bir üs gibi kullanmışlar ve Kızlar Sarayı'nda ikamet etmişlerdir. Kızlar Sarayı, 150 yıldan uzun bir süre Osmanlı şehzadelerine, hatunlarına ve valilerine hizmet etmiştir. 1852 yılında kullanımı Amasya âyanına bırakılan saray, bir süre sonra kendi kaderine terk edilmiştir. Günümüzde restore edilerek turizme açılmıştır.

Görsel 115

Aynalı Mağara

Şehir merkezine 3,3 km uzaklıktadır. Kaya mezarlarının en iyi işlenmiş ve tamamlanmış olanıdır. Yerden dört basamakla çıkılan mezar düz bir kayaya oyulmuştur. Genişliği 10 yüksekliği 13 metredir. Mağaranın dış cephe yüzeyi perdelanarak parlatılmıştır. Buraya Aynalı Mağara denmesinin nedeni de güneş vurduğu zaman mağaranın cephesinin parlamasıdır. MÖ 2. yy.da Helenistik Çağ'da Amasya'da yaşamış Mitra Rahibi TES'in anıtsal mezarıdır. Mağaranın içinin çok geniş olması ve duvarlarda yer alan renkli resimler ve alınlığında yazan "Büyük Rahip Tes" yazısı bu düşüncüyü destekler. Hz. İsa'nın on iki havarisinden birinin, Hristiyanlığı bu mağarada yaydığı da rivayet edilir.

Görsel 116

Kral Kaya Mezarları

Amasya Kalesi (Harşena) eteklerinde düz bir duvar misali dikine uzanan kal-ker kayalara oyularak yapılmıştır. Burada bulunan beş mezar, yapı ve mevkii itibariyle şehre hâkim bir yerde oldukları için ilk bakışta dikkat çekmektedir. Çevreleri oyularak ana blok kayadan tamamen ayrılmışlar, birbirlerine merdivenlerle bağlanmışlardır. Sayı itibariyle vadi içerisinde irili ufaklı toplam on sekiz kaya mezarı bulunmaktadır. Amasya'da doğan ünlü coğrafyacı Strabon'un (MÖ 63-MS 5) verdiği bilgiye göre kaya mezarları Pontus Krallarına aittir.

Ferhat Su Kanalı

Kentin su ihtiyacını karşılamak için Roma Dönemi'nde yapılmış olan su kanalı yaklaşık 75 cm genişliğinde, 18 km uzunluğundadır. Terazi sistemine göre kanallar oyulup tünel açılarak bazı yerlerinde ise duvarlar örülerek inşa edilmiştir.

Görsel 117

Yalıboyu Evleri

Amasya evleri genellikle bitişik nizam yapılıdır. Evler Osmanlı geleneğine uygun olarak haremlik ve selamlık olarak düzenlenmiştir. Evler genellikle bodrum üzerine tek veya iki katlı, avlulu ve bahçeli inşa edilmiştir. Bahçeler haremlik ve selamlık arasında konumlandırılmıştır. Bahçelerde ocak ve su kuyusu mutlaka vardır. Evlerin ikinci katları genellikle cumbalıdır. Böylelikle hem evler estetik görünüm kazanmış hem de iç mekânda fazladan yer kazanılmıştır.

Görsel 118

Görsel 119

Camilerimiz

II. Bayezit Camii (Sultan Bayezit Camii)

Sultan II. Bayezit adına 1486'da Amasya Valisi Şehzade Ahmet tarafından; cami, medrese, imaret, türbe, şadırvan ve çeşmeden ibaret külliye olarak yapılmıştır. 15. yüzyılın son çeyreğinde yan mekânlı cami mimarisinin gelişmiş bir örneğidir. Yapının kuzeyinde altı adet sütunun taşıdığı kemerler üzerine beş kubbeli son cemaat yeri ve içeride ise mihrap eksenini üzerinde büyük ve geniş bir kemer açıklığı ile birbirine bağlanmış arka arkaya iki kubbeyle örtülü dikdörtgen bir mekân ve buraya açılan üçer kubbeli yan mekânlardan ibarettir.

Mihrap, minber ve taç kapısı genel olarak sade olup beyaz mermerden özenli biçimde yapılmıştır. İhtişamlı taç kapısı, kitabesi, silmeleri, statikleri ile zarif ve özenlidir. Ayrıca ahşap pencere kanatları, 15. yy. ahşap künde-kari tekniğinin en güzel örneklerindedir.

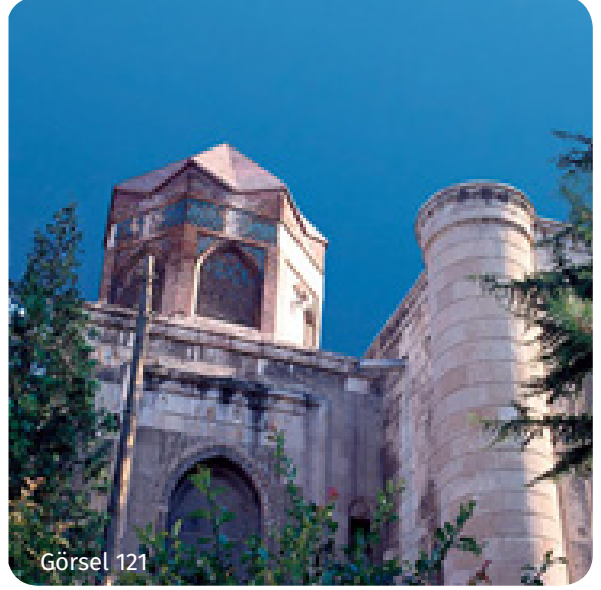
Caminin batısında, "U" planlı, revaklı, açık avlulu ve on sekiz hücreden ibaret medrese yer almaktadır. Yapı günümüzde İl Halk Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır.

Görsel 120

Gökmedrese Camii

1267 yılında Amasya Valisi Seyfettin Torumtay tarafından yaptırılmıştır. Cami, medrese ve mezar odası ile kapalı bir külliye şeklindedir. Yanında bulunan kümbet mavi renkte çinilerle süslendiğinden Gökmedrese adını almıştır. Sadece kesme taş mimarisi ve süslemeleri bakımından Anadolu'da eyvan biçimli portali olan bir camidir. Türbe tuğla ve tek renkli koyu yeşil çinilerden meydana gelmiş zikzak motiflidir. Cami, Anadolu Selçuklu sanatının en iyi temsilcisidir.

Görsel 121

Abidehatun Camii

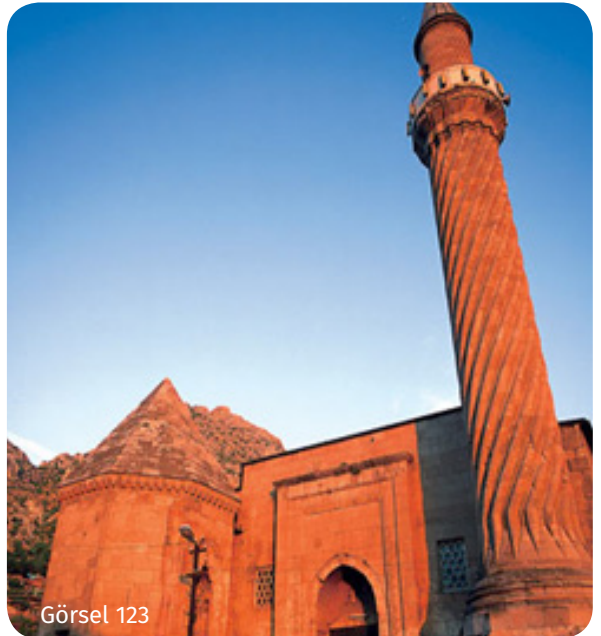
Sadrazam Kara Mustafa Paşa'nın annesi Abide Hatun tarafından 1680 yılında yaptırılmıştır. Merzifon ilçesinin Karamustafapaşa Köyü'ndedir. Dikdörtgen planlıdır. Ahşap cümle kapısı künkdekari tekniği ile yapılmıştır. Tavanı ve ahşap kirişleri doğal bitki ve çiçek motifleriyle süslüdür. Bezemeleri bakımından en güzel Osmanlı eseridir.

Görsel 122

Burmali Minare Camii

Selçuklu Sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında Vezir Necmeddin Ferruh Bey ve kardeşi Haznedar Yusuf tarafından yaptırılmıştır (1237-1247). Günümüzde orijinal görünümünü kaybetmiştir. Kible duvarlarına dikey uzanan ortada daha geniş üç nefi plana sahiptir. Orta nef (mihrap) önündeki daha büyük kubbe, yan kısımlar tonoz örtülüdür. Girişin sol tarafındaki cepheye bitişik sekizgen biçimli klasik Selçuklu kümbeti ve sonradan eklenmiş burmalı minaresi caminin önemli özelliklerindedir.

Görsel 123

Düşünelim-Tartışalım

Amasya Valisi Seyfettin Torumtay tarafından yaptırılan ve günümüzde kullanılan caminin adı nedir?

Görsel 124

Gümüşlü Camii

Taceddin Mahmut Çelebi tarafından 1326 yılında yaptırılan cami Amasya'daki Osmanlı Dönemi eserinden ilki olduğu için önem taşır. Kesme taştan kare plan şemasına sahip cami kiremit örtülü ahşap kubbe ile kapatılmıştır. Son cemaat yeri ahşap direkler üzerinde ve üçgen alınlıklı bir çatı ile örtülüdür. Revak kemerleri yıkılmış, kemer yastıkları ortadadır.

Görsel 125

Yörgüç Paşa Camii

Sultan II. Murat'ın vezirlerinden Atabey Abdullah oğlu Yörgüç Paşa tarafından 1428 yılında yaptırılmıştır. Kalıplar ve kemerler kahverengi taş ve beyaz mermerler periyodik olarak dizilmiştir. Giriş kapısının üstünde geometrik motifler ve çiçeklerle süslenmiş sağır pencerelerin altında gayet ustaca yazılmış bir kitabe yer alır.

Görsel 126

Çilehane

Yakup Paşa tarafından 1413 yılında yaptırılmıştır. Dikdörtgen plana sahip eserin beden duvarları moloz taştan inşa edilmiştir. Yapı, zaviye ve tekke olarak kullanılmıştır. İçerisinde türbe, mescit, divanhane ve ziyaret odaları mevcuttur.

Kara Mustafa Paşa Camii

Merzifon ilçe merkezinde yer alır. 1666 tarihinde yapılmıştır. Dış cephesi tamamıyla kesme taştan yapılmıştır. İbadet mekânının üzeri büyükçe bir kubbe ile örtülüdür. Sekizgen kubbe kasnağının köşe boşlukları yine sekizgen ağırlık kuleleri ile desteklenmiş ve estetik açıdan bir bütünlük sağlanmıştır.

1900'lü yıllarda sekizgen planda yapılan şadırvanın kalem işi süslemeleri Zileli Emin tarafından yapılmış olup, süslemelerde eski İstanbul tasvir edilmiştir.

Görsel 127

Şirvanlı (Azeriler) Camii

Beyazıt Paşa Mahallesi'ndedir. Karabağlı Şeyh Hacı Mahmut Efendi tarafından Azerbaycan'ın Şirvan kentinden toplanan yardımlarla 1876 yılında başlanmış ve 1895'te bitirilmiştir.

Kare planda olan caminin kuzey cephesinde dört sütunlu ve üç kemerli son cemaat yeri bulunmaktadır. Caminin doğusunda yine kare planlı fakat camiden daha küçük ve camiye bitişik türbe bulunmaktadır. Türbede Mir Hamza Niğari bulunmaktadır.

Görsel 128

Hatuniye Camii

Hatuniye Mahallesi'nde bulunmaktadır. Sultan II. Bayezit'in hanımı ve Şehzade Ahmet'in annesi Bülbül Hatun tarafından 1510 yılında yaptırılmıştır.

Görsel 129

Hızır Paşa Camii

Yörgüç Paşa'nın kardeşi Hayrüd-din Hızır Paşa tarafından 1466 yılında yaptırılmıştır. Cami, hamam, medrese ve şadırvandan oluşan bir külliye iken bugün sadece cami ve hamam ayakta kalmıştır.

Şamlar (Ayas Ağa) Camii

Şamlar Mahallesi'nde bulunmaktadır. Sultan II. Bayezit'in Kapu Ağası Ayas Ağa tarafından 1495 yılında yaptırılmıştır. Kare planda ve tek kubbeli olan caminin beden duvarları moloz taştan örülmüştür. Cami avlusunu üç taraftan medrese odaları çevirmektedir.

Kiları Selim Ağa Camii

Kiları Selim Ağa'nın 1484 yılında yaptırdığı cami Taş Han ile Bedesten arasındadır.

Saraçhane Camii

Camiyi 1372 yılında Amasya Emiri Şadgeldi Paşa yaptırmıştır.

Görsel 133

Sofular Camii

Sultan II. Bayezit döneminde, Beylerbeyi Abdullah Paşa tarafından 1502 yılında yaptırılmıştır. Camiyi yüksek kasnaklı bir kubbe örtmektedir. Caminin avlusunda Abdullah Paşa Türbesi bulunmaktadır.

Görsel 134

Merzifon Bozacı Camii

Gazi Mahbup Mahallesi'nde, Eski Buğday Pazarı civarında bulunan eser, XVI. yüzyıl eseridir. Kitabesi vardır. Bozacı Camii, kesme taştan yapılmış beden duvarları, sekizgen kasnaklı ve kiremitle örtülü kubbesi, üç kemerli ve kubbeli son cemaat yeri ile XVII. yüzyılın tipik eserleri arasında yer alır. Son cemaat yerine açılan giriş kapısı basık yay kemerli yapılmıştır. Caminin karşısında antik malzemelerin de kullanıldığı bir çeşme bulunmaktadır.

Görsel 135

Görsel 136

Merzifon Dobak Camii

Harmanlar Mahallesi'nde bulunan cami, kitabesine göre, 1188 h./1774 m. tarihinde Elhac Mustafa tarafından yaptırılmıştır.

Görsel 137

Merzifon Dönertaş Camii

Amasya'da Merzifon ilçesinde bulunan caminin kitabesi olmadığından hakkında fazla bilgi bulunmuyor ancak 16. yy.da yapıldığı sanılıyor. Zamanla birçok defa tamir gören eser ne yazık ki özgünlüğünü büyük ölçüde yitirmiş durumdadır.

Görsel 138

Gümüş Yeni Camii (Maden Camii)

Gümüşhacıköy ilçesi Gümüş kasabasının Maden Mahallesi'nde bulunan caminin orijinal hali 19. yy.ın ortalarında burada inşa edilmiş bir kilisedir. 1928 yılında Batı Trakya'dan buraya göç edenlerce orijinal yapısı korunarak camiye çevrilmiştir.

Köprüler

Alçak Köprü (Roma Dönemi)

Amasya il merkezinde Roma Dönemi'nden günümüze kalan tek köprüdür. Tamamı kesme taştan yapılmıştır. Zamanla ırmak seviyesinin yükselmesi ve ırmak yatağının dolması nedeniyle yüksekliğini kaybetmiş, bu nedenle halk arasında "Alçak Köprü" olarak anılmaya başlamıştır. 1855 yılına kadar bu köprüden yararlanılmıştır. Artık bu haliyle köprünün tehlike oluşturduğunu düşünen Ziya Paşa, taş köprünün üzerine ahşaptan ve on bir ayaklı bir başka köprü kurdurmuştur. 1881 yılında bu ahşap köprünün sele kapılması üzerine zamanın Amasya Mutasarrıfı Atıf Bey, kullanılmayan kilise taşlarından yararlanarak üstteki ikinci köprüyü daha sağlam bir biçimde yeniden yaptırmıştır.

Görsel 139

Köprü 1965 yılında beton ve demir bağlantılar ile güçlendirilmiştir. Günümüzde de yeniden restore edilerek yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken bir mekan haline gelmiştir.

Görsel 140

Görsel 141

Görsel 142

İltekin (Çağlayan) Köprüsü (1076)

Amasya il merkezine 5 km uzakta, Eryatağı sapağındadır. 1076 yılında Danişmend emirlerinden İltekin Gazi tarafından, daha önce orada bulunan bir köprü temel alınarak yaptırılmıştır. Yapıldığı dönemde, Amasya'nın kuşatılması için gerekli olan askeri gücün ulaşımını kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Tamamı kesme taşlardan oluşur. 6 yuvarlak kemer üzerine oturtulmuştur. 1984 yılında aslına uygun olarak restore edilmiştir.

Görsel 143

Künç Köprü

Selçuklu hükümdarı Sultan Mesud'un kızı Hundi Hatun tarafından yaptırılmıştır. Beyazıt Paşa ile Şamlar mahallelerini bağlar. Tamamen kesme taştan oluşur. Tipik bir Selçuklu eseri özelliği taşır. Üç büyük ayak üzerindeki geniş kemer açıklığı en büyük özelliğidir. Hundi Köprüsü zamanla halk ağzında "Kundi" son olarak da "Künç" biçimini almıştır.

Görsel 144

İstasyon (Meydan) Köprüsü

Ziya Paşa Bulvarı'nın bitimindeki köprüdür. Köprü ilk olarak Amasya Emiri Şagdeldi Paşa (1360-1382) zamanında yapılmıştır. 1824 yılındaki ırmak taşkınında büyük hasar gören köprü 1828'de yenilenmiştir. 1940'ta tekrar detaylı bir onarımdan geçmiştir.

Görsel 145

Helkis (Hükümet) Köprüsü

İlk olarak, iç kalenin Helkis Kapısı civarında yapılmış ahşap bir köprüydü. Yapılış tarihi kesin bilinmemekle beraber Roma Dönemi'nden itibaren kullanıldığı kabul edilir. Osmanlılar tarafından onarılmış ve uzun süre kullanılmıştır. 1938 yılında Vali Talat Öncel, ahşap köprüyü yıktırıp 1940 yılında beton olarak yeniden yaptırmıştır. Halk tarafından "Hükümet Köprüsü" olarak bilinir.

Madenüs Köprüsü

Halk dilinde “Maydonoz, Madenüs” olarak da bilinen Madenüs Köprüsü, Sultan Bayezit Camii önündedir. Mevlevi Tacibeyzade Sadi Çelebinin kızı Fatma Hatun tarafında 1485 yılında yaptırıldığı ileri sürülmüştür. Ama Roma Dönemi öncesinde yaptırılmış olması daha olasıdır. Çünkü geçmişte iç kaleye açılan kapılardan biri bu köprü ile bağlantılıdır. Ahşap bir köprü olduğu için defalarca sel sularına maruz kalmış ve zarar görmüştür. 1968 yılında meydana gelen ırmak taşkınında sele kapılarak yıkılmış, yerine beton ayaklı ve demir gövdeli yeni bir köprü yapılmıştır.

Düşünelim-Tartışalım

Amasya’da Türkler tarafından yapılan ilk köprünün adı nedir?

Türbeler

Halifet Gazi Türbesi

Danişmend Emiri Halifet Gazi adına yaptırılmıştır. Selçuklu Dönemi eseridir. Sekizgen planlıdır. Halifet Gazi'nin mezarı üzerinde Roma Dönemi'ne ait mermer bir lâhit bulunmaktadır.

Görsel 147

Cumudar Türbesi

Anadolu Nazırı Şehzade Cumudar için 1242 yılında, kare taban üzerine sekizgen planlı, kesme taş duvarlı olarak yaptırılmıştır. Burmalı Minare Camii bitişindedir.

Görsel 148

Torumtay Türbesi

Amasya Valisi Seyfeddin Torumtay tarafından 1278 tarihinde dikdörtgen planda iki katlı olarak kesme taştan yaptırılmıştır. Güney cephesi taş işçiliğinin en güzel örneklerini sergilemektedir. Gökmedrese karşısındadır.

Görsel 149

Hamdullah Efendi Türbesi

Pirler Parkı güneybatı ucundadır. 1847 yılında yaptırılmıştır. Kare planlı, tek kubbeli, kubbeye geçişler tromplu, kapı ve pencere söveleri düzgün kesme taş, duvarları ise moloz taş tekniği ile yapılmıştır.

Görsel 150

Görsel 151

Pir Sücaeddin İlyas Türbesi

Yukarı Pirlers Türbesi adıyla tanınan türbe, Pirlers Parkı içerisinde yer almaktadır. Gümüşlüzâde Ahmet Bey tarafından 1486 yılında yaptırılmıştır.

Pir Sücaeddin İlyas, damadı Pir Celaleddin Abdurrahman, torunu Pir Hayreddin Hızır Çelebi ve bunların aile üyeleri tarafından yaptırılmıştır.

Görsel 152

Şirvanlı İsmail Türbesi

Şirvanlızade Mehmed Rüştü Paşa tarafından 1870 yılında babası için yaptırılmıştır.

Görsel 153

Halkalı Evliya Türbesi

Yaptıranı bilinmeyen türbenin yapımı 15. yy. olarak belirlenmiştir. Dört ayak üzerine oturmuş bir kubbe ile güney cephesi dışında kenarları açık, baldaken tarzda inşa edilen türbede Şadgeldi Paşa'nın torunlarından Reis-ül Asker Burak Bey'in kızı Şahruz Hatun'un mezarı bulunmaktadır. Bazı kaynaklara göre türbenin alt kısmında bir mahzen ve içerisinde Şahruz Hatun'un mumyası vardır. Türbe içindeki sandukanın kuzeyinde eskiden bulunan iki siyah taş ve bu taşların kenarlarındaki halkalardan dolayı türbeye Halkalı Evliya Türbesi denmektedir.

Düşünelim-Tartışalım

Fatih Sultan Mehmet'in Hocası Akşemseddin'in babası olan Amasyalı evliya kimdir?

Kadılar Türbesi

14. yy.ın ikinci yarısında yapıldığı bilinen türbenin yaptıranı belli değildir. Halifet Gazi Türbesi'nin hemen karşısında bulunan iki türbeden biridir. Amasya'nın eski kadıları için yapıldığından Kadılar Türbesi denir.

Görsel 154

Şadgeldi Paşa Türbesi

Halifet Gazi Türbesi'nin karşısında, Kadılar Türbesi'nin güneybatısındadır. Yapısı Kadılar Türbesi'ne çok benzer. 14. yy.da inşa edilmiştir.

Görsel 155

Kurtboğan Türbesi

Türbe içindeki mezar Fatih Sultan Mehmet'in Hocası Akşemseddin'in babası Hamza Şami bin Mehmet'e aittir. Kurtboğan ismi ölümünden sonra yaşanan bir olaya dayanır.

Görsel 156

Bedesten ve Hanlar

Amasya'mız İpek Yolu'nun geçtiği yol üzerinde bulunması nedeniyle kervanların konaklamaları için hanlar, kervansaraylar ve bedestenler yapılmıştır.

Ezine Han

Amasya-Tokat karayolunun 35. km'sinde bulunan Ezinepazar beldesindedir. Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubad'ın hanımı Mahperi Hatun tarafından yaptırılmıştır. İç kısmı kemerli üç bölümden oluşup, tonoz örtülüdür. Osmanlı döneminde ve günümüzde yeniden onarım görmüştür.

Görsel 157

Merzifon Taş Han

Merzifon'da Bedesten ile karşı karşıya bulunan Taş Han, duvarları kesme taş ve tuğla hâsıllı, dörtgen planlı, iki katlıdır. Avlu kalın kesme taş sütunlu revaklarla çevrilidir. Kuzey cephede revakların önüne yapılmış olan yan yana iki zarif çeşme hanın içine ayrı bir güzellik katmaktadır.

Görsel 158

Düşünelim-Tartışalım

1. Bir yerde han bulunuyor olması oranın hangi alanda geliştiğinin göstergesidir?

Görsel 159

Amasya Taş Han

Bugün restore edilerek turizme kazandırılan Taş Han, 1699 yılında Mutasarrıf Rahtuvan Hacı Mehmet Paşa tarafından Mimar Mehmet Kalfa'ya yaptırılmıştır. Dışarıya doğru bir çıkıntı oluşturan ana giriş kapısı üzerinde ince uzun bir dikdörtgen içerisinde hanın kitabesi yer alır. Kitabenin ortasında ve kapı kemerinin kilit taşında birer rozet motifi görülmektedir. Kapının her iki yanına dükkânlar sıralanmıştır. Kapıdan girildiğinde etrafı farklı mekânlarla çevrelenmiş geniş bir avlu bulunur. İki katlı hanın ikinci katı bu avlunun kemerleri üzerine oturtulmuştur.

Görsel 160

Amasya Bedesteni

1483 yılında II. Bayezit'in kapu ağalarından Hüseyin Ağa tarafından yaptırılan bedesten, günümüze ilk haline göre önemli değişikliklere uğrayarak ulaşmıştır.

Amasya ve çevresinde birçok hayratı olan Hüseyin Ağa'nın, vakıflarına gelir sağlamak amacıyla inşa ettirdiği bedesten 1668 yılında yaşanan depremde büyük zarar görmüştür. Uzun süre belli bir onarım görmeyen bina 1865 yılında zamanın Amasya Mutasarrıfı Ziya Paşa'nın (Şair Ziya Paşa) Amasya'da başlattığı imar çalışmalarına dâhil edilmiştir. Ancak bu çalışmalarla bedesten yeniden ihya edilmemiş, aksine, üzerlerindeki kurşun kaplamaları sökülerek kubbeleri yıkılmış, yıkılan kubbelerin yerine yapılan çatıyla binanın üzeri kapatılmıştır. Fakat bu da uzun ömürlü olmamış, yapılan çatının bir süre sonra çökmesiyle bedesten uzun bir süre üzeri açık bir halde ayakta kalmaya çalışmıştır. Yıllar içerisinde harap hale gelen ve sadece beden duvarları sağlam kalabilen bedestenin Yeşilirmak'a yakın olan bölümü 1950'lerde yıkılarak yerine iş hanı yapılmıştır. Günümüzde tekrar restore edilmiştir.

Görsel 161

Merzifon Bedesteni

Merzifon ilçe merkezinde, Gazi Mahbup Mahallesi'nde yer alan bedestenin yaptıranı ve yapım yılı kesin olarak bilinmemesine rağmen mimari özellikleri 17. yy.da yapıldığını göstermektedir. Bu yüzyılda Kara Mustafa Paşa ile en hareketli zamanlarını yaşayan Merzifon'un bu canlılığının merkezi olan birkaç binadan biridir.

Görsel 162

Gümüşhacıköy Bedesteni

İlçe merkezinde, Hacıyahya Mahallesi'nde bulunan bedesten 1660 yılında kendi adına yapılmış olan caminin yanına bir de külliye yapılmasını isteyen Köprülü Mehmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Yapıldığı zamanda bir kervansaray ve bir bedestenden oluşan bu külliyenin kervansaray kısmı zaman içinde yıkılmış, bedesten kısmı ise önemli onarımlardan geçerek günümüze ulaşabilmiştir.

Hamamlar

Kumacık Hamamı

Beyazıt Paşa Mahallesi'nde, Künc Köprü hizasında bulunan hamam, 1495 yılında Kapu Ağası Ayas Ağa tarafından yaptırılmıştır. Moloz taş kullanılarak inşa edilen hamam geleneksel Osmanlı hamam mimarisine uygun bir şekilde soğukluk, ılıklik ve sıcaklık kısımlarından oluşur.

Görsel 163

Kara Mustafa Paşa Hamamı

Merzifon ilçesindeki hamam 1678 yılında Kara Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Görsel 164

Mehmet Paşa (Mustafa Bey) Hamamı

1436 yılında Yörgüç Paşa'nın oğlu Mustafa Bey tarafından yaptırılmıştır. Osmanlı hamam mimarisine uygun biçimde sıcaklık, ılıklik ve soğukluk bölümlerinden oluşur.

Görsel 165

Yıldız Hamamı

Çukur Hamam ya da Hatuniye Hamamı olarak da bilinen kare planlı, fenerli bir kubbe ile örtülüdür. 1510 yılında yapılmıştır. Kubbeli bir soyunmalık, soyunmalığın güneyinde soğukluk, bunun doğusunda tuvaletler ile batısında yer alan sıcaklık ve külhan (hamamın suyunun ısıtıldığı ocaklık) bölümlerinden oluşur.

Görsel 166

Kaplıcalar

Terziköy Kaplıcası

Amasya il merkezine bağlı Çivi köyü sınırları içinde, yemyeşil bir doğa parçasının tam ortasındadır. Amasya-Zile yolu yakınında yer alan ve il merkezine uzaklığı sadece 36 km olan kaplıcanın Roma Dönemi'nden bu yana kullanıldığı bu döneme ait kalıntılardan anlaşılmaktadır. 37-39 °C arasında değişen sıcaklığa sahip Terziköy termal suyunun banyo ve içme kürlerinin romatizma, mide, bağırsak, idrar yolu rahatsızlıkları, beslenme bozukluğu gibi hastalıkların tedavisinde olumlu etkileri olduğu bilinmektedir.

Gözlek Kaplıcası

Amasya-Çorum karayolunun 13. km'sinde yer alan Gözlek Kaplıcası 38-40 °C arasında değişen su sıcaklığıyla romatizmal rahatsızlıklar, bel ve eklem ağrıları, yumuşak doku hastalıkları, ameliyat sonrası hareketsizlik, genel stres bozuklukları, spor yaralanmaları ve daha birçok rahatsızlığın tedavisinde tamamlayıcı bir unsur olarak kullanılabilir niteliktedir.

Hamamözü Arkut Bey Kaplıcası

Amasya'ya 90 km mesafedeki Hamamözü ilçe merkezinde, Laçın yolu üzerinde bulunan kaplıcanın tarihi kesin olarak bilinmese de antik çağdan bu yana kullanıldığı düşünülmektedir. Bugünkü adını Selçuklu beylerinden Arkut Bey'den almıştır.

Sıcaklığı 42,5 °C civarında olan kaplıca suyunun kronik ağrılı romatizmal hastalıklara, sinir sistemi hastalıklarına, beyin çarpması sonucu oluşan felç ile çocuk felci sonrasında, kalp-damar ve tansiyon rahatsızlıklarında, ruhsal bozukluklarda, bel fıtığı veya siyatik sorunlarında, kadın hastalıklarında, hormon düzensizliğinde, cilt hastalıkları ve kepeklenmede yararlı özellikleri olduğu bilinmektedir.

Amasya'nın İnsan Hazinesi

Yeşilirmak'ın tarih boyunca içinden zümrüt gerdanlık gibi aktığı şehir-i Amasya 7.500 yıllık tarihi boyunca bilim, sanat, tarih, kültür, müzik ve spor alanında birçok önemli şahsiyet yetiştirerek insanlık mirasına önemli katkılar yapmıştır. Alanında yetkin cevherler yetiştirerek tarihe yön vermiş bir şehrimizdir. Şimdi Amasya'mızın yetiştirmiş olduğunu tarihi şahsiyetleri ve alanında ünlenmiş insanlarımızı tanıyalım.

Coğrafyanın Babası Strabon

Milattan 64 sene önce Amasya'da doğmuş ve öğrenimini bitirdikten sonra Mısır'a, İtalya'ya, daha birçok yere seyahat etmiş; ünlü coğrafyasını yazmaya başlamıştır.

Strabon, felsefe ve edebiyat derslerini okumuştur. Bu zatın coğrafyası eski zamanın en kıymetli eserlerindedir. Roma hükümdarı Petrik'in saltanatının sonlarına doğru Roma'da ölmüştür. Coğrafya ilminin büyük âlimlerinden sayılmaktadır.

Fatih Sultan Mehmet'in Hocası Akşemsettin

1389 senesinde Şam'da dünyaya gelmiştir. Asıl adı Şeyh Mehmet Şemsettin bin Hamza'dır. Baba soyu Hazreti Ebubekir'e dayanır. 15. yy.ın en büyük bilim adamı ve sufisi olan Akşemsettin, beyaz elbiseler giydiği ve saç, sakalı beyaz olduğu için "Akşemsettin/Akşeyh" ismini almıştır.

İstanbul'un manevi fatihi olarak anılır. İlk eğitimini babası Şeyh Hamza'dan almıştır. Zekâsı ve yeteneğiyle çevresini kendine hayran bırakmış, öyle ki yedi yaşında hafız olmuştur. Samsun'un Kavak bucağına yerleşerek Osmercik ve Amasya medreselerinde eğitimini tamamlamış, genç yaşta müderrisliğe (öğretmenliğe) yükselmiştir. Üstün zekâsı ve çalışkanlığı ile kısa sürede matematik, astronomi, tıp, eczacılık alanlarında kendini kanıtlayarak dönemin ünlü bilginlerinin arasına girmiştir.

Kısa sürede tasavvuf konusunda başarısını kanıtlayan Akşemsettin, ayrıca iyi bir hekimdir. O yıllarda "seretan" adıyla bilinen kanser hastalığı ve daha birçok bulaşıcı hastalık konusunda önemli çalışmalar yapmış, 400 yıl sonra keşfedilecek olan mikrobu Maddetül-Hayat adlı eserinde dile getirmiştir. Akşemsettin gösterdiği üstün başarılarından dolayı II. Murat tarafından oğlu II. Mehmet'e hocalık yapması için görevlendirilmiştir. II. Mehmet'e her konuda yol gösteren Akşemsettin, İstanbul'un fethinde de Sultan'ın yanındadır. Çocuklarıyla öğrencileriyle savaşa katılmıştır. Sultan ümitsizliğe kapılıp kuşatmayı kaldırmayı düşündüğünde dahi umudunu yitirmemiştir. Seferin en kritik zamanlarında Eyüp Sultan Hazretleri'nin kabrini bularak hem Sultan'ın hem de ordunun moralini yükseltmiştir.

Şehir fethedildiğinde Sultan'ın yanında şehre giren Akşemsettin'e şehir halkı tarafından hünkâr sanılarak çiçekler sunulur ancak Akşemsettin kabul etmeyerek hünkârı gösterir. Fatih Sultan Mehmet ise "Çiçekleri ona verin, o benim hocamdır." diyerek hocasına hürmetini sunar. Böylece şehre ilk giren, Akşemsettin olmuştur.

II. Mehmet, Ayasofya'da hutbesini okuyarak Akşemsettin'i imamete geçirmiş ve fethin ilk cuma namazını O kıldırıştır. Fetihden sonra Göynük'e giderek orada yaşamını sürdürmüş, yetmiş yaşında hayatını kaybetmiştir.

Görsel 167

Görsel 168

Sabuncuoğlu Şerefeddin

Fatih Sultan Mehmet döneminin en ünlü hekim ve cerrahlarından olan Sabuncuoğlu Şerefeddin 1386 yılında Amasya'da doğmuştur. Amasya'daki Bimarhane'de Burhaneddin Ahmed'den tıp eğitimi aldıktan sonra yine burada on yedi yaşında hekimlik yapmaya başlamıştır. Sabuncuoğlu Şerefeddin 14 yıl boyunca da Bimarhane'de çalışmalarını sürdürmüştür. Yaptığı çalışmalar sonucunda zamanla adı bütün Anadolu'da duyulmuştur. 1470 yılında Amasya'da vefat etmiştir.

Eserleri

Sabuncuoğlu Şerefeddin cerrahlık konusunda üç önemli eser yazmıştır. En önemli eseri, "Kitab-ı Cerrahiye-i al Haniye"dir. Konularını minyatürlerle anlatan ve Fatih Sultan Mehmet'e ithaf edilen bu kitap İslam tıbbına büyük bir yenilik getirmiştir. Uzun yıllar hekimlik yaptıktan sonra 1468 yılında "Mücerrabname" adlı eserini kaleme almıştır.

Kişiliği

Sabuncuoğlu Şerefeddin'in önemli özelliklerinden biri değişik deneyleri çeşitli hayvanlar üzerinde yaparak bilimsel sonuçlar elde etmesidir.

Düşünelim-Tartışalım

1. Amasyalı ünlü coğrafyacının adı nedir ve eserleriyle dünya bilimine nasıl katkıda bulunmuştur?
2. Amasya'da yetişmiş ilk cerrah olarak bilinen Sabuncuoğlu Şerefeddin hakkında bilgi veriniz.

Görsel 169

Hattatların Piri Şeyh Hamdullah

İslam yazı sanatını zirveye taşıyan hattat olarak tanınan Şeyh Hamdullah Amasya'da doğmuştur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte tarihçiler 1426-1429 olabileceğini kaydetmişlerdir. Şeyh Hamdullah, dini ilimleri ve edebi bilgileri devrinin meşhur âlimi Şehzade II. Bayezit ve Ahmed'in hocası Hatip Kasım Efendi'den tahsil etmiş, ileri seviyede Arapça öğrenmiştir. İlk hat hocası Sufi Yahya Çelebizade Ali Çelebi olmuştur. Onun Fatih Sultan Mehmet'e katip olması üzerine Amasya'da Hayrettin Halil Çelebi hocalığında yazı eğitimini tamamlamıştır. Şeyh Hamdullah asıl gelişmesini Yakut Musatsımi ve Abdullah Sayrafi'nin yazıları üzerinde yaptığı uzun çalışmalar sonucunda elde etmiştir.

Şeyh Hamdullah yazdığı yazı ve kendine has üslûbu ile "Kıblet-ül Küttab" diye anılmıştır. Yazı onun elinde o derece gelişip güzelleşmiştir ki zamanındaki ve daha sonraki hattatlar ona benzemeye çalışmışlarsa da sanatına yaklaşabilen çok az hattat olmuştur. II. Bayezit; şehzadeligi ve Amasya valiliği sırasında Şeyh Hamdullah ile yakından ilgilenmiş, hatta Hamdullah'ın yazı hokkasını kendi elinde tutarak üstada hizmette bulunmuştur. Davetlerde de en yakınında oturmuş, diğer misafirlerden üstün tutmuştur.

Görsel 170

Görsel 171

II. Bayezit, Şeyh Hamdullah'ı İstanbul'a Davet Ediyor

1481'de Fatih Sultan Mehmed Han'ın vefatı üzerine tahta davet edilen Şehzade Bayezit, Amasya'dan ayrılırken hocası Şeyh Hamdullah'ı İstanbul'a davet etmiş. Bayezit Han'ın saltanat tahtına çıkmasından bir süre sonra Hamdullah İstanbul'a gitmiş, Amasya'da iken arkadaşlık yaptığı Hattat Abdullah ve Hattat Cemaleddin Amasi'nin evine misafir olmuştur. Hocasının İstanbul'a geldiğini işiten Sultan Bayezit; Şeyh'e olan muhabbetinden, ona yakın olmak ve sohbetinde bulunmak için sarayın harem dairesi civarında oda tahsis etmiştir. Daha sonra Şeyh Hamdullah, saraya kâtip ve saray hüddamlığına muallim tâyin edilmiştir.

Şeyh Hamdullah'ın Okçuluğu

Hattatların piri Şeyh Hamdullah, "şeyh" unvanını ok atıcılığından almıştır. Ok ve yay yapmakta meşhur olan Şeyh Hamdullah iyi bir ok atıcısı olduğunu 1.100 adımlık atışıyla göstermiştir. Atıcılar arasında ok atış rekoru kıırarak menzil sahibi üstat olmuştur. Bu başarıları sebebiyle Padişah II. Bayezit tarafından Mahmud ve Hamza Dede'den sonra Ok Meydanı Atıcılar Tekkesi Şeyhliği'ne tayin edilmiştir.

Şeyh Hamdullah aynı zamanda iyi bir terzidir. Diktiği kaftanların dikiş yerlerini bulmakta zorlukta çekilirmiş. II. Bayezit'in şehzadeligi sırasında Şeyh Hamdullah kendi elleri ile diktiği ve hediye olarak verdiği kaftanda dikiş yerleri gizlenmiştir.

Son Yılları ve Ölümü

II. Bayezit'in vefatından sonra oğlu Sultan Selim zamanında 8 yıl tamamen inzivaya çekilmiştir. Hem talebe yetiştirmiş, hem de manevi terbiyesine girmiş müritlerini irşat ederek günlerini geçirmiştir. Kanuni Sultan Süleyman Han'ın tahta çıkması ile tekrar padişahın teveccühüne mazhar olmuş ve 1526 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Şeyh Hamdullah'ın mezarı Karacaahmet'tedir.

Eserleri

Şeyh Hamdullah hayata veda ettiği zaman, geride 30 Mushâf-ı Şerif, 50 En'am-ı Şerif ve cüz, 121 mûrakka ve kıt'a, 8 ilmi eser, 6 dua mecmuası bırakmıştır. İlim ve sanat dünyamıza bilhassa altı çeşit yazıda eserler vermiştir. Mimaride tezyini bir unsur olan celi yazılarla pek az meşgul olmakla beraber bilinen celi yazıları İstanbul Firûz Ağa Camii, Davut Paşa Camii, Bayezit Camii kitabeleri ile Edirne Bayezit Camii kitabeleri onun eseridir.

Görsel 172

Örnek Haber

Şeyh Hamdullah Yazı Tarihi ve Hüsn-i Hat Müzesi Ziyarete Açıldı

Amasya Belediyesi tarafından "Hattatların Piri" Şeyh Hamdullah adına kurulan Şeyh Hamdullah Yazı Tarihi ve Hüsn-i Hat Müzesi ziyarete açıldı.

Türk-İslam sanatı içinde yer alan hat sanatına yön verip kriterlerini ortaya koyanların başında gelen ve dünya üzerinde hat sanatıyla ilgilenen herkes tarafından çok iyi bilinerek üstat olarak kabul edilen Amasyalı Şeyh Hamdullah'ın adının verildiği müzede incelemelerde bulunan Belediye Başkanı'mız:

"Tarihin her döneminde ayrı bir medeniyetin izlerini tanıtan Amasya'mıza Şeyh Hamdullah Yazı Tarihi ve Hüsn-i Hat Müzesi'ni kazandırmanın mutluluğunuz yaşıyoruz. Müzemiz bugün itibari ile ziyaretçilerimizin hizmetine açıldı, 1 Eylül 2018 tarihinde ise resmi açılışını gerçekleştireceğiz. Şeyh Hamdullah Yazı Tarihi ve Hüsn-i Hat Müzesi'nin şehrimize hayırlı olmasını diliyorum." dedi.

Şehzadeler

Osmanlı şehzadelerinin ilk eğitimlerini aldıkları, valilik yaptıktan sonra da devletin başına “padişah” olarak geçmeleri ayrı bir değer taşır. Bunun için kent “Şehzadeler Şehri” olarak bilinir.

Görsel 173

Amasya, 183 yıl devletin başına “Padişah” yetiştirdi.

Çok sayıda şehzade Amasya’da dünyaya geldi.

İlk eğitimlerini burada aldılar ve devlet yönetimini burada öğrendiler.

Amasya’da 12 şehzade “Sancakbeyi” olarak görev yaptı.

Bunların 6’sı padişah olarak tahta çıktı.

Amasya'nın Bu Unvanı Almasındaki Özelliği Nedir?

Osmanlı, Anadolu'da ele geçirdiği topraklar üzerinde icabına göre güney, doğu ve batıda elde ettiği mühim şehir ve kasabalarda ihtiyaç üzerine birer bölgeyi üs yaparak kuvvetlendirmişlerdir. Kendi şehzadelerinden birini vali yapmak suretiyle de o bölgeyi ilhak ettiklerini göstermişlerdir. Bu şehirler doğuda Amasya, batıda Manisa ve güneyde Konya olmak üzere üç şehir "Sancak" yapılmıştır. İşte bu şehirler arasında yer alan Amasya, diğer sancaklardan ayrıcalıklıydı. Devletin doğu sınırı "serhat şehri" olma özelliğine sahipti. Osmanlının sınırlarının genişlemesi Amasya'nın bu özelliğini bozmadı. Bu sefer kültür birikimi ve stratejik konumu öne çıktı.

Devletin Bir Numunesi

Amasya'yı fetheden Osmanlı, gelenekleri doğrultusunda beyliklerden ele geçirdikleri sınır şehrini "Sancak" yapar ve buraya padişahın oğlunu muazzam bir güç ile gönderirlerdi. Bundan dolayı şehzadeler "Sancakbeyi" olarak atandığı zaman devletin merkezi yönetiminin küçük bir numunesi şehirde kurulmuş oluyordu. Şehzade ile birlikte vezir makamında lala, nişancı, defterdar, reis'ülküttab, çavuşbaşı, kapucular kethüdası, divan kâtibi bulunur ve bunlardan başka tabip, cerrah, göz hekimisi, kapucubaşı, emir-i alem, imir-i ahur ile şehzadenin hocası, matbah emini, arpa emini, çeşnigir başı, çeşnigirler, divan çavuşları, sipahiler, silahdarlar, ulufeciler, asker ve ağalar, çadır mehterleri, ruznameci ile birlikte imam ve müezzine kadar pek çok maaşlı memur sancakta görev yapmak üzere şehzade ile birlikte şehre yerleşmekteydi.

Yükseliş Dönemindeki Bütün Padişahlar Amasya'da Yetişti

Pek çok sifata sahip olan Amasya'ya en çok yakışan ve kabul göreni hiç kuşkusuz "Şehzadeler Şehri"dir. Zira Osmanlı'nın yükseliş döneminden itibaren tahta çıkan bütün padişahların kader çizgisi Amasya'da birleşmiştir. Yıldırım Bayezit ile başlayan bu süreç Çelebi Mehmed, II. Murat, Şehzade Alaeddin, Fatih Sultan Mehmed, II. Bayezit, Şehzade Ahmed, Kanuni Sultan Süleyman'ın iki şehzadesi Şehzade Mustafa ve Şehzade Bayezit ile bu gelenek sürdürülmüştür. Şehzadelerin sancağa gönderilme gelenekleri zayıfladığında devlet otoritesinde de zayıflamalar başgösterdi. Amasya'nın "Sancak"lıktan çıkarılması devletin otoritesinde bir boşluk meydana getirmiştir. Nihayet 1567'de son defa bir şehzade Amasya'ya vali olarak atanmıştır. Şehzade Murad'ın (III. Murad) Amasya valiliği ile bu süreç noktalanmıştır.

Bilim, Sanat ve Devlet Adamlarının Toplandığı Yer Oldu

Şehzadelerin eğitimine büyük önem veren sultanlar, zamanın en bilgili lala ve hocalarını çocuklarının yetiştirilmelerinde görevlendirirlerdi. Bu sebeple yüzyıllardır pek çok kıymetli bilim adamı, sanat erbabı ve dini alanda ulema olanlar Amasya'da toplandılar. Bundan dolayıdır ki Amasya başlı başına bir kültür şehri ol-

muştur. Amasya'ya bu sebepten “Bağdadü'r-Rûm” denilmiştir. Bağdat İslam âlimlerinin merkezi olması gibi Anadolu'da Amasya en meşhur âlimlerin merkezi olmuştur.

Selçuklu ve Osmanlılar zamanında pek çok şehzadenin ikamet yeri olması bakımından Amasya'ya bazı kaynaklarda “Darul-İzz (İzzet ve saadet yurdu, merkezi)” adı verilmiştir.

Amasya'da Valilik Yapan Şehzadeler

Amasya'yı öne çıkaran Osmanlı sultanlarının Amasya'da keşişen kader çizgileri:

(1386-?)	Yıldırım Bayezit (I. Bayezit)
(1389-1402)	Çelebi Mehmed (I. Mehmed)
(1415-1421)	Şehzade Murad (II. Murad)
(1435-?)	Şehzade Ahmed Çelebi
(1438-?)	Şehzade Mehmed (Fatih)
(1442-?)	Şehzade Alaeddin
(1454-1481)	Şehzade Bayezit
(1481-1511)	Şehzade Ahmed
(1511-1512)	Şehzade Murad
(1538-1552)	Şehzade Mustafa
(1557-1558)	Şehzade Bayezit
(1566-?)	Şehzade Murad (III. Murad)

Şehzadeler Amasya'da Kaç Yıl Kaldılar?

Şehzade Yıldırım Bayezit zamanında Osmanlı topraklarına katılan Amasya'da Sancakbeyi olarak en uzun süreli görev yapan Şehzade II. Bayezit'in oğlu Şehzade Ahmed olmuştur. 33 yıl Amasya'da valilik yapmıştır. Şehzade Ahmed'in babası II. Bayezit de 27 yıl Amasya'da kalmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa 15 yıl, Çelebi Mehmed'in oğlu II. Murad 6 yıl, Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Bayezit 4 yıl, Yıldırım Bayezit'in oğlu Çelebi Mehmed 3 yıl, II. Selim'in oğlu III. Murad 1,5 yıl, II. Murad'ın Şehzadeleri Ahmed Çelebi, Fatih Sultan Mehmed ve Şehzade Alaeddin de bir yıldan daha az bir süre Amasya'da valilik yapmışlardır.

Amasya'da Doğan ve Osmanlı Tahtına Geçen Şehzadeler

Çelebi Mehmed'in Amasya valiliği sırasında dünyaya gelen oğlu Şehzade Murad (II. Murad) ve II. Bayezit'in oğlu Şehzade Selim (Yavuz Selim) Amasya'da dünyaya gelmişlerdir.

Şehzadeler Nerede İkamet Etiler?

Bugün Saraydüzü Mevkii adı verilen ve Vali Konağı'nın da yer aldığı mevkiiler Osmanlı Şehzadelerinin ikamet ettikleri yerlerdi. Bu bölge; havasının güzel, kaynak sularının zengin olması, Amasya'ya hâkim bir konumda bulunması nedeniyle şehrin kontrol altında tutulmasına olanak sağladığı için tercih edilmiştir. Bugün de bu mevkiinin adı eski günlerin ihtişamını hatırlatır nitelikte olup "Saraydüzü" adı ile anılmaktadır.

Padişah Olan Şehzadeler Buradan Ayrılırken Yanlarında Birçok Amasyalıyı Beraberlerinde Götürdüler

Şehzadeler Osmanlı tahtına geçmek için Amasya'dan giderken birçok kişiyle birlikte hareket etmişlerdir. Bunların arasında birbirinden kıymetli şahsiyetleri de beraberinde zamanına göre başkent olan şehirlere Bursa, Edirne veya İstanbul'a götürmüşlerdir.

Fatih Sultan Mehmed'in Hocası Akşemseddin, II. Bayezit ve Yavuz Sultan Selim zamanında yaşamış tefsir, fıkıh ve kelam âlimlerinin büyüklerinden ve Rumeli Kadiaskeri Müeyyedzade Abdurrahman Çelebi, II. Bayezit tahta geçtikten sonra İstanbul'a davet ettiği hocası Hattatların ve Okçuların Piri olan Şeyh Hamdullah, Yavuz Selim döneminde Anadolu Kazaskeri ve daha sonra Şeyhülislam olan Kemalpaşazade, Kanuni Sultan Süleyman zamanında Vezir-i Azam Piri Mehmed Paşa, Şeyhülislam Zembilli Ali Efendi, İslam Tarihi yazarı Mustafa Cenabi, Fatih ve Yavuz dönemlerinde yaşamış tıp ilmi ve dil konusunda kıymetli eserler vermiş olan Halimi Çelebi bunlardan bazılarıdır.

Çelebi Mehmed, Sultanlığını Amasya'dan İlân Etti

Çelebi Mehmed, 1402'de Ankara Savaşı'nda Timur'a yenilen babası Yıldırım Bayezit'in ardından devletin dağılan otoritesini yeniden kurmak için Amasya'yı merkez olarak kullandı. "Osmanlının ikinci defa kuruluşu" şeklinde değerlendirilen bu dönemde Çelebi Mehmed, kardeşleri ile yaptığı mücadele sırasında kendini "sultan" ilan etmiştir. 1406'da Amasya'da adına akçeler (para) bastırılmış ve akçeler üzerinde "Es Sultan-ülâzam (En büyük sultan)" unvanını yazdırmıştır.

Kanuni Sultan Süleyman 7 ay 22 Gün Devleti Amasya'dan İdare Etti

Kanuni Sultan Süleyman, 1554 yılında çıktığı İran seferi dönüşünde Amasya'da kaldı. 30 Ekim 1554'te Amasya'ya geldi ve 21 Haziran 1555'te ayrıldı. 7 ay 22 gün süre ile devleti Amasya'dan idare etti. İran ile Osmanlı arasında 1 Haziran 1555'te imzalan barış anlaşmasını da burada yaptı. Avrupa'dan gelen elçileri Amasya'da kabul etti. Avusturya sefirini burada günlerce beklettikten sonra huzura kabul etti ve iki devlet arasında barışın sürmesi yönünde anlaşma imzaladı.

Amasya'da Son Şehzade

Şehzadelerin sancağa çıkarılmaları geleneğinin devam ettirilmesine son verilene kadar şehzadeler Amasya'ya gelmiştir. Bu geleneğin en son temsilcisi II. Selim'in oğlu Şehzade Murad (III. Murat) oldu. 1567 yılında Manisa Sancakbeyliği'nden Amasya'ya gönderildi. Bu sırada 21 yaşındaydı. 1,5 yıl Amasya Valiliği yaptı.

Şehzade Murat, Amasya'da Sancakbeyliği (valilik) yapan şehzadelerin son halkasını teşkil etmektedir. Şehzade Murad'ın Amasya'dan ayrılış tarihi 1568-69 yıllarını göstermektedir. Bu tarih Osmanlı'nın Yükseliş Dönemi'nin tamamlandığı "Duraklama Dönemi" diye isimlendirilen zaman dilimine işaret etmektedir.

Amasya'nın 1386 yılında başlayan "Şehzade Sancağı" olma özelliği de 1569'da noktalanmıştır.

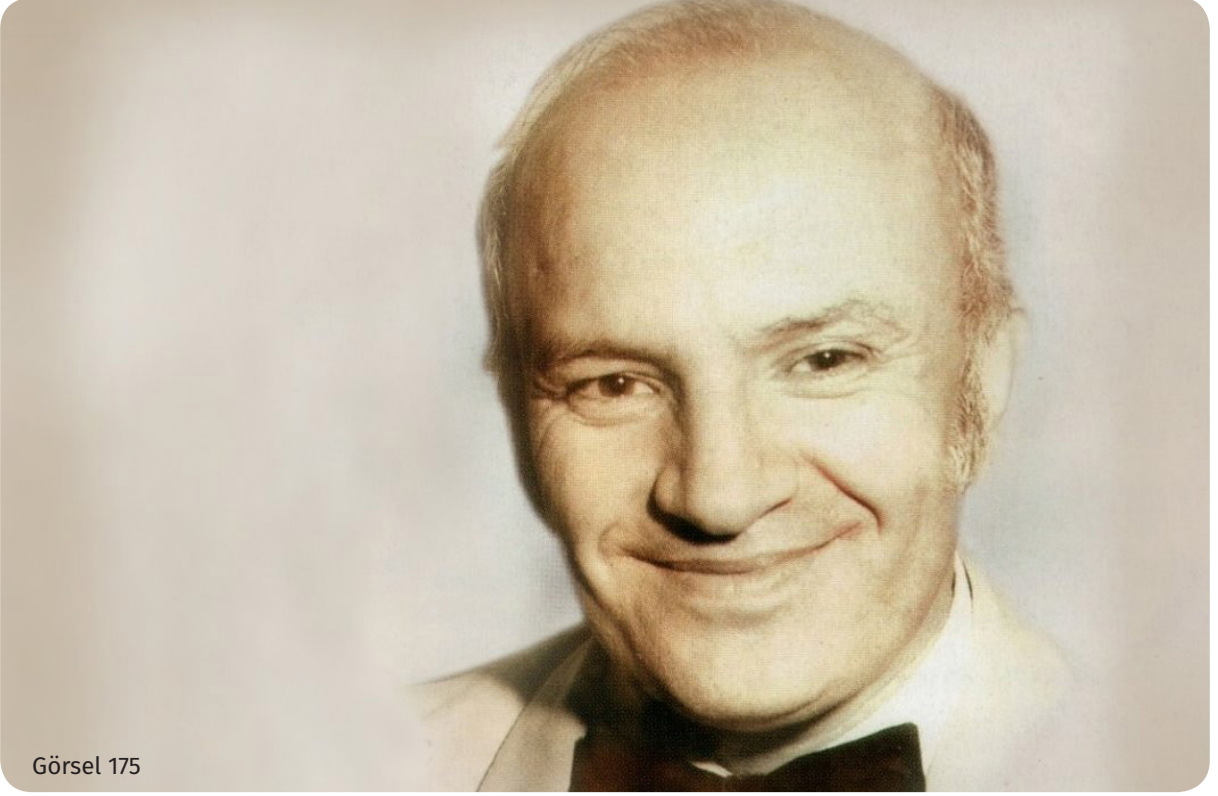

Görsel 174

İlk Kadın Divan Şairi Mihri Hatun

1460 ya da 1461'de Amasya'da doğduğu tahmin edilmektedir. 1506'da Amasya'da öldü. Asıl adı Mihrünnisa ya da Fahrünnisa. "Mihrî" mahlasını kendisi de bir şair olan babası Mehmet Çelebi bin Yahya'dan (Belâyî) aldı. Hiç evlenmedi. Sultan II. Bayezit ve oğlu Şehzade Ahmed'in Amasya Valiliği sırasında kentte toplanan bilgin ve sanatkarların meclislerine katıldı. Mihrî Hatun, Zeynep Hatun'la birlikte adı bilinen ilk Türk kadın şairlerindendir.

Güzelliğiyle bölgede ün salan Mihri Hatun, sade bir dille yazdığı kaside ve gazelleriyle tanınır. Mihri Hanım Divanı adlı eseri 1967'de Moskova'da basıldı.

Görsel 175

Türk Sanat Müziğinin Üstadı; İrfan Özbakır

1926 yılında Amasya’da dünyaya gelen İrfan Özbakır, ilköğrenimini burada tamamladı. Küçük yaşta fark edilen musiki yeteneği nedeniyle Amasya’da Ali Şener, Mustafa Türköver ve Rasim İstanbul’dan ders aldı. İstanbul’da vatanî görevini yaparken ünlü isimleri tanıma olanağı bularak İstanbul Belediye Konservatuvarı’na girdi. Şefik Hürmeriç, Cavit Ongun, Kemal Gürses gibi hocalardan aldığı derstlerle usul, makam, nazariye, edebiyat, solfej ve repertuar bilgilerini güçlendirdi.

İstanbul Radyosu’nda 7 yıl süreyle fasıl heyetinde çalışan Özbakır, uzun yıllar solistlere uduyla eşlik etti. 1960 yılında Yüksel Hanım’la evlenen Özbakır’ın Ümit ve Bilgehan isimli iki çocuğu vardır.

Ayşe Tunalı, Sinan Özen, Emel Sayın, Muazzez Ersoy gibi ünlülere ders veren, Türk Sanat Müziği’ne sayısız eser kazandıran, 500’ün üzerinde bestesi bulunan İrfan Özbakır, Marmaris’in Armutalan beldesindeki evinde geçirdiği kalp krizi sonucu 14 Aralık 2003’te hayatını kaybetti.

İrfan Özbakır’ın en bilinen eserleri arasında “Sensiz Kalan Gönlümde”, “Ömrümce Hep Adım Adım, Her Yerde Hep Seni Aradım”, “Gülünce Gözlerinin İçi Gülüyor”, “Pişman Olur da Bir Gün”, “Şarkımı Senin İçin Yazdığımı Bilseydin”, “Kim Demiş ki Sevgiler Ayrılıkla Biter” yer alıyor.

Yöresel Halk Oyunları

Görsel 176

Halk Oyunları içinde barındırdığı melodi, ritim ve hareket yapısı ile bireyin bedensel ve ruhsal gelişiminde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Birlikte oynamanın avantajı ile kişiye kaynaşmayı, beraber hareket etmeyi, paylaşmayı ve kendini ifade etmeyi öğreten halk oyunlarının bu özelliklerinden yola çıkarak, uygulanacak etkinliklerle ülkemiz insanının bireysel gelişiminin yanı sıra toplumsal gelişiminin de sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Kültür ve medeniyetler beşiği olan Türkiye'nin hemen hemen her yöresinde ayrı oyunlar, ayrı giysiler ve ayrı müziklere rastlanmaktadır. Bu da yurdun bu alanındaki zenginliğinin bir göstergesidir. Amasya da bu şehirlerden bir tanesidir.

Amasya'da halk oyunları genellikle düğünlerde, kına gecelerinde, özel gecelerde ve askere gidecek gençler uğurlanırken oynanmaktadır. En çok oynanan oyunlar ise şöyledir:

Yelleme

Bu oyun daha çok askere gidecek gençler tarafından oynanır. Özünde yiğitlik duygusu taşımaktadır.

Mahir Çavuş

Mahir Çavuş, Amasya'nın Göynücek ilçesinde yaşamış olan bir yiğittir. İlçenin bir köyünde yaşayan bir kıza sevdalıdır. Onların sevgisine ithaf edilen bu oyun, yöre halkı tarafından halen oynanmakta, benimsenip sevilmektedir.

Sim Sim

Ateş etrafında dolanarak bir el arkada, diğeri havaya kaldırılarak davul-zurna eşliğinde oynanır. Diğer oyuncu kendini göstermeden ortada oynayan kişiye vurarak kovmak amacıyla, nara atarak hızlı bir şekilde oyuna girer ve gösterisini yapar. Burada önemli olan, oyuncunun hareketlerinin çabukluğu ve oyunundaki estetiklerdir. Ayrıca, anlaşan iki oyuncu karşılıklı gösteri yaparlar.

Diğer Halk Oyunları

Narilli (Narey)	Kasap Oyunu	Manili	Mektepli
Topal Kız (Sııklı)	Temürağa	Dallihe	Yanlama
Noktalı	Küstahlı	Esen Yel	Canlandırma
Karlıdağlar	Semah	Tamzara	Burçak Tarlası
Köroğlu Halayı	Çerkes Halayı	Oduncular	Amasya Ağırlaması
Tanakul	Düz Ağırlama	Hoşbilezik	Sarıköz

Düşünelim-Tartışalım

Amasya'nın en meşhur halk oyununun adı nedir?

Amasya Yöresel Örf ve Adetleri

Düğün Adetleri

Bir genç evlenme isteğini ailesine hissettirebilmek için babasının ayakkabısının birisini ters çevirir, bazen de ayakkabıyı kapı eşiğine çivi ile çakar veya baba yanında iken ayakkabısını ters giyer (sağ ayakkabı sola, sol da ayakkabı sağa). Bu, “Beni Evlendirin.” anlamına gelir.

Genç kızlar, evlenme isteklerini bazen davranışlarındaki canlılıkla bazen de aile fertleriyle geçimsizlik olarak dışa vururlar. Evlenemeyen kızların kısmetlerinin bağlı olduğuna inanılır ve açılması için evliyalara gidilip dua edilir. Cuma günleri salâ vakti kilit açılır. (Bahtım böyle açılısın diye.)

Evlenecek çağa gelmiş erkek için düşünülen kızın evine gidilir. Öncelikle kızıdan su istenir; bardağın ve halıların temizliğine, evin düzenine bakılır. İzlenim olumlu ve gençler de birbirini beğenmişse birkaç gün sonra dünür gidilir ve buna “dünür düşme” denir.

Erkek tarafının aile büyükleri, oğullarına istemeyi düşündükleri kız evine giderler. Yapılan sohbet içerisinde en yaşlı kişi konuya girer ve “Allah’ın emri Peygamberin kavliyle kızınızı oğlumuz istiyoruz.” der. Kız evi de “Kısmetse olur.” der. Ancak kız hemen verilmez, birkaç kez gidilir. Kız evi, kızı vermeye niyetliyse erkek tarafını araştırıp soruşturduktan sonra uygun görülürse gelmeleri için erkek tarafına haber gönderilir.

Söz Kesme

Kız evinin davetinden sonra erkek tarafı aile büyükleri bir araya gelerek kız evine giderler. Bu toplantıda gelin ve damada “söz yüzükleri” takılır. Nişan, düğün tarihleri ve istekler konuşulur, karara bağlanır. Söz kesildikten sonra gelin ve damat adayı tarafından orada bulunanların elleri öpülür, dualar okunur. Bütün işlerin tatlılıkla gitmesi için şerbet içilir veya lokum yenir.

Eksik Görme

Gelin ve damat adayı, aileleriyle birlikte alışverişe çıkarlar. Takı ve eşyaların yanında, nişan kıyafeti ve düğün için gelinlik, ayrıca kız tarafının yakınlarına da hediyelik gömlek, elbiselik, çorap vs. alınır. Buna “eksik görme” denir.

Nişan

Genellikle hafta sonları kız evinde yapılır. Nişana davet için, erkek evinden birisi çıkar ve davet ettiği her eve bir şeker veya davetiye verir. Daveti yapan kişiye “okuyucu” denir.

Kız evinde gelenlere yemekler verilir. Getirilen hediyeler sesi gür biri tarafından bağırlarak çevreye duyurulup orta bir yerde oturan gelinin başında çevrilir (töre çevrilmesi), takılar takılır. Nişanlılık süresinde, dini bayram olursa kız evine kurbanlık ve hediyeler gönderilir.

Kına Gecesi

Cumartesi akşamı kız evinde kına gecesi yapılır. Kızın annesi tarafından karılan kına, bir tepsi ortasına konulup etrafına mumlar dikilir. Bulunulan mekânın orta kısmına oturan geline kına seti giydirildikten sonra kına türküleri ve ilahiler söyleyerek gelin ağılatılır. Daha sonra gelinin avucuna altın koyularak kına yakılır.

Davul zurna eşliğinde damatla birlikte kız evine kına almaya gelinir. Karılmış olarak hazır duran kına, etrafında mumlar, çerez, havlu ve mendil konulan tepsi içerisinde damadın sağdıcına verilir. Kına alındıktan sonra (köy ise kız evinden bir de tavuk alınarak) oynaya oynaya erkek evine dönlür.

Damat Kınası

Damada kına yakılırken sağdıc parmağını kınaya banarak elini yukarı kaldırır, bir iki üç diye saydıktan sonra bekâr gençler kınalı parmağa ulaşmaya çalışırlar. Kim önce kınayı almışsa ilk onun evleneceğine inanılır. Kalan kına damadın arkadaşlarına dağıtılır (Darısı bekârların başına olsun diye). Kına gecesinde gelinin ve damadın yanında arkadaşları kalır. Bu gecede gelinin ve damadın ayakkabılarının altına bekârın isimleri yazılır, kimin ismi silinirse onun evleneceğine inanılır.

Gelin Alma

Gelin getirmek üzere gelin arabası süslenir. Akriba, arkadaş, komşu ve ahbablara ait araçlardan oluşan konvoyla, gelin evine hareket edilir. Kız evince, gelen araçlara yemeni, şifon, havlu gibi hediyelik takılır.

Gelin çeyizi yüklenirken alınan “müjde yastığı” damat evine getirilip (Gelin geliyor anlamındadır) evde bekleyen kaynanaya verilir.

Gelinin beline, erkek kardeşi kırmızı “kardeş kuşağını” bağlar. Gelin, yakınları ile vedalaştıktan sonra babası tarafından erkek tarafına teslim edilir ve dualar okunur. Gelin gezdirilerek damadın evine getirilir. Kaynata, bahşış vermeden gelin arabadan inmez. Gelin eve girmeden, damat yüksek bir yerden gelinin üzerine çerez ve bozuk para serper veya kaynana içinde bozuk para bulunan bir çömleği kırar. Gelin, kuzu postuna bastırılır. Eline verilen yağı, kapı eşiğine sürer. Üzerine basıp geçmesi için ayağının altına demir leğen konulur.

Düğün

Erkek evinde davul-zurna ekibi cuma gününden itibaren çalmaya başlar. Düğün evinin belli olması için uygun bir yere bayrak asılır. Gelen misafirlere yemek ikram edilir. Buna danışık yedirme denir.

Cumartesi günü köyde ise geniş bir mekan, şehirde ise düğün salonunda kız ve erkek tarafları bir araya gelir. Müzik eşliğinde eğlenilir, davetlilere ikramlar yapılır. Düğün, gelin ve damada takı takılması ile son bulur.

Asker Uğurlama

Askere gidecek gençleri haftalar öncesi akraba, komşu ve ahbablar sırayla yemeğe davet eder, harçlık, giyecek gibi hediyeler verirler. Gençler askere gidecekleri gün bütün yakınları tarafından davul-zurna eşliğinde halaylarla, dualarla uğurlanırlar.

Sünnet Düğünü

Sünnet düğünleri genellikle hafta sonları yapılır. Sünnet olacak çocuk hama götürülür. Sünnet elbisesi giydirilir. Gelen davetlilerle birlikte araç konvoyu oluşturulur. Sünnet olacak çocuğa ve arkadaşlarına çevre gezisi yaptırıldıktan sonra eve getirilerek sünneti yapılır. Gelen davetliler, çocuğu ziyaret ederek hediyelerini verirler. Yemekler ikram edilir, sazlı sözlü eğlenceler yapılır. Ayrıca mevlit okutarak sünnet yapanlar da vardır.

Türkiye'nin her yerinde değişik kız isteme, nişan ve düğün adetleri vardır. Amasya'nın da kendine has eğlenceleri vardır. Özellikle köy düğünleri üç gün sürmekte ve köy halkı için büyük eğlenceye dönüşmektedir.

Efsaneler

Hazırlık Çalışmaları

1. Efsane ne demektir? Açıklayınız.
2. Amasya'nın en çok bilinen efsanesi hangisidir? Bildiğiniz kadarıyla anlatınız.

Amasya'da yüzyıllardır anlatılagelen efsaneler vardır. Ferhat ile Şirin, Güzelce Kız (Aynalı Mağara), Kurtboğan, İğneci Baba, Serçoban, Lokman Hekim ünlü olanlarıdır.

Görsel 177

Ferhat ile Şirin Efsanesi

Ferhat, nakkaşlık yapan, Şirin'e sevdalı yiğit bir delikanlıdır. Saraylar süsler, fırçasından dökülen zarafetin Şirin'e olan duygularının ifadesi olduğu söylenir.

Ferhat, Amasya Sultanı Mehmene Banu'ya kız kardeşi Şirin için dünürücü gönderir. Sultan, Şirin'i vermek istemediği için Ferhat'tan olmayacak bir iş ister. "Şehre suyu getir, Şirin'i vereyim." der. Fakat su Şahinkayası denen uzak mı uzak bir yerdedir.

Ferhat'ın gönlündeki Şirin aşkı bu zorluğu dinler mi? Alır külüngü eline, vurur kayaların böğrüne böğrüne. Kayalar yarılr, yol verir suya. Zaman geçtikçe açılan kayalardan gelen suyun sesi işitilir sanki şehirde.

Mehmene Banu, bakar ki kız kardeşi elden gidecek, sinsice planlar kurarak bir cadı buldurur, yollar Ferhat'a. Su kanallarını takip edip külüngün sesini dinleye-

rek Ferhat'a ulaşır. Ferhat'ın dağları delen külüngünün sesi cadıyı korkutur korkutmasına da acı acı güler, sonra da. "Ne vurursun kayalara böyle hırsıyla? Şirin'in öldü. Bak sana helvasını getirdim." der. Ferhat bu sözlerle beyninden vurulmuşa döner. "Şirin yoksa dünyada yaşamak bana haramdır." der.

Elindeki külüngü fırlatır havaya, külünk gelir başının üzerine bütün ağırlığıyla oturur. Ferhat'ın başı döner, dünyası yıkılmıştır zaten "ŞİRİN!" seslenişleri yankılanır kayalarda.

Ferhat'ın öldüğünü duyan Şirin, koşar kayalıklara bakar ki Ferhat cansız yatıyor. Atar kendini kayalıklardan aşağıya. Cansız vücudu uzanır Ferhat'ın yanına.

Su gelmiştir, akar bütün coşkusuyla, ama iki seven genç yoktur artık bu dünyada. İkisini de gömerler yan yana. Her mevsim iki mezarda da birer gül bitermiş sevenlerin anısına. İki mezar arasında bir de karaçalı çıkarmış iki sevgiliyi, iki gülü ayırmak için.

Güzelce Kız (Aynalı Mağara Efsanesi)

Güzelce Kız, bir kral kızıdır. Dünyalar güzeldir. O kadar güzeldir ki görenler dayanamaz, yıldırım düşmüş gibi kendilerinden geçerler. Bu yüzden genç kız, hep peçeli gezer, güzel yüzünü kimseye gösteremez.

Artık zamanı gelmiştir diye düşünen babası, dört bir yana haberciler çıkarır. Kızını evlendirecektir ama kim kızının peçesini açıp güzelliğine dayanır, onu dünya gözüyle seyredebilirse kızını ona verecektir.

Bu çağrıya yedi iklim, dört bucaktan şehzadeler, vezir çocukları, dünya zenginleri, yiğitler, bilginler, kısacası gençliğine, bilek gücüne güvenenler dört nala Amasya'ya gelirler. Amasya meydanında kurulan özel bölümde bulunan Güzelce Kız bekleyedursun. Kendine güvenen delikanlılar cesaretlerini toplayamaz, yanına yaklaşan ise Güzelce Kız'ın peçesini kaldırmak istediğinde eli titrer, dizlerinin bağı çözüdür. Bu sahneler günlerce devam eder. Bir gün fakir mi fakir ama yiğit mi yiğit, gerçekten güzel, alımlı bir delikanlı "Ben de şansımı denemek istiyorum!" diye destur alıp tahtın yanına yaklaşır. Herkesin şaşkın bakışları arasında hiç vakit geçirmeden Güzelce Kız'ın peçesini kaldırır. O an öyle bir elektriklenme olur ki bir aydınlanma, bir alev, bir ateş sarar etrafı. Kimse ne olduğunu anlayamaz. Meydanda bulunanlar korkudan yerlere kapanır. Sonra iki genç sonsuz bir sessizlik içinde yan yana uzanmış vaziyette kömür kesilirler.

İki genç şehre yakın yerdeki bağ ve bahçelikler yanında bulunan kaya mezar içinde iki ayrı odaya gömülür. Bu kaya mezarının dışı güneşle birlikte Güzelce Kız'ın yüzü gibi parlamaya başlar. Bu parlaklığından dolayı da daha sonra kaya mezarın adı "Aynalı Mağara" diye ünlenir.

Maniler

Amasya folklorunda maniler önemli bir yer tutar. Amasya yöresindeki toplumsal yaşayışın, coşkunun, heyecanın yoğun bir şekilde yaşadığı maniler, düğünlerde ezgili olarak okunur. Genelde genç kızlar bir araya geldiklerinde, eğlenmek amacı ile mani söylerler. Mani söyleneceği zaman güzel tef çalan biri eline “el tefi” alır. Bir taraftan çalıp diğer taraftan mani söyleyerek kendisine eşlik edecek birini arar. Bazen mani söyleyecek kişiler istekli olmayabilir. Bu durumda onu teşvik etmek için ardı ardına maniler sıralanır. Bu manilerin içeriği mani atışmasına girmesi istenilen kişiyi kızdırmak amaçlı olabilir. Ortam iyice ısınmaya başlayınca söylemeye niyetli olmayan kişi onun söylediğine karşılık olarak mani söyler. Böylece mani yarışı (atışması) başlar.

*Bir dalda iki elma,
Biri al birin alma,
Alnına yazılmışım,
İsder al isder alma,*

*Kavah senden uzun yoh,
Dallarında üzüm yoh,
Seni sevdim seveli,
Başgasında gozüm yoh.*

*Pınarbaşı subaşı,
Ben isdemem onbaşı,
Olursa subay olsun,
Dosda düşmana garşı,*

*Yoğurdunu çaldın mı?
Selamını aldın mı?
Şu benim feryadımı,
Sen hiç kale aldın mı?*

*Keşkeği vur fırına,
Pişiriversin yarına,
Yalnız yeme sevdiğim,
Haber sal dostlarına.*

Türküler

Türküler; Türk insanının coşku, sevinç, üzüntü, sitem ve daha birçok duygusunu dile getiren içinde yaşadığı yörenin fiziki ve beşeri özelliklerini anlatan ezgilerin tümüdür. Türküler konuları bakımıyla Türk toplumunun milli kimlik özelliklerinin müziksel açıdan aynasıdır. Bir toplumun yaşayan hafızası olmasından dolayı türküler, meydana geldiği yörenin en önemli tarihi ve sosyo-kültürel zenginliklerindedir.

Türküler müzik bilimi içerisinde ses aralıkları, melodik yapıları, kullanılan sazlar ve o yöre sazlarının teknik bilgileri, eserlerin ritmik yapıları gibi alanlarda incelemeye müsait olabildiği gibi konuları, içerikleri açısından da önemli bir araştırma alanıdır. Ayrıca türkülerde isimleri geçen pek çok unsur o yörenin kültürel, coğrafi özellikleri açısından bilgiler vermektedir. Amasya türküleri, pek çok Anadolu şehrinde olduğu gibi bağlama (saz) eşliğinde çalınıp söylenmektedir. Bu gelenek binlerce yıl öncesine dayanan Orta Asya müzik kültürüne kadar uzanmaktadır. Türküler, Anadolu insanının duygu ve düşüncesini en sade ve temiz bir şekilde dile getirmektedir.

*Tek kapıdan çıktım yüzüm peçeli
Ahbaplar oturmuş iki geçeli (vay vay).
Hulisi'm de alnı sıra perçemli.
Neyleyim dünyada dünya malını,
Gönül arz ediyor eski halini.*

*Dağdan yuvarlandı kayalarımız,
Gam ile yoğruldu mayalarımız (vay vay).
Nola taş doğuraydı analarınız.
Neyleyim dünyada dünya malını,
Gönül arz ediyor eski halini.*

*Mezarımı Helvacı'ya eşsinler,
Al yeşili üzerime örtsünler (vay vay).
Gelen geçen yazık olmuş desinler.
Neyleyim dünyada dünya malını,
Gönül arz ediyor eski halini...*

(1965 yılında TRT Ankara Radyosu THM Müdürlüğü tarafından derlenmiştir.)

Deyimler ve Atasözleri

Amasya'da bütün Türkiye'de kullanılan deyim ve atasözlerinin yanı sıra sadece bu bölgede kullanılan ifadeler de bulunmaktadır.

Deyimler

Ali evlendi Güllü gelin oldu. (Olan oldu)

Alayı çullandı. (Hepsi birden üzerime geldi)

Başı içeride. (Evine bağlı)

Bu ne biçim gayda, büyüklerde olur fayda. (Bir bilene danışmak)

Bilmeden göle düşme. (Bilmeden bir işe kalkışma)

Çalınmaz saz, tutulmaz söz. (Bildiğini okuyan)

Döklüm döşek. (Dağınık)

Dereyi görmeden paça sıvamak. (Aceleci davranmak)

El eli yur el de döner yüzü yur. (Yapılan karşılıksız kalmaz)

Hışırım çıktı. (Çok yoruldu)

Horoz ötmeye kalma. (Fazla gecikme)

Kafam dalgalı. (Aklım karışık)

Kafam fenikti. (Başım döndü)

Kesüyü bekit. (Arkdan gelen suyu yönlendirmek)

Körün daşı gibi. (İhtimal verilmeyen)

Kulp takmak. (Her şeye bir kusur bulmak)

Karnım şiş. (Canım sıkıntılı)

Kilitlendi mi çengelin. (Tutuldu mu çenen)

Sel ağzından kütük kapmak. (Fırsatçı olmak)

Şöyle bir kazınalım. (Dertleşelim)

Atasözleri

Gölden yiyo, imarette yatıyo. (Hazırı yemesini seviyor ama durumunu düzeltmek için hiçbir şey yapmıyor anlamında, tembel insanlar için kullanılır.)

Her köyün bir soğan doğraması olur. (Genelde Anadolu'da bilinen "Her yiğidin bir yoğurt yemesi vardır" atasözüyle aynı anlamdadır.)

Benden yemlen yumurtayı başkasına bırak. ("Karnını ben doyuruyorum, kazancını başkasına yediriyorsun" anlamında kullanılır.)

Dualar

Allah ömrünü uzun etsin.

Tuttuğun altın olsun.

Allah sana oğul ekmeği, gelin ekmeği yedirsin.

Ninniler

Bir milletin duygusunu, düşüncesini, inancını, kültürünü, zevkini, sıkıntısını, dünya görüşünü, hayallerini, ideallerini yansıtan ninniler; aynı zamanda o milletin çocuklara verdiği değeri, çocuk yetiştirmede üstlendikleri sorumlulukları da dile getiren ürünlerdir. Ninnilerin müzik ile iç içe olması, bebeklerin kulaklarında güzel bir etki bırakması, hayatın ahenk unsurlarını ilk günden itibaren onlara aşılması, onları diğer türlerden farklı kılmıştır. Ninnilerde eski zaman inanışlarını, çocuklara duyulan sevginin derecesini, çocukları eğitme şeklini, ailenin ideallerinin çocuklara yansımalarını, ideal meslek gruplarını, gelin-kaynana ilişkilerini, dinî hayatın sosyal hayata etkisini görebiliriz.

Ağlayan çocuğu susturmak veya uyku saati gelen çocuğu uyutmak için anne kucağında, dizinde veya beşikte söylenen ezgilerdir.

*Amasya'nın al kirazı,
Yola dökülür birazı,
Annesinin kar beyazı,
Ninni yavrum, ninni!*

*Amasya'nın oldu kirazı,
Dibinde kalmış birazı,
Anasının gül beyazı,
Ninni yavrum, ninni!*

*Oğlum oğlum at oğlum,
Beyaz ipek sat oğlum,
Kızlar dokusun onu,
Sen üstünde yat oğlum.
Ninni yavrum, ninni!*

*Gece uyur koynumda,
Kolu durur boynumda,
Uyu yavrum ninni,
Büyü yavrum ninni, ninni!*

Çocuk Oyunları

Oyun; beden eğitiminin ve insan gelişiminin hemen hemen her boyutunda önemli rol oynayan bir eğitim aracıdır. Oyun geniş anlamda çocuğun kişiliğini bütünü ile etkileyen bir faaliyettir.

Oyun, belli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci olarak ifade etmektedir.

Oyunla çocuk; duygusal tepkilerini denetim altına almayı, sorunlarından uzaklaşmayı, kendine güveni, sevinç ve haz almayı, sevgi ve beğenilme duygularını geliştirir. Bu da duygusal gelişim için önemli bir katkıdır.

Yöremizde de oynanan çocuk oyunlarından birkaç örnek verelim:

Aç Kapıyı Bezirgan Başı

Grup halinde 8-10 çocukla oynanır. İki kişi kapıcı olur ve aralarında kendilerine birer takma ad seçerler, bunu diğer oyuncular bilmez. Karşılıklı geçerek ellerini köprü gibi tutarlar. Bezirgân başı önde olmak üzere kuyruk olurlar. Geçmek için "AÇ KAPIYI BEZİRGÂNBAŞI!" derler. Kapıcılar "KAPI HAKKI NE VERİRSİN, NE VERİRSİN?" diye sorarlar. Bezirgân başı, "ARKAMDAKİ YADİGÂR OLSUN, YADİGÂR OLSUN!" diye yanıtlar. Kapıcıların kolları yukarı kalkar, çocuklar sırayla altından geçerler. Kapıcılar sona kalanı kolları arasına alırlar ve oyuncunun kulağına sessizce aldıkları takma adlardan birini seçmesini söylerler. Çocuk kapıcılardan hangisinin adını söylerse onun arkasına geçer. Oyun bu şekilde kuyruktaki oyuncuların hepsi seçilene kadar devam eder. Sonunda ortaya bir çizgi çekilir. İki grup birbirlerinin bellerinden tutarak karşılıklı çekişirler. Çizgiyi geçen grup oyunu kaybeder.

Beş Taş Oyunu

Birden fazla kişiyle ve beş tane yuvarlak taşla oynanır.

Oyunun aşamaları şöyledir:

A. Birler: Taşlar serbest yere bırakılır. Ebe yerdeki taşlardan uygun olanını seçer. Seçtiği taşı havaya atar. Her attığında yerden bir taş alıp havaya attığı taşı yakalar. Yerdeki taş bitinceye kadar işlem devam eder. Eğer havaya attığı taşı kapamaz veya yerden almak istediği taştan başka taş dokunursa oynama hakkını arkadaşı kazanır.

B. İkiler: Taşlar yere bırakılır. Taşların içinden uygun olanı ele alınır. Yerdeki taşlar ikişerli olarak alınmaya çalışılır.

C. Üçler: Taşlar yere atılır taşın biri tekli olarak ele alınır. Diğer üçü tek seferde alınmaya çalışılır.

D. Dörtler: Taşlardan uygun olan bir tanesi havaya atılır. Yerde kalan dört taş bir seferde alınmaya çalışılır.

F. Dedeler: Taşlar yere atılır. Başparmak ve şahadet parmağının arası açılarak bir kale görüntüsü verilmeye çalışılır. Oyuncu yerden bir tane uygun taşı eline alır. Rakip oyuncu en son parmağın arasından geçecek taşı seçer. Bu taş diğer taşların parmaklar arasından geçirilmesine engel olacak taştır. Oyuncu eline aldığı taşı havaya atar. Havaya attığı esnada yerdeki taşı kaleden geçirmeye çalışır. Bunun için iki hakkı vardır. Birinci seferde taşı düzeltir. İkinci seferde taşı parmakları arasından geçirir. Eğer bu esnada taşı başka bir taşa çarptırır veya havaya attığı taşı kapamazsa hakkını rakip oyuncuya verir. Tüm bunlardan sonra oyunun final bölümüne geçilir. Taşların tamamı avucunun içinde hafifçe yukarı doğru atılır ve avucun tersiyle taşlar tutulmaya çalışılır. Avucunun tersinde en çok taş kalan oyuncu oyunu kazanır.

Birdir Bir Oyunu

Bu oyunda belli bir kişi sınırlaması yoktur. Kişi sayısı arttıkça oyun daha zevkli bir hale gelir.

Birdirbir dünyanın her tarafında sevilerek oynanan bir oyundur. Oyunun başında bir ebe seçilir. Ebe öne eğilerek ellerini dizlerine dayar. Diğerleri bir kaç metre arayla sıra oluştururlar. Oyuncular sırayla koşarak eğilmiş duran ebenin üzerinden ellerini sırtına bastırıp bacaklarını açarak atlarlar. Atlarken de sırayla tekerlemenin dizelerini söylerler.

*“Birdirbir,
İkidir iki, olur tilki,
Üçtür üç, yapması güç,
Dörttür dört, kuş gibi öt,
Beştir beş, aldım bir eş,
Altıdır altı, yaptım kahvaltı,
Yedim yedi, elim sırtına değdi,
Sekizim seksek,
Dokuzum durak”*

Dengesini kaybeden ya da düşen oyuncu “yanmış” sayılır ve yeni ebe olur.

Körebe Oyunu

Göz bağlama oyunu da denir. Körebe gözleri bağlı olan ebenin öteki oyuncularından birini yakalaması, bazen de yakaladıktan sonra kimliğini söyleyebilmesine dayanır. Yakalanan oyuncu yeni ebe olur.

Köşe Kapmaca Oyunu

Beş-altı kişi ile oynanır. Oyunda amaç köşeleri kapmaktır. Bir tane ebe vardır. Oyuncular köşeleri kapmaya çalışırken ebe köşeleri kapmaya çalışır. Dışta kalan ebe olur.

Bilye Oyunu

Top biçimindeki küçük kürelerle oynanan çocuk oyunudur. Oyuncu sayısına göre değişen boyutlarda bir üçgen çizilir. Her oyuncu üçgenin çizgileri üstüne ve içine eşit sayıda bilye koyar. Üçgenden 3-4 m uzağa bir kale çizgisi çizilir. Her oyuncu oyun bilyesi ile bu çizgiye atış yapar. Bilyelerin çizgiye yakınlığına göre oyuncuların başlama sırası belirlenir. Kale çizgisinden üçgende bilyelere atış yapılır. Vurulup üçgenden dışarı çıkartılan bilye, atışı yapan oyuncunun olur. Üçgende bütün bilyeler bitinceye değin oyun sürer.

Dil Özellikleri

Amasya'nın çok da ilginç bir yerel ağzı vardır. Bu 'ağız'dan birkaç kelimeyi şöyle sıralayabiliriz.

Afur: Ahır
 Avar: Salatalık
 Bandik: Şalvar
 Bedel: Merdiven
 Barama: İpek Böceği kozası
 Cimin: Küçük sinek
 Çağ: Çocuk
 Delme: Cepken
 Ebekulağı: Salyangoz
 Ellek: İşinin ehli olan
 Fağrimek: İhtiyarlamak
 Fodula: Somun Ekmek
 Gadaşım: Kardeşim
 Gındak: Bilye
 Heri: Herif, yahu, boş ver
 Hörpüm: Bir yudum
 Hapaz: Avuç dolusu
 Irışgan: Nispet etmek
 İlam: Hayret
 İlistir: Süzgeçli kap
 İşgefe: Yufka ekmek

Mamir: İyi olmak
 Öncek: Önlük
 Ötögön: Geçmiş gün, geçen gün
 Öğendere: Ucu çivili uzun sopa
 Parpu: Azar
 Pehli: Patlıcan yemeği
 Pirpirim: Semizotu
 Sorutmak: Ayakta durmak
 Şilepe: Yapış yapış
 Şibermek: Şımarmak
 Tavatır: Çok iyi
 Tağar: Ağız geniş su küpü
 Unutma Beni: Ekmek, pekmez ve cevizle yapılan bir tatlı
 Yağarnı: Omuz veya sırt
 Yeğnicek: Tez canlı
 Yiti: Sert, acı
 Zarzalak: Leylak çiçeği
 Zımsık: Yumruk
 Zarilemek: İnlemek, yalvarmak

Cümleler

Yok heriii.
 Bu çocuk bizim oralı ellaam.
 Gaçala ordan, beri gitt!
 Elleğam işi çıktı!
 Çay içeçoğuk mu?
 Niydecoğuk?
 Kapıyı gıynaşuk bırak.
 Ağzından yel alsın.
 Gidiyohh.
 Geliyohh.

Bakaruk heri. Taam.
 Gel çay içek!
 Motura binduk tallıya gidiyok.
 Bulaşukları yuyuve.
 Gaşuk çatal.
 Bi gidişiyom ki sormal!
 Börüüm acıyoo.
 Hepisi de gözell.
 Toktura gidecem.
 Bıdıkım verele.

Amasya'da Yerel Medya

Basın

Günlük, haftalık, aylık, yıllık gibi belirli veya belirsiz aralıklarla yayınlanan her türlü gazete, dergi, yıllık, broşür ve benzeri yayınların hepsine denir.

Bütün yayınların içeriğini haber ve fikir yazıları meydana getirir. Baskı makineleri ile çoğaltılarak geniş kitlelere kolayca ulaşma imkânı sağlar.

Haber toplama ve bunları çeşitli araçlarla insanlara duyurma çalışmalarının insanlık tarihiyle yaşıt olduğu söylenir.

Amasya'da basın hayatı 1911-1915 yıllarında Ermeniler tarafından yayınlanan iki yayın organı ile başlamaktadır. Amassia adlı 15 günde yayınlanan bir dergi, 1911'de Abaraj adında haftalık bir gazete çıktı. Daha sonra aylık dergiye dönüştürüldü.

1915 yılında Ermenilerin isyanı sonucu şehirde ikamet edenlerin göçe tabi tutulmasıyla gazeteler de kendiliğinden kapanmış oldu.

Milli Mücadele döneminde "Müdâfaa-i Milliye" yolunda Anadolu'da ilk yola çıkan gazetelerden "Türközü" halkı bilinçlendirmek ve Ankara'da toplanacak olan milli bir meclisin desteklenmesi hususunda görüşlerini açıklayan ilk gazete olmuştur.

Ayak pedallı baskı makinesinde ambalaj kâğıdına 24x34 cm ebatlı tek yaprak ve iki sayfalık basılan gazetenin başlık kalıbı imkânsızlıklar içinde mürettibin maharetiyle kenar süslerin dizilmesiyle hazırlanmış. Milli Kütüphane koleksiyonunda yer alan 1 Nisan 1920 tarihli ilk sayısının ilk sayfasında "Müdâfaa-i Hukûk-ı Millîye Doğru" makalesi ile okuyucularına merhaba demiş. Ne yazık ki sadece bir sayı çıkarılabilmiş. Gazetenin bir hafta sonra ikinci sayısının çıkması beklenirken yeniden birinciden başlayan bir başka gazete çıkarılmıştır. Bu sefer "Yeşilirmak" adını taşıyan bu gazete de Mehmed Sırrı Bey tarafından 24x34 cm ebatlarında basılmıştır.

1922 yılında Amasya'nın ilk resmi gazetesi "AMASYA" Vilayet Matbaası'nda basılarak yayın hayatına başlamıştır.

1932 yılında Eczacı Ekrem Bilgen tarafından Yeşil Amasya gazetesi çıkarıldı. Bu gazete Amasya'nın Latin alfabesiyle yazılmış ilk gazetesi olma özelliğine sahiptir. Amasya mahalli gazeteciliğinde günümüze kadar isimleri tespit edilenlerle sayı 50'ye ulaşmaktadır. Belli aralıklarla yayımlanan dergi ve mecmualar da otuzun üzerindedir.

Amasya'da mahalli imkânlarla yayımlanan, dağıtımı yapılan gazete ve dergilerin amacı daha çok bilgilendirmek ve kültürel hizmet vermektir. Ayrıca resmi ilan almak için çıkarılan gazeteler de olmuştur.

Amasya Yerel Gazeteleri

Basın Kuruluşu	Yayın Yeri
Art Amasya Gazetesi	Amasya
Objektif Gazetesi	Amasya
Yorum Gazetesi	Amasya
Yeni Emel Gazetesi	Amasya
Günebakış Gazetesi	Amasya
Hedef Amasya Gazetesi	Amasya
Yeşilirmak Gazetesi	Amasya
Hakikat Gazetesi	Amasya
Amasya Kent Gazetesi	Amasya
Bilgi Gazetesi	Merzifon
Güncel Haber Gazetesi	Merzifon
Olay Gazetesi	Merzifon
Pusula Gazetesi	Merzifon
Suluova'nın Sesi Gazetesi	Suluova
Suluova Yeni Haber Gazetesi	Suluova
Gümüşhacıköy Haber Gazetesi	Gümüşhacıköy
Taşova Havadis Gazetesi	Taşova

Amasya Yerel TV ve Radyoları

Basın Kuruluşu	Yayın Yeri
Art TV	Amasya
Art FM - Dost FM - Radyo Elma	Amasya
Amasya Gül FM	Amasya
Merzifon Tempo FM	Merzifon
Merzifon Sıla FM	Merzifon
Merzifon Radyo 5	Merzifon
Merzifon Radyo Hayat	Merzifon
Merzifon Esinti FM	Merzifon

Amasya'da Müzik Hazırlık Çalışmaları

1. Müzik neden “ruhun gıdası” olarak nitelendirilmektedir?
2. Yaşadığımız yerde yerel müzik türleri var mıdır?
3. Amasya'ya özgü türkü biliyor musunuz?

Amasya'da müzik deyince aklımıza türküler gelir. Peki, türkü nedir?

Türkü

Sözleri genellikle halk şiiri biçiminde olan, yazanı ve besteleyeni bilinmeyen, hece ölçüsüyle yazılan, genellikle kavuştaklı, bireyin ya da toplumun acılarını, sevgisini, sevinçlerini vb. dile getiren, kendine özgü bir ezgiyle söylenen bir müzik türüdür.

**Her şehrin olduğu gibi Amasya'mızın da kendine has türküleri vardır.
Bu türkülerden bazılarını belirtelim.**

Gökyüzünde Bölük Bölük Durnalar/Âşık Musa Aslan, Muzaffer Sarısözen

Tek Kapıdan Çıktım/Anonim

Kilo kilo elmalar/Anonim

Halay çekin düzüksün/Hanife Karabıyık, Yücel Paşmakçı

Pencerede Perde Ben/Anonim

Evlerine vardım kapı sürgülü/Saadettin Sümbül, Yücel Paşmakçı

Amasya'nın Dağları/Abdullah Çakırer, Muhlis Orçun, Ankara Devlet Konservatuvarı

Bulguru Kaynatırlar/Anonim

Karşıdadır Evleri/Anonim, Yücel Paşmakçı

Irmaktan Geçemiyom/Anonim

Değme Felek/Aşık Özlemi

Amasya'ya Özgü Bazı Türküler**Kilo Kilo Elmalar**

*Kilo kilo elmalar
Pazarlarda satarlar
Amasya'nın gençleri (ley leyley Leyla'm)
Yürekleri yakarlar (vay)
(Hem okur hem yazarlar vay)*

*Bahçelere kar gelir
Kilo kilo nar gelir
Amasya'nın gençleri (ley leyley Leyla'm)
Akşam eve er gelir (vay)*

*Amasya'nın bardağı
Bir olmazsa bir dahi
Mehmet'iyile şan dolu (ley leyley Leyla'm)
Carcurum erat yatağı (vay)*

*Penceresi perdeli
Oldum ben de bir deli
Yare küsmüş gidiyor (ley leyley Leyla'm)
Mecnun oldum dön geri (vay)*

Değme Felek

*Bugün benim efkarım var zarım var
Değme felek değme telime benim
Gül yüzlü cananı elden ayırdım
Ecel oku değdi gülüme benim
Değme felek değme telime benim*

*Lokman hekim gelse sarmaz yarayı
Hilebaz dostunan açtık arayı
Ne köşkümü koydu ne de sarayı
Baykuşlar tünedi dalıma benim
Değme felek değme telime benim*

*Özlemi'yem başım dumanlı dağlar
Gözlerim yaşlı da içim kan ağlar
Güz ayları geldi bozuldu bağlar
Hazan yeli değdi gülüme benim
Değme felek değme telime benim*

Müzik insanlığın en eski zamanlarından beri hayatın vazgeçilmezlerinden olmuştur. Bazen eğlenmek için bazen de yoğun duyguları ifade etmek için insanlar müziği kullanırlar. Ulu Önder Atatürk'ün de dediği gibi: "Müzik, yaşamın bir parçası değil kendisidir. Yani 'Hayat müziktir.' Müzik ile alakası olan tek varlık insandır. Müziksiz bir hayat da zaten mevcut değildir."

Öğrenelim

Türk müziğinin en eski örneklerini Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügat-it Türk adlı eserinde ve Dede Korkut Hikâyelerinde bulabiliriz.

Önemli Günlerimiz

Amasya, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu aşamasındaki Milli Mücadele yıllarında önemli görevler üstlenmiş illerimizden birisidir. Bu nedenle belirli günleri şöyle sıralayabiliriz:

Amasya 12-22 Haziran Atatürk Kültür ve Sanat Haftası

Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ün ilimize teşrifleri ve Kurtuluş Savaşı'mızın temel ilkelerini belirleyen Amasya Tamiminin yayınlanışının yıldönümleri olarak kutlanır. Kutlama programı çerçevesinde törenler, fuar açılışı, halk oyunları, yarışmalar, sergiler, konserler, tiyatrolar, defileler, yemek yarışmaları, sportif faaliyetler, geziler ve Amasya Tamimi Sempozyumu gibi etkinlikler yapılır.

Bu haftada yapılan çeşitli etkinlikler şunlardır.

Görsel 179

Görsel 180

Kiraz Festivali

Her yıl Amasya Uluslararası Atatürk Kültür ve Sanat Etkinlikleri kapsamında kiraz teşvik yarışması yapılır.

Kiraz teşvik yarışmasında; belirlenen 16 kıstas üzerinden seçimler yapılır. Belirlenen kriterler kapsamında derecelere girenler belirlenir. Yarışmaya katılan tüm üreticilere katılımlarından dolayı ayrı ayrı teşekkür edilir. Bütün çiftçilerin ürünleri bol, kazançları bereketli olması temennisiyle sonlandırılır.

İlimiz, 26 bin dekar alanda 37 bin ton kiraz üretimi ile İzmir, Konya ve Manisa'dan sonra Türkiye'de 4. sırada yer almaktadır. Ülkemizin milli çeşidi olan dünyada Türk kirazı olarak bilinen "0900" ziraat çeşidi kirazı ilimizde tarım ürünlerinin en önemli ihracat ürünü haline gelmiştir.

Güreş Müsabakaları

12-22 Haziran Amasya Uluslararası Atatürk Kültür ve Sanat Etkinlikleri kapsamında Amasya Belediye Başkanlığı himayesinde düzenlenen Geleneksel Karakucak Güreşleri'ne her sene yoğun ilgi olur.

Düşünelim-Tartışalım

Kiraz festivali ve güreş müsabakalarının 12-22 Haziran tarihleri arasında yapılmasının sebebi nedir?

Sanat Etkinlikleri

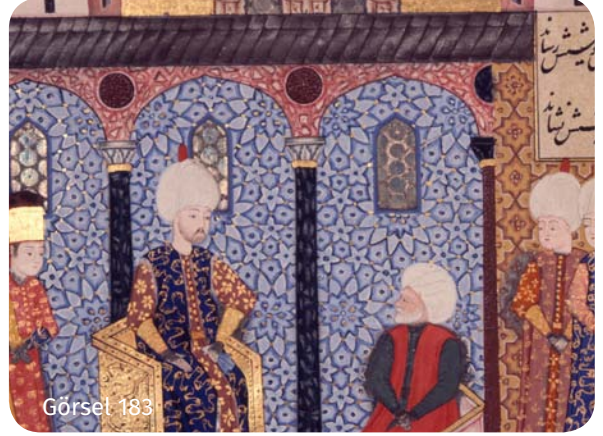
Amasya'da 12-22 Haziran Uluslararası Atatürk Kültür ve Sanat Haftası Etkinlikleri çerçevesinde tezhip, hat, ebru, minyatür vb. sergileri açılır.

Sergilerin açılışına Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sanatçıları da davet edilir. Sanatçılar kursiyerlerin eserlerini inceler, sanatın inceliklerini aktarmaya çalışırlar.

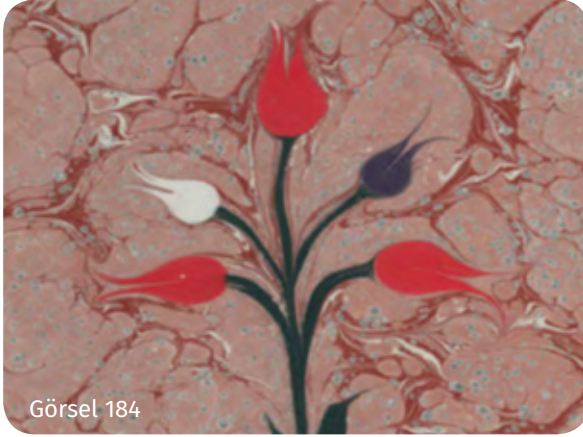
Görsel 182

Tezhib Sanatı

Görsel 183

Minyatür Sanatı

Görsel 184

Ebru Sanatı

Görsel 185

Hat Sanatı

Düşünelim-Tartışalım

Hat sanatının piri kabul edilen Amasyalı ünlü hattat kimdir?

Ali Pir Civan Şenlikleri (20 Haziran)

Amasya'nın Gümüşhacıköy ilçesi Sarayözü muhtarlığınca, yörenin tanıtımı gelenek ve göreneklerin yaşatılması amacıyla türbe ziyareti, Türk Halk Müziği, yöre aşıkları konseri ve piknikler yapılarak kutlanır.

Akyazı Köyü Şenliği (Temmuz Ayının ilk Cumartesi günü)

Amasya'ya bağlı "Akyazı Köyü Derneğince" düzenlenen şenlikle senede bir de olsa bu köye mensup kişiler bir araya gelip yad-i gün yaparlar. Gelenek ve göreneklerin yaşatılması, halk oyunları gösterileri, yarışmalar ile kutlanır.

Kabaoğuz Köyleri Yayla Şenlikleri ve Güreşleri(Temmuz Ayının 4. Haftası)

Amasya'nın Gümüşhacıköy ilçesi "Kabaoğuz Köylüleri Kültür Dayanışma ve Kalkındırma Derneği" tarafından, yörenin tanıtımı, geleneklerin yaşatılması ve turizme teşvik amacıyla güreş müsabakaları, mahalli ürünlerin sergilenmesi, halk oyunları gösterileri, piknik ve panayır gibi etkinliklerle kutlanır.

Suluova 1-7 Eylül Şenlikleri

Suluova Belediyesi tarafından ilçe kuruluş gününü anma, ilçeyi tanıtma, sportif faaliyetleri teşvik etme ve ekonomik faaliyetleri geliştirme amacıyla düzenlenmekte olup çeşitli oyunlar, spor müsabakaları eğlenceler, panayır karakucak güreşleri gibi etkinliklerle kutlanır.

Yöresel Cafer Dede Kültürel Etkinlikleri (Eylül Ayının 3. Haftası)

Uygur muhtarlığı tarafından düzenlenen etkinlikte kasabanın örf, adet, gelenek ve göreneklerini yaşatmak, yörede üretilen sebze ve meyvelerin tanıtmak, Atatürk ve Türk şehitlerini anmak amacıyla halk oyunları, âşık ve ozanların katılımı ile etkinlikler düzenlenmektedir.

Adil Candemir - Hamit Kaplan Yıldızlar ve Gençler Karakucak Güreşleri (Eylül Ayının 4. Haftası)

Hamamözü Kaymakamlığı ve Belediye Başkanlığı işbirliğinde düzenlenen güreş müsabakası, dünya ve olimpiyat milli güreşçimiz Hamit Kaplan'ın anısına düzenlenmektedir. Halk oyunları, müzik ve eğlence programı ile kutlanmaktadır.

Amasya Protokolü Anma Etkinlikleri (20-22 Ekim)

Milli Mücadele'nin ilk kıvılcımı ve yazılı belgesi olan Amasya Protokolü, İstanbul Hükümeti ile Temsili Heyet (Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları) arasında ilk fikir birliğine varılması ve anlaşma imzalanması, Anadolu'nun İstanbul Hükümeti'nin önüne geçmesi; sempozyum, sergiler gibi aktivitelerle anılır.

Ayrıca Amasya'da çeşitli zamanlarda yapılan diğer etkinlikler şöyledir.

Adı	Yeri	Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi
Ziyaret Kasabası Yayla Şenliği	Ziyaret	27 Mayıs	27 Mayıs
Beden Köyü Derneği			
Yayla Şenlikleri	Gümüşhacıköy	25 Haziran	25 Haziran
İmirler Köyü Niyazbaba Şenlikleri	Gümüşhacıköy	9 Temmuz	
Garip Hafız'ı Anma Günü	Gümüşhacıköy	16 Temmuz	16 Temmuz
	Gümüş		
Tarihi İpekyolu Kültürel Etkinlikleri	Merkez	23 Temmuz	23 Temmuz
Karasavul Köyü Yayla Şenliği	Taşova	29 Temmuz	30 Temmuz
Gürsu Köyü Yayla Şenliği	Taşova	29 Temmuz	30 Temmuz
Destek Kasabası Yayla Şenliği	Taşova	5 Ağustos	6 Ağustos
	Destek		
Çakırsu Köyü Yayla Şenliği	Taşova	13 Ağustos	14 Ağustos
Merzifon Haftası	Merzifon	Ağustos ayının son haftası	
1 Eylül Şenlikleri	Suluova	1 Eylül	
Piribaba			
Kültür ve Sanat Şenliği	Merzifon	9 Eylül	10 Eylül
Taşova Bamyı Festivali	Taşova	16 Eylül	17 Eylül
Erkonaş Baba			
Kültür ve Sanat Etkinlikleri	Merkez	17 Eylül	
	Yassıçal		

Ramazan Etkinlikleri

Amasya Belediyesi tarafından ramazan etkinlikleri kapsamında Türk Tasavvuf Musikisi konserleri verilir.

Amasya'da iftar ve sahur saatlerinde tarihi Harşena Kalesi'ne çıkarak konser veren belediye bandosu 155 yıllık geleneği sürdürür.

Görsel 186

Görsel 187

Bilgi Notu

“Şehzadeler Şehri” olan Amasya'da ramazan ayı geleneği yüzyıllara dayanmaktadır.

Şehrimdeki Örgün ve Yaygın Eğitim Kurumları

Fen Liseleri

Orta öğretim kurumlarına geçiş sınavıyla öğrenci alan fen liseleri, en yüksek puanla öğrenci alan okullardır. Amasya'da Macit Zeren Fen Lisesi, Merzifon Fen Lisesi ve Suluova Şehit Hüseyin Kavaklı Fen Lisesi olmak üzere üç tane fen lisesi bulunmaktadır. Bu okullar genellikle sayısal ağırlıklıdır.

Amasya Sosyal Bilimler Lisesi

Amasya'da bir tane bulunmaktadır. Edebiyat ve sosyal bilimler alanında ihtiyaç duyulan, Türkçeyi iyi kullanan, iyi derecede yabancı dil bilen, nitelikli bilim adamları ve yöneticilerin yetiştirilmesi için yükseköğrenime öğrenci kazandırmak amacıyla kurulmuştur.

Görsel 190

Anadolu Liseleri

Anadolu Liselerinin amacı; öğrencilerin ilgi, yetenek ve başarılarına göre yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını, yabancı dili, dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izleyebilecek düzeyde öğrenmelerini sağlamaktır.

Amasya'da bulunan Anadolu Liseleri:

- 12 Haziran Anadolu Lisesi
- Amasya Alptekin Anadolu Lisesi
- Amasya Anadolu Lisesi
- Amasya Lisesi
- Atatürk Anadolu Lisesi
- Gümüşhacıköy Hasan Coci Anadolu Lisesi
- Merzifon Anadolu Lisesi
- Merzifon İrfanlı Anadolu Lisesi
- Merzifon Abide Hatun Anadolu Lisesi
- Suluova Şehit Metehan Atmaca Anadolu Lisesi
- Suluova Şehit Muharrem Saygün Anadolu Lisesi
- Taşova Şehit İdris Bolat Anadolu Lisesi

Görsel 191

Çok Programlı Liseler

Çok programlı liseler genel itibariyle nüfusun ve öğrencinin az olduğu yerlerde Anadolu Lisesi, Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi ve İmam Hatip Lisesini tek çatı altında toplayan liselerdir. Çok programlı liseleri bitiren öğrencilere diplomaları bitirilen programa göre verilir.

Amasya'da bulunan Çok Programlı Liseler:

- Amasya Aydınca Şehit Recep Bodur Çok Programlı Anadolu Lisesi
- Göynücek Şehit Erkan Karaçoban Çok Programlı Anadolu Lisesi
- Gümüşhacıköy Çok Programlı Lisesi
- Hamamözü Adil Candemir Çok Programlı Anadolu Lisesi
- Taşova Şehit Orhan Gülmez Çok Programlı Anadolu Lisesi

Görsel 192

Görsel 193

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri

Bu okullarda öğrencilere, orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür kazandırmayı amaçlayan genel kültür dersleri ile birlikte endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon verilmesini ve en az bir yabancı dil öğretilmesini ve meslek eğitimi amaçlayan, öğrencileri hem hayata, hem de yüksek öğrenime hazırlayan programlar uygulanmaktadır.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde; sağlık hizmetleri, hasta ve yaşlı hizmetleri, bilişim teknolojileri, elektrik-elektronik teknolojisi, inşaat teknolojisi, makine teknolojisi, metal teknolojisi, motorlu araçlar teknolojisi, tesisat teknolojisi ve iklimlendirme, mobilya ve iç mekân tasarımı, mermer işlemeciliği, büro yönetimi, muhasebe ve finansman, pazarlama ve perakende, tarım, hayvan yetiştiriciliği ve sağlığı, çocuk gelişimi ve eğitimi, giyim üretim teknolojileri ile saç bakım ve güzellik hizmetleri vb. alanlarda eğitim verilmektedir.

Amasya'da bulunan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri:

- Amasya Sabuncuoğlu Şerefeddin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Amasya Şehit Gültekin Tırpan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Amasya Torumtay Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Amasya Türk Telekom Şehit Ahmet Özsoy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Amasya İlduş Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Göynücek 70. Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Gümüşhacıköy Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Merzifon Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

- Merzifon Mithatpaşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Merzifon Şehit Dursun Öz Saraç Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Merzifon Ziya Paşa Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Suluova Şehit Erkan Ayas Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Suluova Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Suluova Lokman Hekim Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Suluova Fatih Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Suluova Adnan Menderes Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Taşova Süleyman Bursalı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
- Taşova Şehit Polis Ahmet Yaşar Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Görsel 194

Amasya Gökhöyük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Okulumuz bilinçli tarım ve bilinçli hayvancılık yapan bir Türkiye için tarım ve hayvancılık alanında ihtiyaç duyulan ara elemanları yetiştirmek, onları yükseköğretime hazırlamak amacıyla 1945'te kurulmuştur.

Okulumuzda Tarım, Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı alanları bulunmaktadır. Okul Gökhöyük Tarım İşletmesiyle aynı alan içerisinde bulunmaktadır.

Görsel 195

Amasya İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Öğrencilerimizi turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu mesleki konuda yeterli bilgiye sahip, başarılı, üretken ve nitelikli bir birey olarak yetiştirmek amacıyla kurulmuştur.

Okulda Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Yiyecek ve İçecek Hizmetleri Mutfak ve Servis Alanlarında eğitim verilmektedir.

Amasya Güzel Sanatlar Lisesi

Amasya’da bir tane bulunmaktadır. Okulun amacı sanatçıyı sanatçı yapan kişisel özgürlüklere saygı göstererek; sanatı yaşayan, sanat eserini tanıyan, yorumlayan, yeniliklere açık, yaratıcı, üretken, kendisini gerçekleştirebilen bireyler yetiştirmektir.

Amasya Güzel Sanatlar Lisesinde resim ve müzik bölümleri bulunmaktadır. Öğrenciler her bölüme yetenek sınavı ile alınmaktadır.

Amasya Şehit Ferhat Erdin Spor Lisesi

Amasya’da bir tane bulunmaktadır. Spor Lisesi; okullarda sporun tabana yayılması, öğrencilerin erken yaşta spora yönlendirilmesi ve yetenekli öğrencilerin keşfedilmesi, bilinçli, ahlaklı ve nitelikli sporcuların ortaya çıkması amacıyla açılan, branşlarında uzmanlaşarak uluslararası spor camiasında Türkiye’yi temsil edecek sporcu yetiştirmeye yönelik, bu alanda özelleşmiş Anadolu Lisesi statüsündeki okullardır.

Sekizinci sınıfı bitiren tüm ortaokul öğrencileri spor liselerine başvuru yapabilir. Spor liselerine giriş için kayıtlar haziran ayında alınmaktadır ve LGS şartı yoktur. Kayıt sonrası öğrenci alımı, başvuru yapılan spor lisesinin özel yetenek sınavı ile yapılmaktadır.

Görsel 199

İmam Hatip Liseleri

Milli Eğitim Temel Kanunu gereği, imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği konularında görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan ortaöğretim sistemi içinde yer alan, hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan okullarımızdır. Mezun olan öğrenciler puanı ve tercihi doğrultusunda istediği her türlü yükseköğretim kurumuna devam edebilir.

Amasya'da bulunan İmam Hatip Liseleri:

- Amasya Şehit Ahmet Özsoy Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Amasya Bülbül Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Amasya Türk Telekom Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Göynücek Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Gümüşhacıköy Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Merzifon Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Suluova Şehit Osman Karakuş Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Suluova Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
- Taşova Şehit Bekir Özdemir Anadolu İmam Hatip Lisesi

Proje Anadolu İmam Hatip Liseleri fen ve matematik alanlarındaki yetenekleri olan öğrencilerin; en az bir yabancı dili öğrenmelerine katkı sunan, yeni teknolojileri kullanan, yeni bilgiler üreten ve yeni projeler hazırlayabilen etkili ve nitelikli bireyler yetiştirmeyi hedefleyen okullarımızdandır. Okul sınav puanıyla öğrenci almaktadır.

İlimizde Amasya Fen ve Sosyal Bilimler Proje Anadolu İmam Hatip Lisesi ile Merzifon Şehit Ahmet Özsoy Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi olmak üzere iki adet bulunmaktadır.

Görsel 200

Mesleki Eğitim Merkezleri

Mesleki Eğitim Merkezlerinin amacı işyerlerinde çalışanların kaliteli üretim ve hizmet yapan kişiler olarak yetişmelerini sağlamaktır. Bu okullarda kalfalık, ustalık, usta öğretici belgeleri ve lise diploması verilmektedir. Ayrıca meslek kursları da açılmaktadır.

Amasya'da bulunan Mesleki Eğitim Merkezleri:

- Amasya Şehit Yılmaz Zengin Mesleki Eğitim Merkezi
- Gümüşhacıköy Mesleki Eğitim Merkezi
- Merzifon Şehit Murat Demirci Mesleki Eğitim Merkezi
- Suluova Mesleki Eğitim Merkezi

Görsel 201

Görsel 202

Halk Eğitimi Merkezleri

Halk eğitimi merkezleri her türlü bilgi kaynağını çeşitli iletişim yolları aracılığıyla insanlığın hizmetine ücretsiz sunarak, hayat boyu eğitim ve özgür zaman değerlendirme olanağı veren, toplumla bütünleşip, sağlıklı kamuoyu oluşmasına, toplumun ekonomik, sosyal, eğitsel, kültürel ve teknik kalkınmasına destek sağlayan kurumlardır.

Bu merkezler faaliyetlerini; milli kültür değerlerimizi koruyucu geliştirici, tanıttıcı benimsetici niteliklerde olmasına özen gösterir. Bu amaçla halk oyunları, halk giysileri ve unutulmaya yüz tutmuş el sanatları alanlarında araştırma yapar, nları koruyucu ve geliştirici kurslar açar.

Amasya'da bulunan Halk Eğitimi Merkezleri:

- Amasya Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu
- Göynücek Halk Eğitimi Merkezi
- Gümüşhacıköy Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu
- Hamamözü Halk Eğitim Merkezi
- Merzifon Halk Eğitimi Merkezi
- Suluova Şehit Hüseyin Düzenli Halk Eğitimi Merkezi
- Taşova Şehit Himmet Aydemir Halk Eğitimi Merkezi

Düşünelim-Tartışalım

1. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açılan kursların genel amacı nedir?
2. Bu kurslar açılırken çevresel şartlar önemli midir?

Görsel 203

Özel Eğitim Merkezleri

Bu merkezlerin amacı özel eğitime muhtaç bireylere ihtiyaçları doğrultusunda, eğitim öğretim olanakları sağlayarak, onların bireysel ihtiyaçlarına hitap ederek, çevreyle işbirliğini sürekli geliştirebilen, onlara toplumda kendi kendilerine yeten iyi bir birey olma davranışlarını kazandırmaktır.

İlimizde Özel Eğitim Hizmeti Sunan Resmi Kurum, Okul ve Sınıflar Rehberlik ve Araştırma Merkezleri

Özel eğitime muhtaç öğrencilerin tanınmaları ve uygun okula yerleştirilmelerinde önemli bir görev yapan kurumdur.

Amasya Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Merkez, Suluova, Göynücek ve Taşova ilçelerine hizmet vermektedir.

Merzifon Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Merzifon, Gümüşhacıköy ve Hamamözü ilçelerine hizmet vermektedir.

Görsel 204

Osman Yıldırım Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi

Kılıçarslan Özel Eğitim Uygulama Merkezi I. ve II. Kademe

Şehzade Özel Eğitim İş Uygulama Merkezi Okulu

Merzifon-Hayati İncekul Özel Eğitim Uygulama Merkezi I, II ve III. Kademe

Merzifon-Sevinç-Orhan Erzengin Özel Eğitim I. ve II. Kademe, Mesleki Eğitim Merkezi

Suluova Hacı Bayram Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezi

Özel Eğitim Sınıfları

Öğrenim yetersizliği olan veya özel yetenekli öğrencilerinde tanılamalarına göre, ihtiyaçlarına göre eğitim aldıkları sınıflardır.

Bu sınıfların bulunduğu okullar:

- Amasya Bahçeleriçi İlkokulu
- Amasya Ziyapaşa Ortaokulu
- Amasya 75.Yıl İMKB Bayezıt İlkokulu
- Amasya Gazi Ortaokulu
- Amasya Plevne Ortaokulu
- Amasya Lokman Hekim İşitme Engelliler İlkokulu/Ortaokulu Otizm Özel Eğitim Sınıfı
- Amasya Ziya Paşa Ortaokulu Görme Engelliler Özel Eğitim Sınıfı
- Amasya Lokman Hekim İşitme Engelliler İlk/Ortaokulu
- Göynücek-Atatürk İlk/Ortaokulu
- Göynücek-Yatılı Bölge Ortaokulu
- Gümüşhacıköy-Mehmet Paşa Ortaokulu
- Merzifon-Şehit Polis Halim Çalkan İlkokulu
- Merzifon-Şehit Polis Muzaffer Öztaş İlkokulu
- Merzifon-Ziya Paşa MTAL
- Suluova-Atatürk Ortaokulu
- Suluova-TOKİ Çelebi Mehmet İlkokulu
- Taşova-Yeşilirmak İlkokulu
- Taşova-Cumhuriyet Ortaokulu

Bilim ve Sanat Merkezleri(BİLSEM)

Bilim ve Sanat Eğitim Merkezleri; özel yetenekli - üstün zekâlı öğrencilerin bireysel yeteneklerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan kurumlardır. Her ilde bir BİLSEM vardır. Nüfus yoğunluğu ve ihtiyaca göre birden fazla da olabilir. Merkezin hedef kitlesi okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki özel yetenekli öğrencilerdir.

Bilim ve Sanat Merkezindeki programların uygulanmasında örgün eğitimden tamamen farklı özel eğitim yöntem ve teknikleri, özel materyaller kullanılır. Öğrencilere süreç odaklı, proje tabanlı öğrenme modeliyle eğitim sağlanmakta ve öğrencilerin istenilen niteliklere uygun ürün/projeler gerçekleştirmeleri beklenmektedir.

İlimizdeki bilim ve sanat merkezleri:

- Amasya Şehit Ferhat Ünelli Bilim ve Sanat Merkezi
- Merzifon Atatürk Bilim ve Sanat Merkezi

Şehrimizdeki Üniversite

Amasya Üniversitesi

Amasya Üniversitesinde birçok bölüm bulunmaktadır. Gençlerimiz ilgi ve yeteneklerine göre istediği bölümü tercih edebilir, bu alanda uzmanlaşabilirler. Üniversitemiz şehir üniversitesi şeklinde yapılanmıştır.

Görsel 205

AKADEMİK BİRİMLER		
FAKÜLTELER	Kuruluş Tarihi	Akademik Yıl
Eğitim Fakültesi	1974	1974-1975
Sağlık Bilimleri Fakültesi*	1992	1992-1993
Fen-Edebiyat Fakültesi	2006	2010-2011
Mimarlık Fakültesi	2006	2012-2013
Teknoloji Fakültesi	2009	2012-2013
Tıp Fakültesi	2011	2017-2018
İlahiyat Fakültesi	2012	2013-2014
Merzifon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	2014	2018-2019
*Mevcut Sağlık Yüksekokulu Fakülteye Dönüştü.		
ENSTİTÜLER	Kuruluş Tarihi	Akademik Yıl
Fen Bilimleri Enstitüsü	2006	2011-2012
Sosyal Bilimler Enstitüsü	2006	2011-2012
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2017	2018-2019
YÜKSEKOKULLAR	Kuruluş Tarihi	Akademik Yıl
Yabancı Diller Yüksekokulu	2018	2018-2019

MESLEK YÜKSEKOKULLARI	Kuruluş Tarihi	Akademik Yıl
Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu*	1975	1975-1976
Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu*	1975	1975-1976
Merzifon Meslek Yüksekokulu	1990	1991-1992
Suluova Meslek Yüksekokulu	2010	2011-2012
Gümüşhacıköy Hasan Duman Meslek Yüksekokulu	2010	2011-2012
Taşova Yüksel Akın Meslek Meslek Yüksekokulu	2010	2013-2014
Sabuncuoğlu Şerefeddin Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu	2012	2012-2013
Tasarım Meslek Yüksekokulu	2013	2014-2015
*Mevcut Meslek Yüksekokulu'nun Bölünmesi ile Oluşturmuştur.		

Şehrimizdeki Geleneksel ve Güncel Spor İmkânları

Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Genel Müdürlüğü'nce çocuk ve gençlerimiz ile engelli bireylerimizi spora yönlendirmek, spor kulüplerine sporcu sağlamak ve toplumda spor kültürü oluşturmak amacıyla il merkezi ve ilçelerimizde her yıl dönem dönem kurslar açılır. Binlerce gencimiz bu kurslardan faydalanmaktadır. Böylece sağlıklı bir neslin yetişmesine katkı sağlanmaktadır.

Amasya Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından açılan hem yazın hem de kışın devam eden kurslardan bazıları şunlardır; jimnastik, atletizm, judo, badminton, satranç, güreş, hokey, eskrim, hentbol, tenis, karate, voleybol, futbol, basketbol, masa tenisi, yüzme, tekvando.

Amasya Kapalı Yüzme Havuzu

Hafta içi salı, çarşamba ve perşembe günleri 200'ü aşkın öğrencinin katılımıyla gerçekleşen kursların yanı sıra başvuruda bulunan bay ve bayan yetişkinlere de yüzme kursu verilmektedir.

Havuz hafta sonları ise vatandaşların hizmetine sunulmaktadır.

Görsel 206

Amasya İbrahim Zengin Güreş Eğitim Merkezi

Amasya'da güreş sporuna ilgi duyan gençler için güreş eğitim merkezi bulunmaktadır. İsteyenler yatılı kalıp buradan okullarına devam edebilmektedir. İlkokuldan liseye kadar tüm yaş gruplarından alınmaktadır. Amasya İbrahim Zengin Güreş Eğitim Merkezi geleceğin şampiyonlarını yetiştirmek için sizleri beklemektedir.

Bilgi Notu

Hamit Kaplan 1952'de dünya şampiyonu ve Olimpiyat ikincisi olan, akrabası ve hocası Adil Candemir'in yardımları ve öğretmenleri ile minder güreşine başladı. 1965 tarihine kadar süren kariyerinde dünya ve olimpiyat şampiyonluklarına imza atmıştır.

Mahmut Demir, 21 Ocak 1970 tarihinde Suluova Dereköy'de ailesinin 5. ferdi olarak dünyaya gelmiştir. Avrupa, dünya ve olimpiyat şampiyonu olmuş, milli formayı 220 kez giymiştir.

SÖZLÜK

A

Ahşap	:Ağaçtan, tahtadan yapılmış.
Alüvyal	:Akarsuların kaynağından itibaren aşındırarak taşıyıp biriktirdiği irili ufaklı çakıl, kum, mil ve topraktan oluşan maddeler.
Arkeoloji	:Kazı bilimi.
Aspir	:Deve dikenine benzeyen Amerika, Meksika ve Hindistan gibi ülkelerde daha ağırlıklı olarak yetişen bir bitki türüdür.
Astronomi	:Gökbilimi.
Atölye	:Zanaatçıların veya resim, heykel sanatlarıyla uğraşanların çalıştığı yer, işlik.

B

Baldaken	:Mimarlıkta mezarın üzerini örten, kolonlarla taşınan, mekânı sınırlayan duvarlardan bağımsız, sundurma biçimli örtü.
Barınak	:Barınılacak yer.
Bayındır	:Gelişip güzelleşmesi, hayat şartlarının uygun duruma getirilmesi için üzerinde çalışılmış olan, bakımlı, imar edilmiş.
Bayraktar	:Bayrağı taşımakla görevli kimse
Bodur	:Enine göre boyu kısa ve tıknaz.
Bohça	:İçine çamaşır, elbise vb. koyup sarılan dört köşe kumaş.

C

Cepken	:Kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa, yakasız giysi
Cerrahi	:Ameliyatı gerektiren hastalıklarla ilgilenen hekimlik kolu.

D

Debi	:Bir akarsuyun herhangi bir kesiminden saniyede geçen su miktarı
Depo	:Korumak, saklamak veya gerektiğinde kullanmak için bir şeyin konulduğu yer, ardiye.

E

Ebru	:Özel olarak hazırlanan suya yine özel olarak hazırlanan boylarla desenler verip bu desenleri su üzerinden kağıda aktarma sanatıdır.
Egzersiz	:Alıştırma.
Endemik	:Sadece bir bölgede yetişen veya yaşayan (bitki, hayvan)
Enkaz	:Yıkıntı, döküntü, çöküntü
Enstitü	:Bir üniversiteye bağlı veya bağımsız bir kuruluş olarak araştırma yapan, bazı durumlarda öğretime de yer veren eğitim kurumu

Etnografik : Kavimleri karşılaştırıp inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim
Evrensel : Evrenle ilgili
Eyvan : Teras, sundurma

F

Fetret : İki padişah arasında padişahsız geçen süre

G

Göçebe : Değişik şartlara bağlı olarak belli bir yöre içinde çadır, hayvan ve öteki araçlarla yer değiştiren, yerleşik olmayan topluluk

Görgü : Bir toplum içinde var olan ve uyulması gereken saygı ve incelik davranışları, terbiye

H

Hafızlık : Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilme

Hasat : Ürünü ekip biçme işi

Hâsıl : Olan, ortaya çıkan, görünen

Hat Sanatı : Güzel yazı yazma sanatı

Hicret : Göç

Himaye : Koruma

Hünkâr : Padişah

Hürmet : Saygı

I

Ilıman : Sıcaklığı çok yüksek veya çok düşük olmayan (yer, iklim)

İssiz : Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan, تنها, yaban

İ

İhtisas : Uzmanlık

İkamet : Bir yerde oturmak.

İmalat : Üretim

İstihdam : Bir işte kullanma

İşgal : Bir yeri ele geçirme

İtilaf : Uzlaşma

K

Kabir : Mezar

Kasnak : Çember

Katedral : Baş kilise

Kâtip : Yazman

Kerpiç	:Kalıplara dökülüp güneşte kurutulan saman ve balçık karışımı tuğla
Kilise	:Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer
Külliyeh	:Bir caminin çevresinde cami ile birlikte kurulmuş medrese, imaret, sebil, kitaplık, hastane vb. yapıların bütünü
Külünk	:Taşları, kayaları parçalamakta kullanılan sivri kazma
Kolesterol	:Kanda ve büyük ölçüde ödde bulunan, besinlerle alınan sterol,
Konferans	:Topluluğa bir konuda bilgi vermek amacıyla yapılan konuşma

M

Maddi	:Mal, para, varlıkla ilgili olan
Mamul	:Yapılmış, işlenmiş, imal edilmiş (eşya, yiyecek)
Manda	:Birinci Dünya Savaşından sonra bazı az gelişmiş ülkeleri, kendi kendilerini yönetecek düzeye erdirtirip bağımsızlığa kavuşturuncaya kadar Birleşmiş Milletler Cemiyeti adına yönetmek için bazı büyük devletlere verilen vekillik
Manevi	:Görölmeyen, duyularla sezilebilen, ruhani, tinsel, maddi karşıtı
Marangoz	:Ağaç işleriyle uğraşan ve ağaçtan çeşitli eşya yapan usta
Mazgal	:Yağmur sularını kanalizasyon şebekesine çekmek için kullanılan üzeri parmaklıklı demirle kapatılmış delik
Mazhar olmak	:Ulaşmak
Medeniyet	:Uygurluk
Medrese	:Müslüman ülkelerde orta ve yüksek öğretim kurumlarının genel adı
Mesire	:Gezinti yeri
Mikroklima	:Dar iklim bölgesi
Moda	:Değişiklik gereksinimi veya süslenme özentisiyle toplum yaşamına giren geçici yenilik
Moloz	:Taş kırıntıları, yapı döküntüsü, inşaat atığı
Motif	:Yan yana gelerek bir bezeme işini oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan öğelerden her biri
Muhkem	:Sağlam, sağlamlaştırılmış
Muhtelif	:Çeşitli
Mutasarrıf	:Sancak beyi
Mühimme	
Defteri	:Osmanlıların, Dîvân-ı Hümayunda kararlaştırılan hususlar üzerine padişahın onayı alındıktan sonra düzenledikleri fermanların suretlerinin kaydedildiği defterlerdir.
Mülakat	:Buluşma, görüşme
Mürakka	:Kâğıtları üst üste yapıştırmak suretiyle karton kıvamına getirip üzerine önceden yazılıp yapıştırılan güzel yazı örneklerinin albüm hâline getirilmiş şekli.

N

- Nakkaş : Duvar ve tavanlara süslemeler yapan usta, bezekçi, nakışçı
Nezaket : İncelik, naziklik
Nüfus : Bir ülkede, bir bölgede, bir evde belirli bir anda yaşayanların oluşturduğu toplam sayı

O

- Otizm : İçeriyel yöneliklik
Otorite : Siyasi veya idari güç

Ö

- Öğütme : Tane halindeki nesnelere bir araçla ezerek un haline getirmek
Ören yeri : Doğal veya tarihi uygarlıklardan kalan, değeri olan kalıntılar

P

- Panzehir : Zehrin etkisini ortadan kaldırabilme özelliği olan madde, antidot
Perdahlanmak : Parlatma, parlaklık verme
Peştamal : 1. Hamamda örtünmek için kullanılan ince dokuma
2. İş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma
3. Başa ve omuzlara örtülen dokuma
Portal : Ana kapı
Popülasyon : 1. Varlık, 2. Nüfus
Pratik : Kolaylıkla uygulanabilir, kullanışlı

R

- Rasat : Gözlem
Rekreasyon : 1. Boş zamanların hoşça ve dinlenerek değerlendirilmesi.
2. İnsanların boş zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler
Restore : Eski ve değerli bir yapıyı onararak eski durumuna getirmek
Revak : Üstü örtülü, önü açık yer, sundurma
Rezerv : Saklanmış, biriktirilmiş şey
Rönesans : XV. yüzyıldan başlayarak İtalya'da ve daha sonra diğer Avrupa ülkelerinde hümanizmin etkisiyle ortaya çıkan, Klasik İlk Çağ kültür ve sanatına dayanarak gelişen bilim ve sanat akımı

S

- Sanayi Devrimi: Avrupa'da 18. ve 19. yüzyıllardaki yeni buluşların etkisi ve buhar gücüyle çalışan makinelerin üretimde kullanılması ile Avrupa'daki sermaye birikimini arttıran süreç.

Sancak	:Osmanlı yönetim teşkilatında illerle ilçeler arasında yer alan yönetim bölümü, mutasarrıflık
Sarp	:Dik, çıkması ve geçilmesi güç (yer), yalman
Seminer	:Bir konu ile ilgili bilgi vermek ve bu bilgiler üzerinde tartışmak amacıyla birkaç yetkilinin yönetimi altında düzenlenen toplantı
Sempozyum	:Bilgi şöleni
Sığınak	:Sığınılacak yer
Silaj	:Taze bitkilerin kıyılmış biçiminin bir siloda sıkıştırılarak korumaya ve saklamaya alınması yöntemi
Sinagog	:Yahudilerin ibadet etmek için toplandıkları yer, havra
Statü	:Bir kimsenin, bir kurum veya bir toplum içindeki durumu

Ş

Şefkat	:Sevcenlik
--------	------------

T

Tahliye	:Boşaltma
Tanzim etmek	:Düzenleme, düzen verme, yoluna koyma
Tasavvuf	:Kur'an'da önerilen ve peygamberin hayatında uygulamaları görülen hayat tarzını yaşama gayreti, İslam gizemciliği
Tatbik etmek	:Uygulamak
Teçhizat	:Silah dışındaki savaş gereçleri
Teknoloji	:Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi, uygulayım bilimi
Tekstil	:Dokumacılık
Teşebbüs	:Girişim
Tezhip	:Yazma kitaplarda, sayfaların yıldız ve boya ile bezenmesi
Ticaret	:Ürün, mal vb. alım satımı
Topoğrafya	:Bir kara parçasının doğal engebe ve özelliklerini kâğıt üzerinde çizgilerle gösterme işi
Tramvay	:Yol üzerinde döşenmiş özel raylarda hareket eden yolcu taşıtı
Transit	:Bir yerden dinlenmeden, beklemeden, durmadan (geçmek)

V

Vahşi	:Yabani, kaba, saygısız, uyum sağlayamayan
-------	--

Z

Zanaat	:Maddi ihtiyaçları karşılamak için yapılan, öğrenimle birlikte tecrübe gerektiren, pratik bilgi ve el ustalığı ile yapılan iş
--------	---

KAYNAKÇA

- Aydın, S. El Sanatları Geleneği, Giyim, Kuşam ve Süsleme, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi, Ankara, 2009
- Bektaş, C. Herkes İçin Kent, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2016
- Bingham, J. Chandler, F. Chisholm, J. ve diğerleri. Antik Dünya Ansiklopedisi, TÜBİTAK Yayınları, Ankara, 2012
- Brookes, O. Şehirde Bir Gün, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017
- Canan, İ. Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi (6. Cilt), Akçağ Yayınları, Ankara, 1994
- Demirci, M. İslam'da Şehir ve Şehrin Sosyal Dinamikleri, İstem, Yıl: 1, Sayı: 2, Sayfa: 129-146, 2003
- Eliaçık, M. Ebussuud Efendi'nin Farsça Bir Manzum Fetvası, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, Cilt: 5, Sayfa: 1765-1772, 2016
- Göksu, D. İstanbul Kültür ve Edebiyat Atlası, İstanbul Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul, 2015
- Işık, C. Mevlana'nın Mesnevi'sinde Şehir ve Köy, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2010
- Kaya, E. Kentleşme ve Kentlileşme, İşaret Yayınları, İstanbul, 2017
- Kaya, G. Kentleşmenin Toplumsal Boyutları (Adıyaman Örneği), Ütopya Yayınevi, Ankara, 2014
- Köse, O. Geçmişten Günümüze Şehir ve Çocuk (1. Cilt), Canik Belediyesi Kültür Yayınları, Samsun, 2016
- Taşçı, H., Nebati, N. (Editör). Şehir Üzerine Düşünceler, Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Yayınları, İstanbul, 2015
- T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. Şehrimiz... Dersi Öğretim Programı, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2017
- Vatansever, M., Batman, O. ve Altaş, A. Sürdürülebilir Turizm Açısından Kızılırmak Deltası Kuş Cennetinin Yerel Paydaşları Tarafından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma, Yönetim, Ekonomi, Edebiyat, İslami ve Politik Bilimler Dergisi, Cilt: 2, Sayfa: 194-217, 2017
- Yılmaz, C. (Editör) Samsun Turizm Rehberi, Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Samsun, 2015
- Akyol, C. Samsun Geneline Müze ve Ören Yerlerinin İl Turizmine Katkısı Konferansı, Samsun, 2011

Yüksel, F. Vezirköprü Yöresi Monografisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, 2016

<http://www.amasya.gov.tr/cografi-konum>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59460/iklim.html>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59461/bitki-ortusu.html>

<https://www.ntv.com.tr/turkiye/dunyada-bu-bitkiden-sadece-111-tane-var-amasyada-yetisiyor,HI4Q6KsKjkeA4p6sInR7xw>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59571/amasya-misket-elmasi.html>

<http://www.amasya.gov.tr/yeryuzu-sekilleri>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59566/yore-mutfagi.html>

<http://www.hurriyet.com.tr/uygarliklarin-gozdesi-amasya-8625925>

www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/kulturatlasi/gym--kusam

<http://www.amasya.gov.tr/sanayi>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59473/depremler.html>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59472/taskinlar.html>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59475/tarihce.html>

<http://huseyinmenc.blogspot.com/2011/02/cumhuriyet-idaresinin-ilk-hediyesi.html>

<http://www.gumushacikoy.gov.tr/icerik.aspx?detay=14>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59482/tasova.html>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr/TR-59477/goynucek.html>

Seyahatnâmelerde Amasya-Ali Tuzcu,
Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, I. Baskı: 2007

<http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-40>
amasya-tamimi-ve-aturkun-amasyadaki-faaliyetleri

<http://www.amasya.gov.tr>

<http://www.amasyakulturturizm.gov.tr>

www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Kitap Ön Kapak Görseli Yeşilirmak

<http://www.yasemin.com/yasam/haber/2899797-amasyada-ne-yapilir-amasyada-gezilecek-yerler>

Ünite 1 İç Kapak Görseli Amasya Saat Kulesi

https://www.magazinci.com/icerikler/magazin/amasya-turkiye-rsquo-nin-venedik-rsquo-i-olacak_51803.html

Görsel 1-Hakan ULUTAŞ-El Çizimi

Görsel 2-Atakan CIRTLIK-El Çizimi

Görsel 3-Düşünen Çocuk/<http://www.dergibursa.com.tr/dusunmenin-sihirli-nefesi-ni-cocuklariniza-hissettirin/>

Görsel 4-Toplum/<https://www.aykiri.com.tr/insanlar-goruyorum/>

Görsel 5-Çatalhöyük/<https://www.rotasenin.com/catalhoyuk/>

Görsel 6-Truva/<https://www.kilsanblog.com/unesco-dunya-mirasi-mimari/troya-antik-kenti/>

Görsel 7-Efes/<https://www.sozcu.com.tr/hayatim/seyahat/antik-uygarligin-basladi-gi-yer-efes-antik-kenti/>

Görsel 8-Hattuşaş/<https://seyyahdefteri.com/corum-hattusas-antik-kenti-nere-de-nasil-gidilir/>

Görsel 9-Kayaköy/<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/3840>

Görsel 10-Bayezit İl Halk Kütüphanesi/<https://amasya.ktb.gov.tr/Resim/220426,ktb-2jpg.png?0>

Görsel 11-Kurtuba Ulusal Üniversitesi/<https://www.educations.com/study-abroad/national-university-of-cordoba/>

Görsel 12-Kurtuba Ulu Camii/<https://www.gzt.com/mecra/kurtuba-camii-kilisenin-olamaz-3433854>

Görsel 13-Medine/<https://www.diyenet.tv/hacilar-medine-i-munevverede-ig8mf9i-ped>

Görsel 14-Medine/<https://islamansiklopedisi.org.tr/medine>

Görsel 15-Paris/<https://gezimanya.com/paris>

Görsel 16-Galata Kulesi/<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/6653>

Görsel 17-Ayasofya Müzesi/<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/7351>

Görsel 18-Sultan Ahmet Camii/<http://mevlanatakvimi.com/wp-content/uploads/2018/07/6-3.jpg>

Görsel 19-Şehir ve İnsan/<http://ikisahil.com/post/news-98609>

Görsel 20-Eminönü Meydanı/<https://www.haber365.com.tr/emlak-haberleri/tarihi-eminonu-meydani-komple-grant-tasla-kaplanacak-h51842.html>

Görsel 21-Amasya Yalı Boyu/<http://test.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/8627>

Ünite 2 İç Kapak Görseli

Amasya Yalı Boyu Evleri

http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=29582&sessionid=28b85f9b-161cec3ffd9458c25a1fce94

Görsel 22-Dayanışma/ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/afad-ve-kizilaydan-dogu-guta-ve-idlibililere-yardim-eli-/1131828>

Görsel 23-II. Bayezit Külliyesi/ <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59535/sultan-ii-Bayezit-kulliyesi.html>

Görsel 24-Borabay Gölü/<https://gezimanya.com/amasya/gezilecek-yerler/borabay-golu>

Görsel 25-Amasya Kültür Merkezi/<http://www.05.com.tr/haber/1156/amasyada-tiyatro-ruzgari.html>

Görsel 26-Alışveriş/<https://www.haberturk.com/bakan-pekcan-diger-ureticilerin-de-bu-marketlerde-yer-almasini-zorunlu-kilacagiz-2409031-ekonomi>

Görsel 27-Temizlik Aracı/<http://www.ustun-el.com/>

Görsel 28-Fırın/<http://www.yeniisfikirleri.net/ekmek-firini-acmak/>

Görsel 29-Yol Yapım Çalışması/<http://www.ankaramedya.com.tr/2019/07/22/bas-kentten-kisa-kisa/>

Görsel 30-Yağmur/ <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/meteorolojiden-son-dakika-hava-durumu-bilgileri-bugun-yagmur-yagacak-mi-41196597>

Görsel 31-Amasya Üniversitesi/<http://www.istanbulgazetesi.com.tr/guncel/amasya-universitesi-20-profesor-docent-ve-dr-ogretim-uyesi-aliyor-h30129.html>

Görsel 32-Sabuncuoğlu Şerefeddin Eğitim-Araştırma Hastanesi/<https://www.trhastane.com/amasya-sabuncuoglu-serefeddin-egitim-ve-arastirma-hastanesi-472.html>

Görsel 33-Amasya OSB/ <http://www.amasyaosb.org.tr/>

Görsel 34-Okul Takımı/<http://amasya.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/58129/hentbol-kucuk-erkek-finali.aspx>

Görsel 35-Amasya Merzifon Havalimanı/<https://merzifon.dhmi.gov.tr/Sayfalar/haber-detay.aspx?oid=59>

Görsel 36-Suluova Tersakan Kavşağı/<https://www.suluova.bel.tr/tersakan-kavsa-gi-hizmette/>

Görsel 37-Şiddet/<https://www.medicalpark.com.tr/siddet-ve-siddete-egilim/hg-1897>

Görsel 38-Engelsiz Yaşam Merkezi/ <http://www.etimesgut.bel.tr/parklar/engelsiz-yasam-parki-314.aspx>

Görsel 39-Yürüyen Köşk/<https://yenidenergenekon.com/167-bir-agac-icin-yuruyen-kosk/>

Ünite 3 İç Kapak Görseli

Amasya Yalı Boyu Evleri

<http://cananhanimkonagi.com/>

Görsel 40-Akçak Köprü/ <http://40dk.com/v2/amasya-alcak-kopru/>

Görsel 41-Amasya Haritası/http://cografyaharita.com/turkiye_mulki_idare_haritalari.html

Görsel 42-Bitki Örtüsü/<http://www.weblopedi.com/amasya>

Görsel 43-Bağ Havacıvası/<https://www.ntv.com.tr/turkiye/dunyada-bu-bitkiden-sadece-111-tane-var-amasyada-yetisiyor,HI4Q6KsKjkeA4p6sInR7xw>

Görsel 44-Amasya Elması Heykeli/Emin KORKMAZ

Görsel 45-Yeşilirmak Havzası/ <http://www.yesilirmak.org.tr/>

Görsel 46-Yeşilirmak (Turhal)/<http://dsi.gov.tr/haberler/2014/09/19/yesilirmakdsi>

Görsel 47-Canik Dağları/Mehmet İkbâl ŞAHİN

Görsel 48-Tavşan Dağı/ <http://www.yazbuz.com/tavsan-dag-evi/attachment/4/>

Görsel 49-Kabaoğuz Yayla Şenlikleri/ <http://www.amasyagazetesi.com/gumushaci-koy-kabaoguz-yayla-senlikleri/>

Görsel 50-Akdağ Yaylası Şenlikleri/ http://www.merzifonbilgigazetesi.net/haber_3396_akdag-yayla-senligi-gerceklestirildi.html

Görsel 51-Yeşilirmak Vadisi/ <https://www.ozelliklerinedir.com/yesilirmak-ozellikleri/>

Görsel 52-Amasya Elması/ <https://www.haberler.com/2-bin-yillik-amasya-elmasina-buyuk-destek-8949634-haberi/>

Görsel 53-Suluova Ovası/ <https://www.koylerim.com/amasya-suluova-asagikarasu-koyu-21880h.htm>

Görsel 54-Merzifon Ovası/ <http://trip-suggest.com/turkey/amasya/kamisli/>

Görsel 55-Aydınca Ovası/Emin KORKMAZ

Görsel 56-Yeşilirmak/ <https://www.ozelliklerinedir.com/yesilirmak-ozellikleri/>

Görsel 57-Yeşilirmak/<https://hizlibiletsec.com/sehir-rehberi/amasya-seyahat-rehberi/>

Görsel 58-Borabay Gölü/

https://www.tripadvisor.com.tr/LocationPhotoDirectLink-g1600795-d4773665-i248606583-Boraboy_Golu_Tabiati_Parki-Amasya_Province.html

Görsel 59-Yedikır/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/yedkir-baraj-golu-yedikugular-kus-cenneti>

Görsel 60-Uluköy Barajı/Melek AYDIN TEKER

Görsel 61-Alçak Köprü/<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=6441&start=550>

Görsel 62-Amasya ili yöresel kıyafetleri/<http://www.habergunebakis.com/haberdetay/309-Amasya'nin-basari-lik-folklor-ekibi.html>

Görsel 63-Türkiye Deprem Haritası/<https://deprem.afad.gov.tr>

Görsel 64-İlkçağ Amasya Haritası/Tuzcu A. Seyahatnamelerde Amasya, Amasya Belediyesi Kültür Yayınları Birinci Baskı, 2007

Görsel 65-Saraydüzü Kışlası/ <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=50431>

Görsel 66-Amasya Genelgesinin Orijinal Metni/acikerisim.tbmm.gov.tr

Görsel 67-Saraydüzü Kışla Binası Milli Mücadele Müzesi ve Kongre Merkezi

<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59514/sarayduzu-kisla-binasi-milli-mucadele-muzesi-ve-kongre.html>

Görsel 68-Samsun/<https://www.haberturk.com/samsun-haberleri/66515035-samsun-nufusu-22-bin-726-kisi-artarak-1-milyon-335-bin-716-oldu>

Görsel 69-Samsun Limanı/<http://www.investsamsun.com/>

Görsel 70-Tokat/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/tokat/fotografilar>

Görsel 71-Tokat Taşhan/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/tokat/gezilecek- yer/tashan>

Görsel 72- Alacahöyük Örenyeri Sfenkli Kapı/<https://www.kulturportali.gov.tr/med- ya/fotograf/fotodokuman/6133>

Görsel 73-Çorum Saat Kulesi Meydanı/<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fo- tograf/fotodokuman/4317>

Görsel 74-Çorum Leblebisi/<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/foto- dokuman/9156>

Görsel 75-Çorum Gölünyazı/<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/foto- dokuman/6401>

Görsel 76-Yozgat Çapanoğlu Camii ve Çevresi/<https://www.kulturportali.gov.tr/med- ya/fotograf/fotodokuman/6226>

Görsel 77-Yozgat Un Pazarı/<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/foto- dokuman/6224>

Görsel 78-Bozok Yaylası/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/yozgat/gezilecek- yer/bozok-yaylasi>

Ünite 4 İç Kapak Görseli

Ankara-İstanbul Yol Ayrımı ve Merzifon Organize Sanayi Bölgesi

<http://www.merzifonosb.org.tr>

Görsel 79-Amasya Şeker Fabrikası/<http://www.tarimpusulasi.com/tarim/amasya-se- ker-fabrikasinda-pancar-alim-fiyati-belirlendi/10483>

Görsel 80-Amasya Elması/<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59571/amasya-misket-elma- si.html>

Görsel 81-Özçekim Yapa Şehzade-Osman KORKMAZ

Görsel 81-Ankara-İstanbul Yolu/ <http://maps.google.com.tr>

Görsel 83-Ulaşım/TC Ulaştırma Bakanlığı İnternet Sitesi

Görsel 84-Aklınızda Bulunsun/<http://www.eba.gov.tr>

Ünite 5 İç Kapak Görseli

Saraydüzü Kışla Binası

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/haberduyuru/12-22-hazi- ran-2017-aturk--kultur-ve-sanat-festivali>

Görsel 85-Sultan Bayezıt Camii/ <https://www.arti49.com/sehzadeler-sehri-amasya- daki-muzeleri-bayramda-40-bin-kisi-gezdi-1683471h.htm>

Görsel 86-Amasya Yalıboyu Evleri/

<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/5737>

Görsel 87, 88, 89, 90-Amasya Müzesi/<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59513/amas- ya-muzesi.html>

Görsel 91- Şeyh Hamdullah Müzesi/<http://www.hurriyet.com.tr/husn-i-hat-muzesi- nin-ilk-bileti-cumhurbaskani-40939432>

Görsel 92- Şeyh Hamdullah Müzesi/<https://www.kuveytturkoznel.com.tr/hizmetle- rimiz/kultur-sanat-hizmetleri/meکانlar-sergiler/amasyada-hat-sanatina-onem- li-bir-hizmet-seyh-hamdullah-yazi-tarihi-ve-husn-i-hat-muzesi.3102.aspx>

Görsel 93-Şeyh Hamdullah/<https://bilyomusunuz.com/hattat-hamdullah-kim- dir-hattat-seyh-hamdullah-eserleri-ve-hayati//>

Görsel 94-Aşıklar Müzesi/<https://gezilecekyerler.com/ferhat-ile-sirin-asiklar-muze-si-nerede-nasil-gidilir/>

Görsel 95-Aşıklar Müzesi/ <https://www.dailymotion.com/>

Görsel 96-Sabuncuoğlu Şerefeddin Tıp ve Cerrahi Müzesi/<http://www.amasya.bel.tr/Default.aspx?aspxerrorpath=/Content.aspx>

Görsel 97, 98, 99, 100-Hazeranlar Konağı/
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/hazeranlar-kona-gi---muze-ev->

Görsel 101, 102-Saraydüzü Kışlası/<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59514/sarayduzu-kisla-binasi-milli-mucadele-muzesi-ve-kongre-.html>

Görsel 103, 104-Şehzadeler Müzesi/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/ozel-sehzadeler--muzes>

Görsel 105-Amasya Minyatür Müzesi/ <https://www.kulturportali.gov.tr>

Görsel 106-Haliliye Medresesi/https://www.gidilmeli.com/Haliliye_medresesi___gu-mushacikoy/8430/1

Görsel 107-Çelebi Mehmet Medresesi/<https://www.nenerede.com.tr/ilan/celebi-mehmet-medresesi-2/>

Görsel 108-Küçük Ağa Medresesi/<https://www.meshur.co/amasya-medreseleri/>

Görsel 109-Sultan Bayezit Medresesi/<https://slideplayer.biz.tr/slide/6844145/>

Görsel 110-Gökmedrese/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/gok-medrese>

Görsel 111-Büyük Ağa Medresesi/ <http://www.tgdturkey.com/tr/amasya/foto-galeri/medreseler/buyukaga-medresesi-864.html>

Görsel 112-Amasya Saat Kulesi/<https://www.renkliyolculuk.com/amasyada-gezilecek-yerler-rehberi/>

Görsel 113-Bayezit İl Halk Kütüphanesi/ <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-187867/bayezit-il-halk-kutuphanesi-mudurlugu.html>

Görsel 114-Amasya Kalesi/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/amasya-kales>

Görsel 115-Aynalı Mağara/<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59490/guzelce-kiz-aynali-magara-efsanesi.html>

Görsel 116-Kralkaya Mezarları/<https://www.gezilecektarihiyerler.com/amasya-gezilecek-tarihi-yerler/>

Görsel 117-Ferhat Su Kanalı/<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59520/ferhat-su-kanali.html>

Görsel 118-Yalıboyu Evleri/<https://www.amasya.bel.tr>

Görsel 119-Yalıboyu Evleri/<https://elmayermisin.wordpress.com/resimler/>

Görsel 120-II. Bayezit Camii/<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59535/sultan-ii-Bayezit-kulliyesi.html>

Görsel 121-Gökmedrese Camii/http://www.karadenizrehberi.net/firma/detay/94/gokmedrese_camii_ve_torumbay_turbersi_amasya.html

Görsel 122-Abide Hatun Camii/<http://gezilecekyerler.com/merzifon/merzifon-abide-hatun-camii/>

Görsel 123-Burmali Minare Camii/<https://www.neredekal.com/burmali-minare-cami/>

Görsel 124-Gümüslü Camii/http://www.karadenizrehberi.net/firma/detay/97/gumuslu_camii_amasya.html

Görsel 125-Yörgüç Paşa Camii/<https://www.neredekal.com/yorguc-pasa-cami/>

Görsel 126-Kara Mustafa Paşa Camii/Sinan DOĞAN

Görsel 127-Çilehane Camii/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/clethane-cam>

Görsel 128-Şirvanlı Camii/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/srvanli-azarler-cam>

Görsel 129-Hatuniye Cami/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/hatunye-kullyes-hatunye-cam>

Görsel 130-Hızır Paşa Camii/<https://amasya-abdulhalim.blogspot.com/2007/12/hzrpaa-camii.html>

Görsel 131-Şamlar Camii/<https://gudemamasya.blogspot.com/2018/11/amasya-camiileri.html>

Görsel 132-Kilari Selim Ağa Camii/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/klar-selm-aga-cam>

Görsel 133-Saraçhane Camii/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/sarachane-cam>

Görsel 134-Sofular Camii/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/sofular-cam-ve-dar-ul-hads--abdullh-pasa-cam>

Görsel 135-Merzifon Bozacı Camii/<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59544/merzifoz-bozaci-camii.html>

Görsel 136-Merzifon Dobak Camii/<http://maps.google.com.tr>

Görsel 137-Merzifon Dönertaş Camii/<http://maps.google.com.tr>

Görsel 138-Gümüş Maden Camii/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/gumus-yen-cam-maden-cam>

Görsel 139-Alçakköprü/<http://gezilecekyerler.com/alcak-kopru/>

Görsel 140-Alçakköprü/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/alcak-kopru>

Görsel 141-Alçakköprü/<https://www.dalogluturizm.com/corum-amasya-tokat>

Görsel 142-İltekin Köprüsü/ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/caglayan-kopru>

Görsel 143-Künç Köprü/ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/kunc-kopru>

Görsel 144-İstasyon Köprüsü/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/stasyon--meydan-koprusu>

Görsel 145-Hükümet Köprüsü/ http://wownturkey.com/t.php?p=/tr355/Nesrin_amasya_saat_kulesi.jpg

Görsel 146-Madenüs Köprüsü/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/magdinus-ve-helkis-kopruleri>

Görsel 147-Halifet Gazi Kümbeti/<https://islamansiklopedisi.org.tr/hilfet-gazi-medresesi-ve-turbesi>

Görsel 148-Cumudar Türbesi/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/burmali-mnare-cam-ve-cumudar-turbes>

Görsel 149-Torumtay Türbesi/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/torumtay-turbes>

Görsel 150-Hamdullah Efendi Türbesi/<http://turbelerimiz.blogspot.com/2016/02/hamdullah-efendi-turbesi-amasya.html>

Görsel 151-Pir Sücaeddin Türbesi/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/pr-sucaedn--lyas-turbes>

Görsel 152-Şirvanlı İsmail Türbesi/ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/yukari-turbe-srvanli-smal-turbes>

Görsel 153-Halkalı Evliya Türbesi/<https://amasya-abdulhalim.blogspot.com/2007/12/halkal-dede-trbesi.html>

Görsel 154-Kadılar Türbesi/ <http://buyukoner.com/saruhan/portfolio/amasya-kadilar-turbesi/>

Görsel 155-Şadgeldi Paşa Türbesi/ <http://sosyodenemeler.blogspot.com/2013/10/sadgeldi-pasa-turbesi-amasya-merkez.html>

Görsel 156-Kurtboğan Türbesi/<https://amasya-abdulhalim.blogspot.com/2007/12/kurtboan-evliyas.html>

Görsel 157-Ezine Han/<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/ezne-pazar-hani>

Görsel 158- Merzifon Taş Hanı/ <http://gezilecekyerler.com/merzifon/merzifon-tashan/>

Görsel 159-Amasya Taş Han/ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/amasya-tashan>

Görsel 160-Amasya Bedesteni/ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/amasya-tashan>

Görsel 161-Merzifon Bedesteni/ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/merzfon-bedesten>

Görsel 162-Gümüştacıköy Bedesteni/ <https://sekerinyeri.wordpress.com/tag/gumushacikoy/>

Görsel 163-Kumacık Hamamı/ <https://www.gezilesiyer.com/kumacik-hamami-hakkinda-bilgi-iletisim-nasil-gidilir.html>

Görsel 164-Kara Mustafa Paşa Hamamı/ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/kara-mustafa-pasa-hamami>

Görsel 165-Mustafa Bey Hamamı/ <https://www.neredekal.com/amasya-mustafa-bey-hamami/>

Görsel 166-Yıldız Hamamı/ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/amasya/gezilecekyer/yildiz-hamami>

Görsel 167-Sabuncu Şerefettin Müzesi/ <https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59522/sabuncuoglu-tip-ve-cerrahi-tarihi-muzesi.html>

Görsel 168-Sabuncu Şerefettin Minyatür/ <http://www.tarihidim.com/sabuncuoglu-serafeddin-ve-cerrahiyetul-haniyye/>

Görsel 169-Şeyh Hamdullah/<https://bilyomusunuz.com/hattat-hamdullah-kimdir-hattat-seyh-hamdullah-eserleri-ve-hayati/>

Görsel 170, 171-Şeyh Hamdullah Hattı Musaf-ı Şerif/www.yek.gov.tr

Görsel 172-Şeyh Hamdullah Hüsnü Hat Müzesi/<http://gokmedreseihort.meb.k12.tr>

Görsel 173-Amasya Şehzadeleri/Hüseyin MENÇ

Görsel 174-Mihri Hatun/<https://www.biyografya.com/biyografi/9372>

Görsel 175-İrfan Özbakır/www.mesam.org.tr

Görsel 176-Amasya Halk Oyunları/<http://www.geziklubu.com/?pnum=21&pt=Amasya+Halkoyunlar%C4%B1>

Görsel 177-Ferhat ile Şirin Efsanesi/ <https://www.yeniakit.com.tr/haber/ferhat-ile-sirin-efsanesi-nasildir-ferhat-ile-sirin-hikayesi-ve-amasya-671833.html>

Görsel 178-Aynalı Mağara/<https://amasya.ktb.gov.tr/TR-59490/guzelce-kiz-aynali-magara-efsanesi.html>

Görsel 179, 180-Amasya Kiraz Festivali/<http://www.tarimpusulasi.com/teknoloji/amasya-uluslararası-aturk-kultur-ve-sanat-festivali-kapsamında-kiraz-tesvik-yarismasi-gerçekleştirildi/27520>

Görsel 181-Güreş Müsabakaları/<http://www.malatyaguncel.com/amasyada-kazanan-fatih-atli-kirkpinar-icin-iddiali-995975h.htm>

Görsel 182-Tezhib Sanatı/www.amasya.bel.tr

Görsel 183-Minyatür/<http://www.bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/minyatür-sanati>

Görsel 184-Ebru Sanatı/www.amasya.bel.tr

Görsel 185-Hat Sanatı/www.amasya.bel.tr

Görsel 186-Ramazan Etkinlikleri/<https://www.haberturk.com/yerel-haberler/haber/5716986-amasyada-ramazan-etkinlikleri>

Görsel 187-Ramazan Bantosunu/<https://www.sondakika.com/haber/haber-geleneksel-ramazan-bantosunu-ilk-konserini-verdi-7432440/>

Görsel 188-Fen Liseleri/<http://amasya.meb.gov.tr>

Görsel 189-Amasya Sosyal Bilimler Lisesi/<http://amasyasbl.meb.k12.tr>

Görsel 190-Anadolu Lisesi/ <http://www.meb.gov.tr>

Görsel 191-Çok Programlı Lise/<http://gumushacikoycpl.meb.k12.tr/>

Görsel 192-Çok Programlı Lise/<http://adilcandemircpl.meb.k12.tr/>

Görsel 193-Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi/<http://mtegm.meb.gov.tr>

Görsel 194, 195-Amasya Gökhöyük Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi/<http://amasyagokhoyuktml.meb.k12.tr/>

Görsel 196, 197-Amasya İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi/<http://amasya.meb.gov.tr>

Görsel 198-Amasya Güzel Sanatlar Lisesi/<http://amasyagsl.meb.k12.tr>

Görsel 199-İmam Hatip Lisesi/<http://tenzileerdogankaihl.meb.k12.tr/>

Görsel 200-Mesleki Eğitim Merkezi/ <http://huglueml.meb.k12.tr/>

Görsel 201-Mesleki Eğitim Merkezi/ <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/mesleki-ve-teknik-egitim-icin-yeni-projeler-hayata-gecirilecek/1557001>

Görsel 202-Halk Eğitimi Merkezi/<http://merzifon.meb.gov.tr>

Görsel 203-Özel Eğitim Merkezi/ <http://merzifonoeum3.meb.k12.tr/>

Görsel 204-Özel Eğitim Merkezi <http://amasyakilicarslanuygulama2kademe.meb.k12.tr>

Görsel 205-Amasya Üniversitesi/<http://maps.google.com.tr>

Görsel 206-Amasya Kapalı Yüzme Havuzu/<http://amasya.gsb.gov.tr>

Görsel 207-Amasya İbrahim Zengin Güreş Eğitim Merkezi/Emin KORKMAZ

Kitap Arka Kapak Görseli

Mozaik Elma Ağacı ve Keklik Figürü

www.amasya.gov.tr

2013 yılında Yavru Köyünde gerçekleştirilen kurtarma kazısında açığa çıkarılan Roma Dönemine ait taban mozağında elma ağacı ve keklik figürü tasviri.

1700 yıl önce de meşhur olan ve taban mozağıne konu olacak kadar önemli Amasya Misket Elması.